

ЗВІТ

ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИ- ТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021 РІК

Директор
ТОВ «ЕКОЛОГО-ЕКСПЕРТНА
АНАЛІТИКА»

М.В. Герасименко

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. МЕТОДОЛОГІЯ СЕО	4
2. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021 РІК, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	5
3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПРОГРАМУ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	21
3.1 Адміністративний устрій Одеської області	21
3.2 Фізико-географічне розташування	25
3.3 Промисловість	26
3.4 Стан атмосферного повітря	30
3.5 Стан водних ресурсів	34
3.6 Земельні ресурси та ґрунти	40
3.7 Поводження з відходами	44
3.8 Тваринний та рослинний світ, об'єкти природно-заповідного фонду	47
3.9 Історична та культурна спадщина	57
3.10 Здоров'я населення	57
3.11 Ймовірні зміни базового сценарію без здійснення планованої діяльності	61
4. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	62
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ	66
6. ОПИС НАСЛІДКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ	69
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ	88
8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ	90
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	96
10. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12 жовтня 2018 року в Україні вступив в дію закон «Про стратегічну екологічну оцінку». Відповідно до ст. 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього закону з 1 січня 2020 року стратегічна екологічна оцінка повинна здійснюватися для програм економічного і соціального розвитку громад.

Необхідно брати до уваги те, що Програма відображає загальні пріоритети та цілі розвитку усієї Одеської області загалом, без посилання на конкретні населені пункти чи території, в межах яких існують певні соціальні, економічні чи екологічні проблеми, які потрібно вирішувати на більш низькому рівні планування, в тому числі на рівні реалізації конкретної планованої діяльності.

В рамках розробки Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2021 рік, відповідно до с. 8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» було оприлюднено Заяву про обсяги СЕО на офіційному сайті Департаменту економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації. Також Заяву було оприлюднено в 2-х засобах масової інформації.

Протягом громадського обговорення Заяви про визначення обсягу Стратегічної екологічної оцінки надійшли зауваження та пропозиції від Департаменту охорони здоров'я Київської обласної державної адміністрації за № 33.04/5171-2020 від 21.10.2020 р.

1. МЕТОДОЛОГІЯ СЕО

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);

- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» (ухвалено Верховною Радою України 21 грудня 2010 року). В цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії.

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (від 17.12.2012 р. № 659) затверджено «Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)». Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог «Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище».

21 лютого 2017 р. у Верховній Раді України було зареєстровано нову редакцію законопроекту «Про стратегічну екологічну оцінку» (реєстраційний № 6106). Метою законопроекту є встановлення сфери застосування та порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування на довкілля. Законопроект, розроблений на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 р. про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» був ухвалений Верховною Радою України 20 березня 2018 року та 10 квітня 2018 року підписаний Президентом України. Даний Закон вступив в дію з 12 жовтня 2018 року.

Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки (СЕО), який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, у першу чергу, проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

СЕО є «спадкоємицею» оцінки впливу на довкілля (ОВД), проте новим та глибшим кроком у реалізації різнорівневих екологічних політик. Стратегічне екологічне оцінювання документів державного планування здійснюють на ранніх етапах прийняття рішень, що дає змогу, зокрема, чіткіше визначити сферу охоплення ОВД, оптимізувати ОВД конкретних проектів.

Основними перевагами СЕО є запобіжний характер процедури, що дає змогу інтегрувати висновки у програму чи план, попередивши небажані наслідки, та комплексний підхід до оцінки компонентів природного середовища та здоров'я людини. У процес також залучені експерти і громадськість. Отже, можна говорити про системне бачення взаємовпливів середовища і людини, що надзвичайно важливо в контексті сталого розвитку.

2. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021 РІК, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2021 рік (далі – Програма) розроблена Департаментом економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації разом з іншими структурними підрозділами облдержадміністрації та територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, відповідно до:

- Закону України від 23.03.2000 №1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»;

- Постанов Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку та складання проекту державного бюджету», від 11.07.2018 №546 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019-2021 роки»;

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 №688-р «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні».

Головною метою Програми є недопущення зниження рівня життя та забезпечення соціальних потреб населення мешканців Одеської області на основі стабільного функціонування економіки регіону.

Програмою окреслені пріоритетні цілі, основні завдання та заходи економічного, соціального та культурного розвитку регіону на короткостроковий період з урахуванням сучасних реформ децентралізації.

Актуальні завдання Програми (стратегічні цілі) на 2021 рік:

Розумне і відкрите управління:

- модернізація системи управління регіоном;
- запровадження електронних послуг, електронного документообігу в максимальній кількості органів влади та інноваційних моделей комунікації з громадськістю;
- сприяння розвитку територіальним громадам в частині розробки стратегій розвитку громад та підготовки проєктів регіонального розвитку;
- інституційна допомога новоутвореним громадам;
- сприяння у здійсненні організаційних заходів щодо утворення та реорганізації районних державних адміністрацій.

Розвиток та розбудова транспортної інфраструктури:

- будівництво та реконструкція автомобільних шляхів;
- покращення транспортного сполучення, в тому числі транзитного міжнародного, пішохідного сполучення;
- підвищення обсягу транспортних перевезень та надходжень до обласного і місцевого бюджетів.

Розвиток туризму:

- збільшення культурних подій в області;
- сприяння появі нових туристично-екскурсійних маршрутів;

➤ збільшення кількості туристів, які відвідують регіон і відповідне підвищення надходжень в обласний та місцеві бюджети.

Конкуентоспроможні агровиробництво і агропереробка:

- підвищення ефективності використання меліоративних систем, відновлення ролі меліорованих земель у продовольчому та ресурсному забезпеченні регіону;
- перехід від переважно сировинного сільськогосподарського виробництва для створення готових продуктів з високою доданою вартістю (переробка);
- розробка агро-кластерів;
- розширення використання інновацій в аграрному секторі.

Залучення інвестицій та розвиток бізнесу:

- збільшення обсягів залучених інвестицій;
- розвиток малого та середнього бізнесу;
- збільшення експорту.

Гуманітарна сфера:

- проведення просвітницької роботи по стриманню розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2;
- створення ефективної системи надання меддопомоги в умовах пандемії;
- підвищення якості освіти та розвиток інновацій;
- збереження та популяризація пам'яток культури регіону.

Природокористування та безпека життєдіяльності людини:

- облаштування державного кордону (Придністровська ділянка);
- підвищення рівня безпеки в області;
- охорона довкілля та збереження природного потенціалу області;
- підвищення енергоефективності та використання відновлювальних джерел енергії;
- впровадження нових технологій поводження з твердими побутовими відходами.

Стратегічні і оперативні цілі та завдання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2021 рік наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
1. ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНА ДІЯЛЬНІСТЬ	
<p>1. Підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів в умовах впровадження бюджетної децентралізації.</p> <p>2. Підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем соціально-економічного розвитку міст та районів.</p> <p>3. Створення умов для зменшення диспропорцій у рівні соціально-</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ сприяння стійкому економічному та соціальному розвитку міст, районів та об'єднаних територіальних громад (Департамент фінансів ОДА); ✓ підвищення рівня взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення збільшення надходжень до місцевих бюджетів (Департамент фінансів ОДА); ✓ підвищення рівня бюджетної самостійності місцевих бюджетів (Департамент фінансів ОДА); ✓ підвищення мотивації до нарощування доходної бази місцевих бюджетів (Департамент фінансів ОДА); ✓ підвищення ефективності використання бюджетних коштів (Департамент фінансів ОДА);

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
<p>економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.</p> <p>4. Потреба у поліпшенні результатів господарювання у зв'язку з переорієнтацією ринків збуту продукції реального сектору економіки.</p> <p>5. Проведення раціональної та ефективної податково-бюджетної політики, дотримання фінансової дисципліни.</p>	<p>✓ нарощування доходів державного та місцевих бюджетів відповідно до темпів зростання макроекономічних показників області (<i>Департамент фінансів ОДА</i>);</p> <p>✓ мінімізація ризиків ухилення від сплати податків, недопущення зростання недоїмки до місцевих бюджетів, встановлення об'єктивних критеріїв при наданні податкових пільг органами місцевого самоврядування в умовах розширення прав щодо самостійного прийняття ними рішень; недопущення виникнення кредиторської та дебіторської заборгованості у бюджетній сфері (<i>Департамент фінансів ОДА</i>).</p>
2. РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	
2.1 Промисловість	
<p>1. Відновлення та стабілізація промислового виробництва усіх видів промислової діяльності з їх подальшим стабільним розвитком;</p> <p>2. Модернізація та технологічне оновлення виробництва на основі впровадження сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій;</p> <p>3. Розвиток існуючих та формування нових видів діяльності з вищою доданою вартістю;</p> <p>4. Підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, освоєння нових інноваційних видів високотехнологічної продукції;</p> <p>5. Диверсифікація ринків збуту.</p>	<p>✓ модернізація виробництва на основі впровадження новітніх техніки та технологій за рахунок посилення інноваційної складової розвитку галузей промисловості (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування ОДА</i>);</p> <p>✓ активізація роботи із залучення іноземних інвестицій з метою збільшення обсягів виробництва експорторієнтованої продукції та нарощування виробництва вітчизняних аналогів імпортованих товарів (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування ОДА</i>);</p> <p>✓ підвищення конкурентоспроможності продукції шляхом зниження витрат на її виробництво, впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування ОДА</i>);</p> <p>✓ приведення стандартів якості та технічних умов у відповідність до вимог і положень ЄС (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування ОДА</i>);</p> <p>✓ сприяння підприємствам промисловості у вирішенні проблемних питань організації виробництва продукції з новим рівнем якості і властивостей на основі використання новітніх технологій та забезпечення позитивної динаміки виробництва продукції (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування ОДА</i>);</p> <p>✓ сприяння популяризації торгових брендів і продукції місцевих товаровиробників та підвищення її якості (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування ОДА</i>).</p>
2.2 Агропромисловий комплекс	
<p>1. Поліпшення ресурсного забезпечення сільськогосподарського виробництва, поповнення парку зернозбиральної техніки;</p> <p>2. Сприяння розвитку зрошувального землеробства;</p> <p>3. Застосування новітніх технологій вирощування сільськогосподарських культур та впровадження високопродуктивних сортів рослин;</p> <p>4. Стабілізація та розвиток тваринницької галузі області;</p>	<p>✓ реалізація заходів Регіональної програми розвитку агропромислового комплексу Одеської області на 2019-2023 роки (<i>Управління агропромислового комплексу</i>);</p> <p>✓ забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках (<i>Управління агропромислового комплексу</i>);</p> <p>✓ раціональне використання природних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення, удосконалення структури посівних площ та впровадження у виробництво елементів науково обґрунтованої системи землеробства передової техніки та технологій вирощування сільськогосподарських культур (<i>Управління агропромислового комплексу</i>);</p>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
5. Забезпечення розвитку інфраструктури аграрного ринку (обслуговуючих кооперативів, оптових ринків сільськогосподарської продукції).	✓ підвищення рівня життя сільського населення (<i>Управління агропромислового комплексу</i>).
2.3 Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс	
<p>1. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям;</p> <p>2. Забезпечення ефективно працюючого, доступного та безпечного ринку надання транспортних послуг;</p> <p>3. Інтеграція вітчизняної транспортної системи до європейської та міжнародної транспортних систем;</p> <p>4. Реалізація заходів Програми реалізації в Одеській області Стратегії ЄС для Дунайського регіону на 2020-2022 роки</p> <p>5. Запровадження інтелектуальних транспортних систем у сфері дорожнього господарства та дорожньої інфраструктури;</p> <p>6. Вдосконалення системи управління запобігання дорожньо-транспортним пригодам;</p> <p>7. Підвищення безпеки руху під час забезпечення високої швидкості, комфорту та економічності перевезень;</p> <p>8. Підвищення ефективності державного управління у галузі транспорту;</p> <p>9. Розвиток транспортної інфраструктури;</p> <p>10. Оновлення рухомого складу транспорту;</p> <p>11. Поліпшення інвестиційного клімату;</p> <p>12. Підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів.</p>	<p>✓ Завершення проекту Одеського аеропорту. Виконання III черги робіт соціально-інфраструктурного проекту «Реконструкція, будівництво аеродромного комплексу КП «Міжнародний аеропорт Одеса» (ДП «Дирекція з будівництва Міжнародного аеропорту «Одеса», Управління транспортно-комунікаційної інфраструктури ОДА);</p> <p>✓ ремонт та модернізація рухомого складу поїздів, реконструкція залізничних станцій та колій, у т.ч. портових, розвиток залізничних контейнерних маршрутів з портів (АТ «Укрзалізниця», Управління транспортно-комунікаційної інфраструктури ОДА);</p> <p>✓ відновлення роботи міжнародного аеропорту «Ізмаїл». Реалізація проекту реконструкції ВВП і терміналу Ізмаїльського аеропорту (Одеська облрада; Ізмаїльська міськрада; Управління транспортно-комунікаційної інфраструктури ОДА);</p> <p>✓ завершення проекту «Будівництво мостового переходу через Сухий лиман в с. Малодолинське підходами на автодорозі Одеса - Чорноморськ» (Чорноморська міськрада; ДП «АМПУ»);</p> <p>✓ запуск поїзда «Інтерсіті» по маршруту «Одеса-Затока-Арциз-Ізмаїл» (ПАТ «Укрзалізниця», Управління транспортно-комунікаційної інфраструктури ОДА);</p> <p>✓ реалізація інвестиційних проектів у морських портах Одеської області, зокрема:</p> <p>Морський торговельний порт «Чорноморськ»:</p> <p>✓ будівництво нового зернового терміналу та розвиток потужностей з перевалки зернових вантажів (враховуючи наміри підприємств КЕРНЕЛ (ТОВ «Трансгрейнтермінал», СП ТОВ «Трансбалктермінал») збільшити обсяги вантажопереробки в морському порту Чорноморськ до 6 млн тон (у перспективі – до 9 млн тон), виконання робіт ДП «АМПУ» з днопоглибленням до 14 м забезпечить умови для обробки суден дедвейтом більше 50 тис т біля причалів №14-17) (ТОВ «Трансгрейнттермінал», СП ТОВ «Трансбалктермінал», ДП «АМПУ»);</p> <p>✓ Розвиток потужностей Risoil S.A з перевалки наливних і навалювальних вантажів (придбання нового устаткування та інвестиції в розвиток підприємств) (ТОВ «СП Рісойл Термінал», ТОВ «Рісойл Руда», ТОВ «Рісойл Порт»);</p> <p>✓ Реалізація проекту концесії першого та контейнерного терміналу (причали № 1-6) в морському порту Чорноморськ та концесії залізнично-поромного комплексу у морському порту Чорноморськ (Міністерство інфраструктури України, ДП «АМПУ», інвестор).</p> <p>Морський торговельний порт «Південний»:</p> <p>✓ Будівництво, модернізація та реконструкція залізничної, автомобільної інфраструктури та гідротехнічних споруд порту</p>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
	<p>згідно з планом-схемою розвитку морського порту «Південний» до 2023 року (ДП «АМПУ», портові оператори та інвестори);</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Реконструкція водних підходів, маневрових зон і операційних глибин акваторій біля причалів з урахуванням перспективного вантажообігу морського порту «Южний» в м. Южне Одеської області (Міністерство інфраструктури України; ДП «АМПУ», портові оператори та інвестори); ✓ Приватизація ДП «Усть-Дунайський морський торговельний порт» та ДП «Білгород-Дністровський морський торговельний порт» (Фонд державного майна України).
2.4 Будівництво та житлова політика	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення всіх адміністративних районів області планувальною документацією; ✓ забезпечення всіх історичних населених місць області історико-архітектурними опорними планами; ✓ забезпечення інвестиційно-привабливих населених пунктів області генеральними планами та планами зонування території; ✓ створення та розвиток функціонування служби містобудівного кадастру регіонального та базового рівня. 	
2.5 Дорожньо-транспортне господарство	
<p>1. Забезпечення розвитку мережі автомобільних доріг, підвищення безпеки руху, швидкості та економічності перевезень пасажирів і вантажів автомобільним транспортом, поліпшення експлуатаційного стану доріг;</p> <p>2. Реконструкція і капітальний ремонт автодоріг державного значення з доведенням їх параметрів до нормативних вимог;</p> <p>3. Покращення транспортного сполучення, в тому числі транзитного міжнародного, пішохідного сполучення та безпеки дорожнього руху, створення умов доступності сільських територій до обласного і районних центрів;</p> <p>4. Проведення ремонтних робіт, забезпечення під'їзду до опорних навчальних та медичних закладів, соціальних та культурних об'єктів, соціально важливих проектів, об'єктів природно-заповідного та історико-культурного фонду загальнодержавного та обласного рівнів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ будівництво мостового переходу через Сухий лиман в с. Малодолинське з підходами на автомобільній дорозі М-27 Одеса-Чорноморськ (Служба автомобільних доріг в Одеській області); ✓ продовження робіт з капітального ремонту мосту через Хаджибейський лиман на км 445 + 432 автомобільної дороги Київ-Одеса (Служба автомобільних доріг в Одеській області); ✓ ділянка траси «М-15 – Одеса – Рені» незалежно від території Республіки Молдова дорога в обхід населеного пункту Паланка (Республіка Молдова) або будівництво мостового переходу через Дністровський лиман; ✓ завершення будівництва окружної дороги Куяльницького лиману та укріплення Хаджибейської дамби; ✓ завершення будівництва автомобільної дороги «Обхід с.Сухий лиман» від автомобільної дороги «Одеса-Білгород-Дністровський – Монаши-/М-15/» до автомобільної дороги «Одеса-Чорноморськ»; ✓ ремонт мосту у м.Чорноморськ через паромну переправу; ✓ капітальний та поточний середній ремонт ділянок автомобільної дороги Т-16-07 Ізмаїл-Кілія-Вилкове (Служба автомобільних доріг в Одеській області); ✓ поточний середній ремонт автомобільної дороги Р-33 Вінниця-Турбів-Гайсин-Балта-Велика Михайлівка – /М-16/ (Служба автомобільних доріг в Одеській області); ✓ поточний середній ремонт автомобільної дороги Т-16-10 /Н-33/ – Приморське-Жовтий Яр-Татарбунари з під'їздом до смт. Сергіївка (Служба автомобільних доріг в Одеській області); ✓ поточний середній ремонт автомобільної дороги Т-16-27 Контрольно-пропускний пункт «Серпневе» – Тарутине-Арциз - Сарата (Служба автомобільних доріг в Одеській області).

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
3. МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ	
3.1 Управління об'єктами комунальної власності	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Здійснення обліку майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Одеської області; 2. Здійснення контролю за своєчасною сплатою орендної плати орендодавцями об'єктів комунальної власності; 3. Розроблення та затвердження переліків показників ефективності роботи керівників, використання майна та коштів підприємств, установ і організацій; 4. Підвищення ефективності управління об'єктами комунальної власності. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення рівня наповнення доходної частини обласного бюджету від використання об'єктів спільної власності територіальних громад області (<i>Управління обласної ради з майнових питань Одеської обласної ради</i>); ✓ сприяння ефективному використанню та збереженню майна комунальної власності (<i>Управління обласної ради з майнових питань обласної ради</i>); ✓ погодження річних фінансових планів та проведення моніторингу їх фінансової діяльності, з наступним затвердженням заступниками голови облдержадміністрації відповідно до розподілу функціональних повноважень (<i>структурні підрозділи облдержадміністрації</i>); ✓ здійснення методичного керівництва з питань діяльності підприємств, установ і організацій (<i>структурні підрозділи облдержадміністрації</i>); ✓ контроль за збереженням та ефективністю використання майна, переданого в управління підприємств, установ та організацій (<i>структурні підрозділи облдержадміністрації</i>).
4. РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ	
4.1 Управління об'єктами комунальної власності	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення прозорості та відкритої приватизації та оренди об'єктів державної власності; 2. Забезпечення надходження коштів від приватизації та оренди державного майна до державного бюджету; 3. Моніторинг та контроль за виконанням умов договорів купівлі-продажу; 4. Організація забезпечення прийняття управлінських рішень стосовно державного майна, що не увійшло до статутних капіталів господарських товариств. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ здійснення підготовки об'єктів приватизації до продажу (<i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>); ✓ робота з єдиними майновими комплексами державних підприємств, переданими до сфери управління державних органів приватизації у зв'язку з прийняттям рішення про їх приватизацію згідно з переліками об'єктів приватизації, які підлягають підготовці до продажу (<i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>); ✓ укладання договорів купівлі-продажу об'єктів малої приватизації (<i>регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>); ✓ прийняття рішень про припинення юридичних осіб у процесі приватизації (<i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>); ✓ здійснення перевірок виконання покупцями державного майна умов укладених договорів купівлі-продажу об'єктів приватизації (<i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>); ✓ організація орендних відносин, супроводження чинних договорів оренди державного майна (<i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>); ✓ організація контролю у сфері орендних відносин (<i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>); ✓ захист майнових прав держави у судах, ведення претензійно-позовної роботи щодо стягнення заборгованості з орендної

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
	<p>плати та штрафних санкцій, а також у разі необхідності повернення об'єктів до державної власності у судовому порядку (Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях);</p> <p>✓ здійснення організаційних заходів щодо забезпечення прийняття рішень про подальше використання державного майна (крім матеріальних носіїв секретної інформації), яке не увійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації (Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях);</p> <p>✓ здійснення перевірок використання державного майна (Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях).</p>
4.2 Регуляторна політика та розвиток підприємництва	
<p>1. Вдосконалення правового врегулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання;</p> <p>2. Вдосконалення правового врегулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання;</p> <p>3. Недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів;</p> <p>4. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва, запровадження Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2021-2023 роки.</p>	<p>✓ реалізація механізму компенсації частки відсотків по кредитах суб'єктам малого та середнього підприємництва для реалізації бізнес-проектів у галузях, що відповідають пріоритетним напрямам Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2021-2023 роки (Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації);</p> <p>✓ сприяння впровадженню законодавчих нововведень для розвитку та підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва (Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації);</p> <p>✓ забезпечення прозорості дій органів влади під час здійснення ними регуляторної політики у сфері господарської діяльності (структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, міськвиконкоми).</p>
4.3 Надання адміністративних послуг	
<p>1. Автоматизація роботи адміністраторів у ЦНАП області;</p> <p>2. Утворення (будівництво) нових ЦНАП в районах, містах обласного та районного значення, об'єднаних територіальних громадах Одеської області, утворення віддалених робочих місць адміністраторів та облаштування мобільних ЦНАП (за необхідності);</p> <p>3. Внесення змін до існуючих переліків адміністративних послуг, а саме забезпечення надання соціальних, транспортних та послуг ДРАЦС через центри надання адміністративних послуг.</p>	<p>✓ утворення та впровадження програмно-апаратного комплексу «Автоматизована інтегрована система роботи ЦНАП органів влади Одеської області» на базі підсистеми електронного документообігу (Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації, КП «Обласний інформаційно-аналітичний центр», міжнародні благодійні організації);</p> <p>✓ максимальне наближення послуг до громадян шляхом утворення ЦНАП в об'єднаних територіальних громадах (Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації, об'єднанні територіальні громади);</p> <p>✓ організація та проведення тренінгів для працівників ЦНАП Одеської області з відповідної тематики (Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації, МБО «Фонд Східна Європа», ОРІДУ НАДУ при Президентові України);</p> <p>✓ зосередження у ЦНАП максимально широкого спектру послуг (соціальних, транспортних, послуг з реєстрації актів цивільного стану) (Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації, центри надання</p>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
	<i>адміністративних послуг Одеської області, Регіональний сервісний центр МВС в Одеській області, управління соціального захисту населення районних державних адміністрацій, відділи державної реєстрації актів цивільного стану ГТЮЮ в Одеській області).</i>
5. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА	
<p>1. Сприяння виходу продукції місцевих товаровиробників на нові ринки збуту товарів і послуг;</p> <p>2. Збільшення частки продукції високого ступеня переробки в структурі експорту;</p> <p>3. Формування конкурентоспроможного та позитивного іміджу Одеської області на міжнародній арені;</p> <p>4. Підвищення інвестиційної привабливості регіону з метою залучення додаткових інвестиційних коштів у економіку області;</p> <p>5. Сприяння ефективному використанню інвестиційного потенціалу територіальних громад області.</p>	<p>✓ здійснення моніторингу стану впровадження інвестиційних проектів та надання сприяння щодо їх реалізації (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ підтримка місцевих експортерів щодо орієнтації товарів та послуг на перспективні закордонні ринки збуту (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ залучення представників бізнес-спільноти області до участі у тематичних заходах: інвестиційних форумах, виставках, бізнес-форумах (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ сприяння залученню інвестиційних коштів у розвиток територіальних громад, у тому числі шляхом розробки інвестиційних паспортів громад та поширення їх через дипломатичні установи, міжнародні фінансові інституції та серед потенційних інвесторів (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ надання консультативно-методичної допомоги органам місцевого самоврядування щодо розробки інвестиційних проектів згідно з міжнародними вимогами та стандартами (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ підтримка реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на розбудову інженерно-транспортної та туристичної інфраструктури, агропромислового комплексу, енерго-ефективності, впровадження сучасних технологій у виробничому комплексі (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ поширення інформації щодо інвестиційного потенціалу регіону та кращих практик реалізації проектів через друковані та електронні засоби масової інформації, а також в рамках галузевих заходів (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ забезпечення актуалізації інформації щодо інвестиційних пропозицій територіальних громад з метою залучення інвестиційних коштів у розвиток територій (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ організація та проведення ділових зустрічей, конференцій «круглих столів», семінарів з питань розвитку та популяризації інвестиційного та експортного потенціалу області (<i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ формування інвестиційних пропозицій області у розрізі вільних земельних ділянок та незадіяних виробничих приміщень (площ) та визначення пріоритетних напрямків</p>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
	інвестування <i>(Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації)</i> .
6. ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ	
<p>1. Впровадження системи енергоменеджменту бюджетних установ області;</p> <p>2. Підвищення енергетичної ефективності будівель шляхом покрової термомодернізації з дотриманням нормативних санітарно-гігієнічних вимог;</p> <p>3. Підвищення рівня свідомості мешканців, набуття нових знань і навичок з енергоощадності, як результат впровадження інформаційно-просвітницьких та організаційних заходів;</p> <p>4. Впровадження проектів із підвищення енергоефективності водопровідно-каналізаційного господарства і зменшення нерациональних втрат води та енергії;</p> <p>5. Збільшення частки альтернативних джерел енергії в енергобалансі області;</p> <p>6. Використання підприємствами теплоенергетики паливноенергетичних ресурсів, зокрема збільшення частки нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії за рахунок установлення теплових насосних установок, використання біопалива для вироблення теплової, електричної та сонячної енергії для потреб теплопостачання, переоснащення котелень з метою переведення на тверде паливо.</p>	<p>✓ створення умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій <i>(Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності облдержадміністрації)</i>;</p> <p>✓ будівництво вітропарків: Южне Енерджи у м. Южне (інвестор «China Power», Китай); Дністровська ВЕС, вітропарк в с. Старокозаче Білгород-Дністровського району (інвестор «Elementumenergy», США);</p> <p>✓ будівництво ліній ДП «УКРЕНЕРГО» 380 кВ «Новоодеська – Арциз» <i>(Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності облдержадміністрації)</i>;</p> <p>✓ здійснення енергозберігаючих та енергоефективних проектів/заходів <i>(Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності облдержадміністрації)</i>;</p> <p>✓ впровадження технічних та організаційних заходів щодо зниження витрат бюджету на енергоносії <i>(Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності облдержадміністрації)</i>;</p> <p>✓ впровадження системи стимулювання ощадного використання енергоресурсів на всіх рівнях <i>(Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності облдержадміністрації)</i>;</p> <p>✓ зниження енергоємності виробництва теплової енергії, зменшення обсягу втрат енергоресурсів під час її транспортування та постачання за рахунок заміни і модернізації котлів, установлення блочно-модульних котелень, утилізаторів тепла вихідних газів, індивідуальних теплових пунктів, заміни аварійних і ветхих теплових мереж <i>(Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності облдержадміністрації)</i>;</p> <p>✓ зменшення викидів в атмосферу та використання палива з меншим питомим викидом, покращення технології згоряння палива, особливо твердого <i>(Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності облдержадміністрації)</i>.</p>
7. СОЦІАЛЬНА СФЕРА	
7.1 Демографічна ситуація та розвиток ринку праці	
<p>1. Забезпечення надання шукачам роботи своєчасних та якісних послуг, спрямованих на прискорення їх працевлаштування;</p> <p>2. Надання якісних та своєчасних послуг внутрішньо переміщеним особам та демобілізованим військовослужбовцям, які брали участь в АТО;</p> <p>3. Організація професійного навчання, орієнтованого на задоволення поточних та перспективних потреб роботодавців, з максимальним використанням навчальної бази Одеського центру професійно-</p>	<p>✓ розширення сфери застосування праці та стимулювання заінтересованості роботодавців у створенні нових робочих місць <i>(Одеський обласний центр зайнятості)</i>;</p> <p>✓ підвищення професійного рівня та конкурентоспроможності економічно активного населення <i>(Одеський обласний центр зайнятості)</i>;</p> <p>✓ підвищення мобільності робочої сили на ринку праці та удосконалення регулювання трудової міграції <i>(Одеський обласний центр зайнятості)</i>;</p> <p>✓ сприяння зайнятості громадян, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці <i>(Департамент соціальної та сімейної політики облдержадміністрації)</i>;</p>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
<p>технічної освіти державної служби зайнятості;</p> <p>4. Заохочення роботодавців, які зберігають діючі та створюють нові робочі місця насамперед для громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці;</p> <p>5. Створення умов для працевлаштування в обсягах, необхідних для запобігання довготривалому безробіттю, зокрема нарощування обсягів професійного навчання безробітних під конкретне замовлення роботодавців та за професіями, що передбачають в подальшому самозайнятість або підприємництво, особливо мешканців сільської місцевості з урахуванням обмежених можливостей працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця на селі.</p>	<p>✓ сприяння зайнятості громадян, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції та демобілізованих військовослужбовців учасників антитерористичної операції (Одеський обласний центр зайнятості).</p>
<p>7.2 Грошові доходи населення та заробітна плата</p>	
<p>✓ налагодження ефективної співпраці відповідних територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади щодо здійснення контролю своєчасної і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплати праці, виконання роботодавцями умов колективних договорів та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати ;</p> <p>✓ проведення роз'яснювальної роботи серед роботодавців щодо недопустимості використання робочої сили з порушенням трудового законодавства;</p> <p>✓ сприяння скороченню нелегальної зайнятості населення області, легалізації трудових відносин;</p> <p>✓ посилення роботи щодо забезпечення додержання мінімальних гарантій з оплати праці та у сфері боротьби з тіньовою зайнятістю, проведення правової роз'яснювальної роботи.</p>	
<p>7.3 Соціальне забезпечення</p>	
<p>✓ надання матеріальної допомоги мешканцям Одеської області, які опинилися у скрутному становищі внаслідок непередбачених обставин, за рахунок коштів обласного бюджету;</p> <p>✓ надання щомісячних довічних стипендій 70 громадянам віком старше 100 років у розмірі 1000 грн;</p> <p>✓ надання щомісячних стипендій 200 особам з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій Другої Світової війни у розмірі 1200 грн;</p> <p>✓ надання щомісячних стипендій 1600 особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам бойових дій у Республіці Афганістан та на території інших країн з інвалідністю від загального захворювання I групи у розмірі 700 грн;</p> <p>✓ надання щомісячної допомоги 650 сім'ям загиблих (померлих) військових, які брали участь в бойових діях у Республіці Афганістан та інших країнах у розмірі 1800 грн;</p> <p>✓ надання щоквартальної матеріальної допомоги 60 колишнім політв'язням і репресованим у розмірі 1000 грн;</p> <p>✓ надання щоквартальної цільової адресної допомоги 400 сім'ям загиблих (померлих) осіб, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою у розмірі 360 грн;</p> <p>✓ надання одноразової матеріальної допомоги на оздоровлення або відшкодування вартості санаторно-курортного лікування у санаторіях Одещини 450 особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи I-3 категорії, ветеранам війни, воїнам добровольцям антитерористичної операції, членам сімей загиблих (померлих) учасників АТО, постраждалим учасникам Революції гідності, особам з інвалідністю загального захворювання, дітям з інвалідністю та особам з інвалідністю з дитинства у супроводі однієї супроводжувальної особи (за необхідності) один раз на рік за рахунок одного з бюджетів (не більше граничної вартості путівки, визначеної наказом Мінсоцполітики на відповідний рік);</p> <p>✓ організація оздоровлення 125 дітей, які перебувають в дитячих будинках-інтернатах системи соціального</p>	

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
<p>захисту;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ надання щомісячної допомоги 280 сім'ям загиблих (померлих), учасників АТО, сім'ям захоплених у полон або оголошених зниклими безвісти військових, у т.ч. співробітників правоохоронних органів, які брали участь у проведенні антитерористичної операції на Сході України у розмірі 3000 грн та 260 дітям до досягнення 18-річного віку у розмірі 500 грн на кожную дитину; ✓ надання щомісячної стипендії 300 особам з інвалідністю з числа військовослужбовців, воїнів-добровольців та співробітників правоохоронних органів, які брали участь у проведенні антитерористичної операції на Сході України у розмірі 2000 грн., а також їх 220 дітям до досягнення ними 18-річного віку у розмірі 500 грн на кожную дитину; ✓ надання одноразової допомоги на проведення стоматологічного (хірургічного, терапевтичного) лікування, зубопротезування високотехнологічними матеріалами 20 учасників антитерористичної операції, воїнів-добровольців за рахунок одного з бюджетів у розмірі не більше 30000 грн. 	
7.4 Пенсійне забезпечення	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ поліпшення якості обслуговування громадян; ✓ своєчасна виплата пенсій та допомог; ✓ зміцнення фінансової стабільності пенсійної системи; ✓ впровадження електронних технологій; ✓ розвиток інформаційних ресурсів. 	
7.5 Житлово-комунальне-господарство	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Встановлення систем доочищення питної води; 2. Ремонт та реконструкція систем водопостачання та водовідведення; 3. Впровадження сучасних технологій та обладнання на об'єктах водопостачання та водовідведення 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ завершення проектування об'єкту: «Будівництво магістрального водоводу питної води Матроска-Ізмаїл-Болград з інженерними спорудами для водозабезпечення м. Болград та населених пунктів Болградського та Ізмаїльського районів Одеської області з реконструкцією споруд подачі води з підземних джерел в районі с. Матроски Ізмаїльського району Одеської області», встановлення систем доочищення питної води; ✓ кінцеве проектування і будівництво Болградського групового водопроводу для забезпечення питною водою населених пунктів 3 районів півдня Одеської області: Болградського (с.Калчева, с.Баннівка, с.Каракурт, с.Василівка і с.Голіца), Кілійського (с.Приозерне) і Ізмаїльського (с.Суворове); ✓ забезпечення населення питною водою.
8. ГУМАНІТАРНА СФЕРА	
8.1 Охорона здоров'я	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ подальше впровадження в області доступної вертикально-інтегрованої трьохрівневої системи надання медичної допомоги – відкриття сучасних приймально-діагностичних відділень на базі всіх центральних районних лікарень; ✓ покращення якості надання медичних послуг; ✓ збільшення доступності та наближення медичних послуг до споживача; ✓ збільшення кількості заключних контрактів із НСЗУ за пріоритетними напрямками; ✓ зниження смертності від неінфекційних захворювань; ✓ подальший розвиток мережі медичних установ, що надають медичну допомогу хворим з гострим ішемічним інсультом: розробка та впровадження нових алгоритмів профілактики раку молочної залози на первинній та вторинній ланці; ✓ зниження захворюваності на інфекційні захворювання: <ul style="list-style-type: none"> ■ підвищення рівня обізнаності населення щодо профілактики інфекційних захворювань, в тому числі туберкульозу, ВІЛ-інфікування, вірусних гепатитів; ■ підвищення рівня охоплення населення плановою імунопрофілактикою; 	

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ підвищення рівня охоплення наркозалежних замісною підтримуючою терапією; ▪ вакцинація медичних працівників та пацієнтів із хронічною нирковою недостатністю проти вірусного гепатиту В; ▪ забезпечення устаткування для безпечної та якісної вакцинації; ▪ розбудова системи інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я; ✓ зниження рівня смертності від інфекційних захворювань: <ul style="list-style-type: none"> ▪ підвищення рівня раннього виявлення туберкульозу на первинній ланці; ▪ підвищення рівня раннього виявлення інфікування ВІЛ та вірусними гепатитами; ▪ підвищення охоплення пацієнтів з комбінованою патологією ВІЛ/туберкульоз сучасним лікуванням; ▪ підвищення рівня прихильності пацієнтів з комбінованою патологією (ВІЛ + туберкульоз, ВІЛ + наркозалежність, туберкульоз + наркозалежність, ВІЛ + туберкульоз + наркозалежність) лікуванню запропонованими сучасними методами.
8.2 Освіта	
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти, закладах загальної освіти, закладах освіти області, у яких навчаються діти з особливими освітніми потребами, закладах професійної (професійно-технічної) освіти, закладах позашкільної освіти області враховуючи епідемічну ситуацію у регіонах області та відповідно до рішень Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, з дотриманням рекомендацій Головного державного санітарного лікаря України; ✓ удосконалення мережі закладів дошкільної освіти різних типів для задоволення освітніх потреб громадян, у тому числі для дітей з особливими освітніми потребами; ✓ збільшення показника охоплення дітей дошкільною освітою; ✓ впровадження альтернативних форм здобуття дошкільної освіти (соціально-педагогічний патронат, сімейні форми навчання, створення дошкільних груп в закладах освіти, створення приватних центрів розвитку дітей тощо); ✓ покращення матеріально-технічної бази закладів дошкільної освіти, удосконалення предметно-розвивального середовища; ✓ підвищення якості підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів. ✓ створення єдиного освітнього простору та безпечного освітнього середовища, забезпечення рівного доступу населення до якісної освіти, в тому числі дітей з особливими освітніми потребами; ✓ вжиття заходів щодо організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, забезпечення шкіл електронно-освітніми ресурсами, комп'ютерним та мультимедійним обладнанням, швидкісним зв'язком Інтернет; ✓ виконання Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та діючих обласних програм у сфері освіти; ✓ організація та проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2021 році; ✓ організація виконання Плану заходів щодо проведення Року математики; ✓ формування спроможної мережі закладів загальної середньої освіти області, зокрема утворення опорних шкіл, покращення їм матеріально-технічного забезпечення; ✓ реалізація проєктів «Велике будівництво» та «Спроможна школа для кращих результатів». ✓ удосконалення мережі закладів освіти різних типів для задоволення освітніх потреб громадян, у тому числі для дітей з особливими освітніми потребами; ✓ сприяння організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, дошкільної, професійно-технічної, вищої та позашкільної освіти; ✓ удосконалення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, підвищення якості надання послуг дітям з особливими освітніми потребами, їх психолого-педагогічної оцінки та супроводу; ✓ оновлення матеріально-технічної бази спеціальних закладів освіти обласної комунальної власності. ✓ оптимізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти; ✓ врегулювання дисбалансу у кількості фахівців із вищою освітою та кваліфікованими робітниками;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення якості підготовки кваліфікації робітничих кадрів відповідно до сучасних потреб регіонального ринку праці; ✓ зміцнення та покращення матеріально-технічної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти та впровадження новітніх виробничих технологій; ✓ підвищення престижу робітничих професій; ✓ залучення суб'єктів господарювання до участі у виконанні завдань професійної освіти; ✓ оновлення переліку професій актуальних на регіональному ринку праці; ✓ міжнародне співробітництво, участь закладів професійної (професійно-технічної) освіти у міжнародних програмах співпраці із закордонними партнерами. ✓ створити умови для здобуття позашкільної освіти дітьми, в тому числі сільської місцевості, шляхом розвитку мережі гуртків позашкільних закладів освіти та на базі загальноосвітніх закладів освіти, відкриття центрів позашкільної освіти у новостворених ОТГ; ✓ посилити роботу щодо попередження негативних явищ у дитячому середовищі, булінгу, профілактики правопорушень в учнівському середовищі та залученню дітей до занять у гуртках та спортивних секціях закладів загальної середньої та позашкільної освіти; ✓ здійснювати соціальний захист учнів та вихованців закладів освіти, забезпечити дотримання соціальних гарантій та підтримку обдарованої молоді; ✓ продовжити роботу щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання, розвитку та становленню активної громадської позиції учнівської молоді.
8.3. Підтримка сім'ї, дітей та молоді	
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ розв'язання проблем дитячої безпритульності і бездоглядності; запобігання сирітству, жорсткому поводженню з дітьми, насильству в сім'ї стосовно дітей; ✓ розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування; ✓ захист житлових та майнових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, створення реєстру дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб та молоді з їх числа, які потребують забезпечення житлом; ✓ проведення профілактичної роботи з сім'ями, що потрапили у складні життєві обставини, в яких проживають діти; ✓ ефективне функціонування обласного, районного та міських притулку та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей; ✓ розвиток національного усиновлення: створення позитивного іміджу та престижу усиновителів, батьків-вихователів прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, опікунів та піклувальників; ✓ влаштування дітей, які залишились без піклування батьків, до сімейних форм виховання; ✓ дотримання прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, переміщених з тимчасово окупованих територій; ✓ підвищення ефективності діяльності органів опіки та піклування щодо раннього виявлення дітей, які потребують соціального захисту, надання їм своєчасної допомоги; ✓ залучення громадських та інших організацій до діяльності з питань соціального захисту, соціальної підтримки та надання соціальних послуг дітям, зокрема, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування; ✓ забезпечення захисту житлових та майнових прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування та осіб з їх числа.
8.4 Культура	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Захист і збереження культурної спадщини Одеської області; 2. Забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя регіону 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ проведення ремонтно-реставраційних робіт на об'єктах культури - пам'ятках архітектури та містобудування національного значення (Одеська обласна філармонія, Одеський художній музей, Одеський музей західного та східного мистецтва тощо), здійснення заходів щодо розвитку музейної справи, проведення інформаційно-просвітницьких та

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
<p>3. Розвиток міжнародного співробітництва у сфері культури,</p> <p>4. Створення центрів культурних послуг, забезпечення етнокультурних потреб національних меншин Розвиток усіх етнічних та релігійних спільнот Одеської області.</p> <p>5. Забезпечення реалізації державної політики у сфері релігії.</p> <p>6. Сприяння використанню субвенцій з державного бюджету, Державного фонду регіонального розвитку, Українського культурного фонду як інструментів залучення бюджетних коштів у сферу культури.</p>	<p>мистецьких заходів, спрямованих на збереження та популяризацію елементів нематеріальної культурної спадщини;</p> <p>✓ проведення інформаційно-просвітницьких та культурно-мистецьких заходів, фестивалів, курсів з вивчення української мови тощо;</p> <p>✓ проведення в Одеській області міжнародних мистецьких акцій, конкурсів, участь творчих колективів, театрів, музеїв у міжнародних проектах;</p> <p>✓ сприяння створенню функціонально та організаційно нових моделей закладів культури;</p> <p>✓ співфінансування проектів Державного фонду регіонального розвитку, Українського культурного фонду. Надання інформаційної, організаційної допомоги закладам культури щодо участі у різноманітних культурних проектах;</p> <p>✓ підтримка діяльності національно-культурних товариств області.</p>
8.5 Фізична культура і спорт	
<p>1. Організація та проведення спортивних заходів в умовах пандемії з дотриманням протиепідемічних заходів;</p> <p>2. Залучення населення до занять фізичною культурою і спортом за місцем роботи та проживання з дотриманням протиепідемічних заходів та з урахуванням нового адміністративно-територіального поділу області;</p> <p>3. Реорганізація мережі закладів фізичної культури і спорту комунальної форми власності відповідно до нового адміністративно-територіального поділу регіону та з урахуванням нормативів забезпечення населення закладами фізичної культури і спорту, потреб новостворених ОТГ, територіальної доступності тощо.</p>	<p>✓ налагодження співпраці з новоствореними ОТГ в сфері фізичної культури і спорту, надання організаційної та методичної підтримки структурним підрозділам з питань фізичної культури і спорту виконавчих органів ОТГ в їх діяльності, структурній побудові тощо (<i>Управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ створення сучасних спортивних комплексів на базі комунального закладу «Одеська обласна школа вищої спортивної майстерності «Олімпієць», комунального підприємства «СКК «Палац спорту» та водно-веслувальної бази ФСК «Локомотив» в с. Нова Долина Овідіопольського району (<i>Управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ забезпечення якісної підготовки та участі спортсменів Одеської області в Олімпійських, Паралімпійських та Дефлімпійських Іграх (<i>Управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ виплати грошової винагороди спортсменам – чемпіонам та призерам Олімпійських, Паралімпійських та Дефлімпійських Ігор (<i>Управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації</i>).</p>
8.6 Туристично-рекреаційна галузь	
<p>1. Покращення туристично-курортної інфраструктури шляхом облаштування місць панорамного огляду основних туристичних та екскурсійних об'єктів Одеської області для створення конкурентоспроможного туристичного продукту, який задовольнить відповідні потреби населення України та іноземних громадян, які відвідають Одеську область;</p> <p>2. Проведення інвестиційних та бізнес-форумів для залучення інвестицій, що збільшить туристичні потоки, зміцнить імідж області як курортно-рекреаційного та туристичного центру;</p>	<p>✓ підвищити якість та конкурентоспроможність туристичного продукту (<i>Управління туризму, рекреації та курортів облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ покращити стан зон відпочинку на морському узбережжі, розвинути інфраструктуру рекреаційних територій, провести благоустрій парків та пляжів (<i>Управління туризму, рекреації та курортів облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ покращити загальну інформованість потенційних інвесторів про можливості інвестиційних вкладень в об'єкти рекреаційно-туристичного комплексу регіону (<i>Управління туризму, рекреації та курортів облдержадміністрації</i>);</p> <p>✓ сприяти появі нових туристично-екскурсійних маршрутів (<i>Управління туризму, рекреації та курортів облдержадміністрації</i>);</p>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
<p>3. Збільшення кількості туристів, які відвідують регіон і відповідне підвищення надходжень в обласний та місцеві бюджети.</p> <p>4. Збільшення культурних подій в області;</p> <p>5. Збільшення кількості нових туристично-екскурсійних маршрутів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ популяризувати туристичний продукт через ярмаркову, виставкову та фестивальну діяльність (<i>Управління туризму, рекреації та курортів облдержадміністрації</i>); ✓ поліпшити доступ до інформації та підвищити рівень інформування про Одеську область з туристичного напрямку на телебаченні та у мережі Інтернет (<i>Управління туризму, рекреації та курортів облдержадміністрації</i>). ✓ Розвиток курортів української Бессарабії – реконструкція інфраструктури узбережжя від с. Курортне Білгород-Дністровського району до с. Приморське Кілійського району (<i>Управління туризму, рекреації та курортів ОДА</i>).
8.7 Розвиток громадянського суспільства	
<p>1. Створення сприятливих умов для інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства;</p> <p>2. Забезпечення ефективних процедур участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення;</p> <p>3. Стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку області;</p> <p>4. Створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ видання матеріалів кращих практик використання різних форм демократії участі, співпраці органів публічної влади та громадських об'єднань (<i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>); ✓ проведення навчально-методичних семінарів та тренінгів для представників інститутів громадянського суспільства щодо механізмів та кращих практик участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення (<i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>); ✓ проведення консультацій з громадськістю відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 №996 (<i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>); ✓ проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів обласного бюджету, відповідно до Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 №1049 (<i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>); ✓ висвітлення діяльності обласної державної адміністрації засобами масової інформації (<i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>).
9. ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	
<p>1. Створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду;</p> <p>2. Налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування, науковими та навчальними закладами, установами природно-заповідного фонду, громадськими природоохоронними організаціями щодо виявлення і підготовки пропозицій про заповідання цінних природних комплексів та об'єктів;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення реалізації регіональної Програми збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2019-2023 роки (проект) (<i>Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації</i>); ✓ посилення надзору (контролю) спеціально уповноваженими на це органами виконавчої влади з метою забезпечення дотримання вимог законодавства про охорону атмосферного повітря місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами,

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки) на 2021 рік
1	2
<p>3. Збільшення фінансування на проведення природоохоронних, науково-дослідних заходів у межах природно-заповідного фонду;</p> <p>4. Збільшення інвестиційної привабливості природно-заповідного фонду за рахунок попиту на різні види рекреаційної та туристичної діяльності;</p> <p>5. Підвищення екологічної свідомості широких верств населення;</p> <p>6. Організація системи моніторингу атмосферного повітря в Одеській області;</p> <p>7. Вирішення питання функціонування Придунайських озер.</p>	<p>організаціями та громадянами (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ вирішення проблемних питань, пов'язаних із забрудненням поверхневих та підземних водоносних горизонтів (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ виконання робіт з розчистки русел річок, захист від підтоплення та затоплення населених пунктів Одеської області (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ проведення заходів щодо будівництва та реконструкції каналізаційно-очисних споруд (КНС) (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ збереження цінних природних екосистем, розвиток організованих форм рекреації і туризму, екологічної освіти, збереженню традиційних форм раціонального природокористування і сталого розвитку природно-територіального комплексу (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ створення реєстрів об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, обсягів і місць їх видалення (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ фінансування робіт з будівництва і введення в експлуатацію об'єктів поводження з відходами, а також реконструкції та/або облаштування полігонів і звалищ відповідно до екологічних вимог, рекультивациі земельних ділянок, на яких розміщуються полігони і звалища (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ паспортизація полігонів ТПВ (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ заходи з впровадження нових технологій поводження з ТПВ (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ встановлення пунктів спостереження за станом атмосферного повітря (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ фінансування робіт з виготовлення проектно-кошторисної документації по заходу «Відновлення екосистеми морського лиману Сасик шляхом будівництва з'єднувального каналу з Чорним морем та реабілітації (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);</p> <p>✓ розчистка каналів і шлюзів, які наповнюють Придунайські озера Катлабух, Саф'яни, Ялпуг, Катрал і Кагул (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації).</p>

Програма відповідає стратегічним та операційним цілям, напрямкам Державної Стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695, Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки (рішення сесії обласної ради сьомого скликання від 03.03.2020 №1228-VII).

При розробці Програми враховувалися Порядок розроблення та виконання державних цільових програм, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 р. за №106.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПРОГРАМУ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

3.1 Адміністративний устрій Одеської області

Одеська область займає територію Північно-Західного Причорномор'я від гирла річки Дунай до Тилігульського лиману, а від моря на північ - на 250 км.

Одеську область було утворено 27 лютого 1932 року, коли ЦВК СРСР затвердив постанову IV позачергової сесії ВУЦВК від 9 лютого 1932 року про створення на території Української СРР п'яти областей. У 1954 році до її складу увійшла територія колишньої Ізмаїльської області (територія від Дністровського лиману до р. Дунай).

На півночі Одеська область межує з Вінницькою та Кіровоградською, на сході – з Миколаївською областями, на заході – з Молдовою, а на південному заході – з Румунією. Всього в межах області пролягає 1362 кілометри державного кордону України. Площа Одеської області становить 5,5 % території України (Рис.1-3).

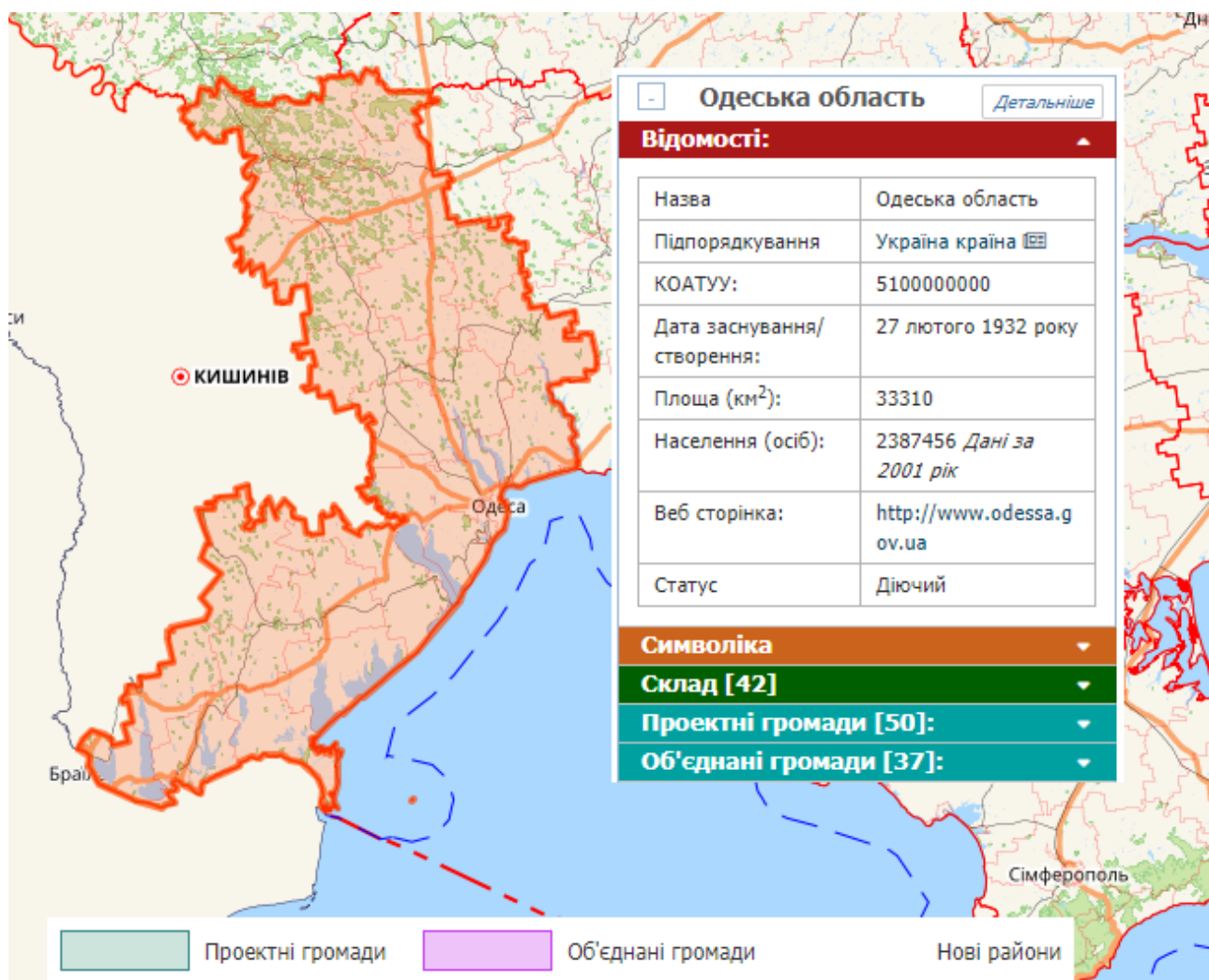

Рис. 1 – Випокійовання з Карти адміністративно-територіального устрою України

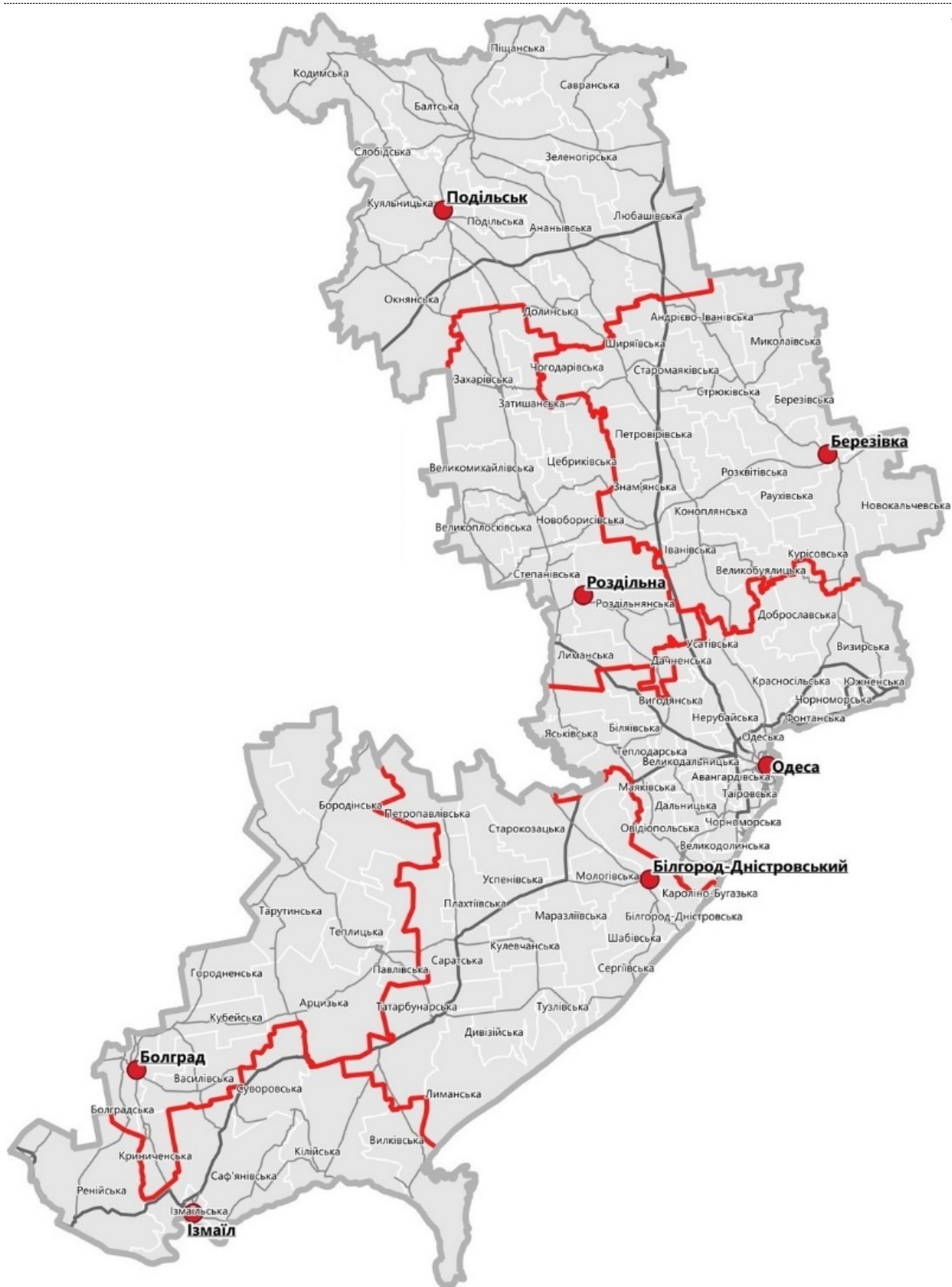

Рис. 2 - Карта адміністративно-територіального поділу Одеської області 2020

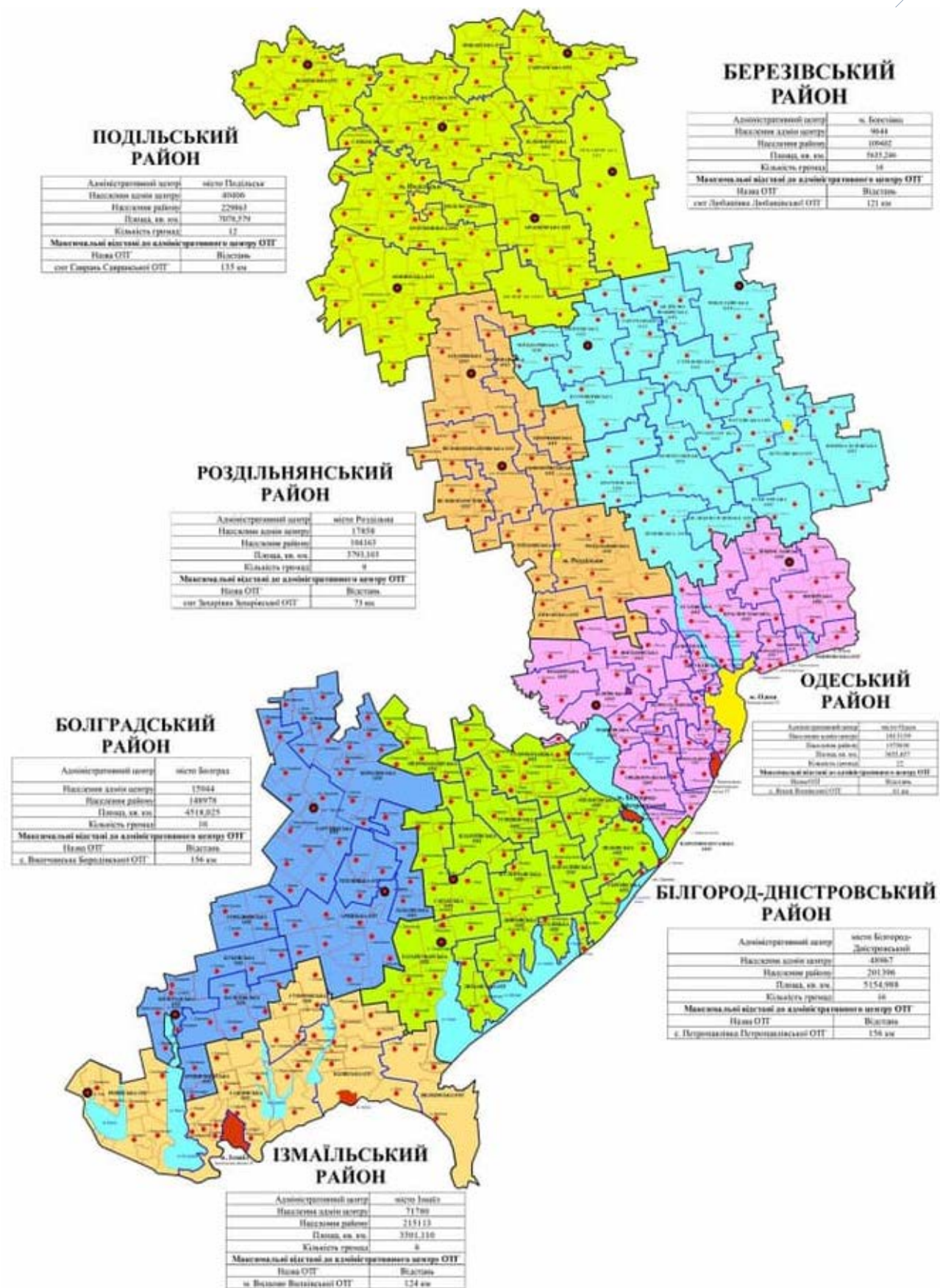

Рис. 3 - Формування адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального (районного рівня)

У рамках реформи децентралізації змінився адміністративно-територіальний поділ Одеської області зі збереженням її загальних меж. Замість 490 сільських, селищних і міських рад утворено 91 об'єднану територіальну громаду, а замість 26 районів - 7 укрупнених районів. Постановою Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17.07.2020 № 807-IX (далі – Постанова), яка набула чинності з 19.07.2020, в Одеській області. Утворено:

1) *Березівський район* (з адміністративним центром у м. Березівка) у складі територій Андрієво-Іванівської сільської, Березівської міської, Великобуялицької сільської, Знам'янської сільської, Іванівської селищної, Коноплянської сільської, Курісовської сільської, Миколаївської селищної, Новокальчевської сільської, Петровірівської сільської, Раухівської селищної, Розквітівської сільської, Старомаяківської сільської, Стрюківської сільської, Чогодарівської сільської, Ширяївської селищної територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

2) *Білгород-Дністровський район* (з адміністративним центром у м. Білгород-Дністровський) у складі територій Білгород-Дністровської міської, Дивізійської сільської, Кароліно-Бугазької сільської, Кулевчанської сільської, Лиманської сільської, Маразліївської сільської, Мологівської сільської, Петропавлівської сільської, Плахтіївської сільської, Саратської селищної, Сергіївської селищної, Старокозацької сільської, Татарбунарської міської, Тузлівської сільської, Успенівської сільської, Шабівської сільської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

3) *Болградський район* (з адміністративним центром у м. Болград) у складі територій Арцизької міської, Болградської міської, Бородінської селищної, Василівської сільської, Горнодненської сільської, Криничненської сільської, Кубейської сільської, Павлівської сільської, Тарутинської селищної, Теплицької сільської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

4) *Ізмаїльський район* (з адміністративним центром у м. Ізмаїл) у складі територій Вилківської міської, Ізмаїльської міської, Кілійської міської, Ренійської міської, Саф'янської сільської, Суворовської селищної територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

5) *Одеський район* (з адміністративним центром у м. Одеса) у складі територій Авангардівської селищної, Біляївської міської, Великодальницької сільської, Великодолинської селищної, Вигодянської сільської, Визирської сільської, Дальницької сільської, Дачненської сільської, Доброславської селищної, Красносільської сільської, Маяківської сільської, Нерубайської сільської, Овідіопольської селищної, Одеської міської, Таїровської селищної, Теплодарської міської, Усатівської сільської, Фонтанської сільської, Чорноморської міської, Чорноморської селищної, Южненської міської, Ясківської сільської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

6) *Подільський район* (з адміністративним центром у м. Подільськ) у складі територій Ананіївської міської, Балтської міської, Долинської сільської, Зеленогірської селищної, Кодимської міської, Куяльницької сільської, Любашівської селищної, Окнянської селищної, Піщанської сільської, Подільської міської, Савранської селищної, Слобідської селищної територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

7) *Роздільнянський район* (з адміністративним центром у місті Роздільна) у складі територій Великомихайлівської селищної, Великоплосківської сільської, Затишанської сели-

щної, Захарівської селищної, Лиманської селищної, Новоборисівської сільської, Роздільнянської міської, Степанівської сільської, Цебриківської селищної територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Було ліквідовано наступні райони: Ананьївський, Арцизький, Балтський, Березівський, Білгород-Дністровський, Біляївський, Болградський, Великомихайлівський, Захарівський, Іванівський, Ізмаїльський, Кілійський, Кодимський, Лиманський, Любашівський, Міколаївський, Овідіопольський, Окнянський, Подільський, Ренійський, Роздільнянський, Савранський, Саратський, Тарутинський, Татарбунарський, Ширяївський райони.

В Одеській області загальна кількість наявного населення, за даними Всеукраїнського перепису населення, становила 2 млн. 469 тис. осіб (кількість чоловіків становила 1 млн. 155 тис. осіб, або 46,8 %, жінок - 1 млн. 314 тис. осіб, або 53,2 %).

Кількість міського населення, за результатами Всеукраїнського перепису, становила 1 млн. 625 тис. осіб, або 65,8 %, сільського - 844 тис. осіб, або 34,2 %.

Загальна кількість постійного населення в Одеській області станом на 5 грудня 2001 р. становила 2 млн. 456 тис. осіб, у тому числі міського населення — 1 млн. 605 тис. осіб, або 65,3 %, сільського - 851 тис. осіб, або 34,7 %, чоловіків - 1 млн. 149 тис. осіб, або 46,8 %, жінок - 1 млн. 307 тис. осіб, або 53,2 %.

3.2 Фізико-географічне розташування

Одеська область – приморський і прикордонний регіон України, розташований на крайньому південно-заході країни. По території області проходять державні кордони України з Румунією і Молдовою. На півдні область своєю окраїною виходить до Чорного моря. Довжина морського і лиманного узбережжя від гирла ріки Дунай до Тилігульського лиману досягає 300 км.

Тепле море, лікувальні грязі, мінеральні води, морські пляжі створюють винятково високий рекреаційний потенціал Одещини. У пониззі великих річок (Дунай, Дністер) і лиманів, на морських узбережжях і в шельфовій зоні розташовані високо цінні й унікальні природні комплекси, водно-болотні угіддя, екосистеми, що формують високий біосферний потенціал регіону, який має національне і міжнародне, глобальне значення.

Одеська область відрізняється багатством видового різноманіття диких тварин, що обумовлено різноманітністю кліматичних, геоморфологічних та екологічних умов. Використання мисливських тварин здійснюється користувачами мисливських угідь, кількість яких в області становить 51, а закріплена площа угідь – 2,5 млн. га. За даними обліку чисельності мисливських видів тварин їх кількість в останні кілька років залишається стабільною. Завдяки багатству водних об'єктів область займає друге місце в Україні за обсягами вилову риби та морепродуктів і є найперспективнішим та найважливішим рибогосподарським регіоном держави. Основу промислу прісноводних видів риби складає карась, лящ, товстолобик, пеленгас і окунь. Разом з тим, незважаючи на значну кількість рибодобувних підприємств, в області спостерігається тенденція зниження вилову риби у внутрішніх водоймах. Для відновлення промислової іхтіофауни водоймищ потрібен розвиток аквакультури.

З метою охорони, збереження та відтворення рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин відповідним рішенням обласної ради від 18.02.2011 № 90-УІ затверджено Перелік видів тварин і рослин, які підлягають особливій охороні на території Одеської області та Положення про нього.

Природно-заповідний фонд Одеської області станом 01.01.2019 має в своєму складі 123 об'єкта, з них 16 об'єктів загальнодержавного значення, та 107 об'єктів - місцевого значення. Загальна площа об'єктів природно-заповідного фонду становить 159974,1992 га.

З урахуванням того, що 12 об'єктів загальною площею 9133,25 га знаходяться у складі природно-заповідних територій, фактично займана ПЗФ площа в області становить – 150840,9492 га. Відношення площі ПЗФ до площі Одеської області («показник заповідності») становить 4,5 %.

Одеська область є частиною морського фасаду України. Вона розташована на перетині найважливіших міжнародних водних шляхів: Дунайський водний шлях після завершення будівництва в 1992 році каналу Дунай-майн-Рейн є найкоротшим виходом із країн Європи в Чорне море, далі - у Закавказзя, Середню Азію, на Близький Схід; ріка Дністер зв'язує регіон з Молдовою, а Дніпро - з Центральною Україною і Беларуссю, а після завершення реконструкції Дніпровсько-Бугзького і Дніпровсько-Неманського каналів - з Польщею і країнами Балтії. Волго-Донська система зв'язує Азово-Чорноморський басейн із Росією (аж до Санкт-Петербурга і Мурманська), Казахстаном, Туркменістаном, Азербайджаном, Іраном, забезпечуючи виходи до Каспійського, Балтійського і Білого морів.

3.3 Промисловість

Одеська область - високорозвинений індустріальний регіон, промисловість якого відіграє значну роль у структурі реального сектору економіки регіону.

В області здійснюють свою діяльність 214 великих та середніх промислових підприємств. За 2019 рік в галузь залучено 3185,0 млн грн капітальних інвестицій (15,1% всіх капітальних інвестицій в область).

У січні-вересні 2020 року до січня-вересня 2019 року обсяг промислового виробництва зменшився на 6,0% (13 місце серед регіонів країни). росли обсяги виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (у 2,9 разів).

Зменшились обсяги виробництва у текстильному виробництві, виробництві одягу, виробів зі шкіри (-22,1%), у машинобудуванні (-18,7%), на підприємствах з виробництва виробів з деревини, паперу та поліграфічної діяльності (-16,2%), у виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої продукції (-7,4%), у виробництві харчових продуктів, напоїв (-3,8%), у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів (-2,8%), на підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (-2,6%).

За січень-вересень 2020 року підприємствами промислового комплексу реалізовано продукції (робіт, послуг) на суму 48082,3 млн грн. Найбільше реалізовано продукції підприємствами харчової промисловості (33,7% до загального обсягу), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (25,0%), та з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (15,1%), машинобудування (8,1%), металургії (5,9%).

Промисловість Одеської області у січні-вересні 2020 року представляє:

- 2,8% промислового виробництва – 11 місце в країні (за січень-вересень 2020 року);
- 56 тис. штатних працівників (за вересень 2020 року) із середньомісячною зарплатою 10534 грн;
- 17,1% всіх капітальних інвестицій (за січень-червень 2020 року – 1084,4 млн грн).

Локомотивом економіки регіону є інвестиції, інновації та модернізація виробництва, збільшення обсягів експорту, підтримка малого та середнього бізнесу. Ці пріоритети залишаються для регіону у 2020-2021 роках.

У Біляївському районі області відкрився завод з виробництва склофібробетону потужністю більш 120 тис м²/рік. Передбачається, що продукцію підприємства будуть використовувати не тільки в Україні, але і експортувати.

У 2020 році експорт LAN-кабелів виробництва ПАТ «Одескабель» становить 65%, його частка в структурі продажів росте. Підприємство розширює географію присутності і тепер LAN-кабелі реалізують вже в 21 країні світу. В рамках стратегії з розширення територіальної мережі, 01.02.2020 ПАТ «Одескабель» відкрило нове представництво в Бухаресті, Румунія.

Підприємство розширило асортимент новинкою - кабелі спіральні з вилкою для приєднання електричних пристроїв до мережі живлення електричного струму до 16 А і номінальної напруги до 250 В.

У травні 2020 року ПрАТ «Виробниче об'єднання «Стальканат-Сілур» виготовив 1566 т стабілізованих пасм для армування залізобетонних виробів. Це рекордний показник за останні два роки. Сертифікат KIWA Inspecta №11196-01 відкриває доступ арматурним стабілізованим пасмам для будівельного сегменту Фінляндії. У липні 2020 року введено в експлуатацію новий агрегат патентування для вуглецевого дроту потужністю 1500 т на

місяць. Дане сучасне обладнання забезпечує найкращу якість обробки заготовки для вуглецевого дроту, що використовується в канатах.

У проєкті системи холодопостачання для нового супермаркету в Ларнаці, яка спроектована та виготовлена на CO₂, ТОВ «Айсберг» виступив як виробник холодильних меблів, антифризової системи відтавання і постачальник системи комп'ютерного моніторингу Adap-Kool (Danfoss).

ТОВ «Телекарт-Прилад» розпочав серійне виробництво кисневих концентраторів «БРІЗ-20», які застосовуються при лікуванні COVID-19. Кисневий концентратор застосовується для проведення киснево-повітряної терапії в медичних закладах, при рятувальних операціях; дозволяє отримувати кисень високої концентрації (20 літрів кисню за хвилину) за допомогою молекулярної фільтрації повітря фізичним шляхом. Прилад проходить випробування на ДП «Укрметрестандарт».

ПАТ «Одеський припортовий завод» - 2020 рік - рік відновлення модернізації. Одне з напрямлень – модернізація електропостачання. На головній знижувальній підстанції «Карбамідна» замінюються акумуляторні батареї, які вже відслужили 20 років. Передбачено встановити нові акумулятори, які відповідають усім сучасним нормам, оновити пристрій, який їх заряджає на цифрове багатофункціональне обладнання та провести ремонт щита постійного струму.

Також модернізується захист трансформаторів. Це дозволить зберегти надійну роботу системи електропостачання заводу та виключення позапланових зупинок технологічного обладнання через збої у роботі даних пристроїв. Обладнання, що буде встановлено, вироблено українськими підприємствами із застосуванням передових технологій іноземних компаній зі світовим ім'ям. Усі роботи виконуються власними силами електроцеху.

У лютому 2020 року розпочато капітальний ремонт агрегату №2 з виробництва аміаку, який планується запустити в роботу в I кварталі 2021 року та агрегату з виробництва карбаміду – запуск до кінця поточного року. Після півторамісячної перерви завод відновив прийом залізничних цистерн з товарним аміаком виробництва українських підприємств.

В залізничному цеху АТ «ОПЗ» розпочалася модернізація шляхів, яка дозволить збільшити швидкість обробки маршрутів, в цеху перевантаження карбаміду продовжується ремонт транспортної галереї.

ТОВ «Дельта Вілмар Україна» - відновлено та модернізовано цех виробництва і упаковки маргаринової і жирової продукції», до кінця 2020 року планується введення в експлуатацію. У листопаді поточного року відбувся запуск нової технологічної лінії з розливу та пакування рафінованої олії під ТМ «Чумак».

ТОВ «Укратлантік» проведено модернізацію електричного обладнання.

ПрАТ «Іллічівський судноремонтний завод» розроблено новий тип контейнера «Pallet Wide» покращеної місткості для перевезення сухих вантажів на палетах.

ТОВ «ПТК Шабо» продовжує розвивати ринок експорту. В Китаї відкрився найбільший магазин SHABO. Це 3 магазин SHABO з продукцією, представленою в Китаї під торговою маркою «Master Targan», попередні два успішно працюють в містах Гуанчжоу і Сіань. (Свою продукцію компанія SHABO експортує в Китай з 2013 року.).

Філія «ТОВ «Олсідз Блек Сі» «Олійно-екстракційний завод» включено до Переліку українських виробників ріпакового шроту для експорту на китайський ринок.

ТОВ «Пуратос Україна» розроблено окрему лінійку моносортних шоколадів Belcolade Origins, яка складається з 1 унікальних за смаковим профілем позицій.

ТОВ Фірма «Онисс» розробила лінійку консервованих домашніх перших страв. Компанія представила нову лінію збалансованого харчування для дітей від 3-х років ТМ «ОНИСС» JUNIOR.

ТОВ СП «Вітмарк-Україна» розпочато виробництво та дистрибуцію рослинного молока під торговою маркою Vega Milk. Асортимент марки «Чудо -Чадо» розширено: фрукти власної переробки і традиції дитячого харчування доступні в молочних кашах і коктейлях.

З початку 2020 року на території Одеської області введено 9 об'єктів сонячної енергетики загальною потужністю 64,9 МВ/год.

На початку березня 2020 року Одеською ОДА підписано 3 меморандуми про співпрацю із Овідіопольською районною державною адміністрацією, відповідними територіальними громадами області та компаніями, що забезпечуватимуть реалізацію інвестиційних проектів у сфері вітроенергетики – ТОВ «Овідіополь Енерджі» (Авангардівська ОТГ, 120 МВт), ТОВ «Овід II» (Роксоланівська СР, 88 МВт), ТОВ «Овід III» (Овідіопольська СР, 93,5 МВт).

На різних етапах реалізації перебуває 10 проектів з будівництва об'єктів енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії (СЕС) з запланованою потужністю майже 140 МВт, для будівництва яких відведені земельні ділянки площею більше 260 га та території Ананьївського, Балтського, Березівського, Захарівського, Кодимського, Лиманського та Татарбунарського районів.

Детальними планами територій для розміщення СЕС та ВЕС відведено 47 земельних ділянок, на яких планується реалізація протягом 2021-2023 років проектів з будівництва об'єктів енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії.

За останні роки спостерігалась неоднозначна ситуація у розвитку та ефективному функціонуванні галузі промисловості. Так, у 2014-2015 роках на промислових підприємствах відбулось зниження обсягу виробленої продукції до 96,1%. 2016-2017 роки ознаменувались значним ростом виробництва, завдяки чому область вирвалася у лідери та протрималась до 2017 року – 1 місце серед регіонів країни. У 2019 році знову зростання та II місце серед регіонів країни.

Транспортний комплекс в області представлений усіма видами транспорту і включає у себе найкрупніші морські експедиторські торговельні порти, судноплавні компанії, розвинене залізничне та автодорожнє господарство, широку мережу автотранспортних підприємств, аеропортові та аеродромні комплекси, авіакомпанії. В області у широких масштабах забезпечується передача вантажів між різними видами транспорту, діють міжнародні залізнично-морські та автомобільно- морські переправи.

Рослинництво. Агротоваровиробники Одещини завершують осінні польові роботи по збиранню врожаю сільськогосподарських культур та проведенню посіву озимих культур під урожай 2021 року.

Врожай зернових культур зібрано з площі 970 тис. га, що становить 94% від прогнозних показників. Намолочено 1,8 млн. тонн зерна. Урожайність зернових становить 18,7 ц/га, що менше, ніж було в 2019 році на 12,3 ц/га і пояснюється тривалою посухою, яка охопила практично весь регіон і негативно позначилася на стані посівів.

Серед культур, що зібрані повністю - пшениця. Валовий збір пшениці становить 1,0 млн.тонн, урожайність 18,8 ц/га. Валовий збір ячменю склав 541 тис. тонн, урожайність 18,7. Зернобобових зібрано 25,5 тис тонн, урожайність 9,6 ц/га.

Завершено збирання ріпаку. Валовий збір становить 123,7 тис тонн, урожайність – 12,1 ц/га.

Під урожай наступного року посіяно 575 тис га озимих зернових культур, із них 390 тис га озимої пшениці та 185 тис га озимого ячменю. Крім того, посіяно 104 тис га озимого ріпаку.

Погодні умови не сприяли проведенню посівних робіт. Через пересушений верхній шар ґрунту на 30% посіяних площ відсутні сходи озимини, на 45% площ отримані сходи слабкі та зріджені. Тільки на 25% площ стан посівів озимини можна оцінити, як задовільний.

Тваринництво. Вироблено м'яса – 37,7 тис. тонн (у живій вазі) що на 3,8 % менше ніж у минулому році, вироблено молока 241,9 тис тонн, що менше на 3,6 % ніж у попередньому році, яєць – 147,6 млн шт., що на 15,2 % менше до минулого року.

Станом на 01.10.2020 чисельність поголів'я великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств становить 153,2 тис голів, що на 5,6 % менше, ніж торік. Зменшилося поголів'я корів на 5,6 % і становить 86,1 тис голів, свиней – 148,0 тис голів (на 14,5 % менше), овець і кіз – 288,1 тис голів (на 7,9 % менше), поголів'я птиці – 2672,6 тис голів (на 15,1 % менше).

З метою розвитку агропромислового комплексу в Одеській області реалізується інвестиційний проект ООО «Агропрайм Холдинг» Болградського району Одеської області на 24 тис гол. свиней.

3.4 Стан атмосферного повітря

Інформація щодо стану атмосферного повітря надана відповідно до Екологічного паспорту регіону за 2019 р. та Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2019 р., що знаходяться у вільному доступі на сайті Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації за посиланням <http://ecology.odessa.gov.ua/zvti/>.

Одеська область – регіон, що виділяється у господарському комплексі України своїми транспортно-розподільчими функціями, розвиненою промисловістю, інтенсивним сільськогосподарським виробництвом. Загальна кількість підприємств, що у процесі діяльності впливають на стан атмосферного повітря складає понад 3000 суб'єктів господарювання.

Протягом 2019 року у повітряний басейн області від стаціонарних джерел надійшло 33,106 тис. тонн шкідливих речовин, що на 13% (або на 4,3 т) менше ніж у 2018 році. Найбільші обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря мають підприємства, які виробляють та розподіляють, електроенергію, газ та воду - 56%, підприємства, які займаються наземним і трубопровідним транспортом - 15,5% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області.

Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря у містах Одеської області наведена в таблиці 3.4.1.

Таблиця 3.4.1

Назва неселеного пункту	2015	2016	2017	2018	2019
м. Одеса	9,72	11,947	12,047	18,314	20,121
м. Ізмаїл	1,303	1,373	1,309	1,986	0,8131
м. Чорноморськ	1,147	0,980	1,406	1,619	1,605
м. Южне	2,482	1,689	1,551	1,619	1,90
Всього по Одеській області:	26,074	26,373	29,598	37,412	33,106

Основні забруднювачі атмосферного повітря наведені в таблиці 3.4.2

Таблиця 3.4.2

№ п/п	Підприємство - забруднювач	Відомча приналежність	Валовий викид, т		Зменшення/-збільшення/+	Причина зменшення/ збільшення
			2019 р.	2018 р.		
1	ПАТ «Одеський припортовий завод»	Мінпромполітики	1345,9	1024,672	+321,228	Збільшення обсягів виробництва
2	ТОВ «ІН-ФОКС»	-	844,3	833,569	+10,731	Збільшення обсягу водовідведення та переробки стічних вод
3	ПАТ «Одесагаз»	Держнафтогаз	17214,4	14006,323	3208,077	Збільшення ремонтних робіт на технологічному обладнанні
4	ТОВ «М. В. Карго»	-	2273,7	-	-	-

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності наведені в таблиці 3.4.3.

Таблиця 3.4.3

№ п/п	Види економічної діяльності	Кількість підприємств, які мали викиди, од.	Обсяги викидів по регіону		Викинуто в середньому одним підприємством, т
			у 2019 р. тонн	у % до 2018 р. тонн	
	1	2	3	4	5
	Усі види економічної діяльності, у т. ч.:	481	33,1062	88,5	68,828
1.	Сільське, лісове та рибне господарство	39	0,6005	73,5	15,398
2.	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	-	-	-	-
3.	Переробна промисловість	111	4,5715	77,3	41,185
4.	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	15	18,6103	87,3	1240,687
5.	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	8	1,1462	99,5	143,269
6.	Будівництво	8	0,0437	28,2	5,464
7.	Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними	11	0,0644	128,8	5,851

№ п/п	Види економічної діяльності	Кількість підприємств, які мали викиди, од.	Обсяги викидів по регіону		Викинуто в середньому одним підприємством, т
			у 2019 р. тонн	у % до 2018 р. тонн	
	1	2	3	4	5
	засобами та мотоциклами, їх ремонт				
8.	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	85	5,1616	112,0	60,725
9.	Тимчасове розміщення й організація харчування	2	0,0081	52,2	4,027
10.	Інформація та телекомунікації	2	0,0227	106,0	11,375
11.	Фінансова та страхова діяльність	3	0,0116	97,0	3,861
12.	Операції з нерухомим майном	23	0,0614	99,2	2,671
13.	Професійна, наукова та технічна діяльність	4	0,0121	127,6	3,028
14.	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	18	0,3171	114,0	17,618
15.	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	68	1,2947	72,8	19,04
16.	Освіта	26	0,4253	6,91	16,359
17.	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	52	0,733	45,6	14,095
18.	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3	0,0115	53,1	3,831
19.	Надання інших індивідуальних послуг	3	0,0105	101,3	3,499

З метою оцінки можливого впливу забруднення атмосферного повітря на стан здоров'я населення в населених пунктах області проводився постійний моніторинг за станом його якості. Лабораторно-інструментальні дослідження стану атмосферного повітря в населених пунктах області проводилися ДУ «Одеський обласний лабораторний центр МОЗ України» у 62 стаціонарних точках спостереження.

За санітарнохімічними показниками протягом 2019 року досліджено 2193 проб атмосферного повітря, перевищення допустимих рівнів виявлено в 33 пробах (м. Одеса). Загальна частина перевищень гранично допустимих концентрацій (далі - ГДК) в проведених дослідженнях приходиться на м. Одеса. Перевищення ГДК хімічних речовин у повітрі були зафіксовані в 12 контрольних точках, розташованих в зонах впливу автотранспорту на автомагістралях м. Одеси (280/28 – 10%).

Основними забруднюючими речовинами повітряного басейну міста були оксид вуглецю (142/19 – 13,4%) та формальдегід (142/9 – 6,4%). Також, на автомагістралях з інтенсивним рухом транспорту (до 10 000- 15 000 од/рік) відмічене зниження у порівнянні з минулим роком максимальноразових приземних концентрацій забруднюючих речовин:

- діоксиду азоту – на 24,9 % (2018 р. – 0,199 мг/м³; 2017 р. – 0,265 мг/м³),
- діоксид сірки – на 26,3% (2018 р. – 0,247 мг/м³; 2017 р. – 0,335 мг/м³),

- оксиду вуглецю – на 25,6% (2018 р. – 6,4 мг/м³; 2017 р. – 8,6 мг/м³),
- формальдегіду – на 4,6% (2018 р. – 0,041 мг/м³; 2017 р. – 0,043 мг/м³).

По свинцю, навпаки, підвищилась – на 1,3% (2018 р. – 0,00077 мг/м³; 2017 р. – 0,00076 мг/м³).

В рекреаційній зоні м. Одеси (5 точок, розташованих у всіх районах міста) було проведено 50 досліджень проб атмосферного повітря на вміст діоксиду азоту, діоксиду сірки, оксиду вуглецю, формальдегіду, пилу. Перевищень ГДК виявлено не було. Моніторинг за станом атмосферного повітря також здійснювався пересувною екологічною лабораторією КП «Муніципальний центр екологічної безпеки» в затверджених точках контролю, розміщених на перехрестях транспортних магістралей міста, на кордонах санітарно-захисних зон потенційно-небезпечних об'єктах м. Одеса, в прибережній зоні, а також в парках і скверах, відповідно до затвердженого плану графіку. За результатами моніторингу в встановлених точках контролю на території міста (вул. М. Грушевського/вул. Хімічна; вул. Краснослобідська/Ак. Воробйова; об'їзна дорога (два стовпи); площа Толбухіна; вул. Хуторська/вул. Степова; Таможена площа; проспект Добровольського/вул. Паустовського) встановлено, що спостерігається незначне перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин в атмосферне повітря, переважно діоксиду вуглеводу, діоксиду азоту, діоксиду сірки, пил та сумарних вуглеводнів. В прибережній зоні, а також в парковій зоні міста моніторинг показав мінімальний вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.

У 2019 році суб'єктами господарювання, за рахунок власних коштів, здійснювалися заходи щодо охорони атмосферного повітря. Загальний обсяг витрат на виконання заходів щодо охорони атмосферного повітря склав 462559,4 тис. грн.

У місті Одеса діє Програма охорони і поліпшення стану навколишнього природного середовища м. Одеси на 2017-2021 роки (далі – Програма). Головними розпорядниками бюджетних коштів за Програмою визначені Департамент екології та розвитку рекреаційних зон Одеської міської ради, Управління інженерного захисту території міста та розвитку узбережжя Одеської міської ради. Моніторинг атмосферного повітря на вулицях міста здійснює пересувна муніципальна лабораторія КП «Муніципальний центр екологічної безпеки» у затверджених точках контролю, розташованих на перетині транспортних магістралей міста, на кордонах санітарно-захисних зон потенційно небезпечних об'єктів м. Одеса, у прибережній зоні, а також у парках і скверах, згідно з затвердженим планом-графіком.

Аналізуючи дані моніторингу, необхідно відзначити, що стан приземного шару атмосферного повітря у прибережній смузі Чорного моря, парках і скверах міста не перевищує гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.

Радіаційне забруднення атмосферного повітря

В межах системи моніторингу ДУ «Одеський обласний лабораторний центр МОЗ України» у 2019 році досліджено 140 проб атмосферного повітря на радіаційне забруднення. Відхилень від фонових значень не виявлено.

Максимальна бета-активність проб спостерігається на контрольній ділянці №1 (м. Одеса), що може бути пов'язано з загальним запиленням великого міста. Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391 для визначення радіаційної обстановки запроваджено щоденний моніторинг експозиційної дози гамма-випромінювання на території м. Одеса та районів області. В м. Одеса було встановлено 10 контрольних точок, в області. В районних центрах виміри проводилися у містах проживання і відпочинку населення не менше ніж у 20 контрольних точках населеного пункту. Всього за 2019 рік прове-

дено 8210 моніторингових досліджень за гаммафоном (експозиційної дози гамма-випромінювань). Середні значення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання коливаються від 0,08 до 0,16 мкЗв/годину, що не перевищує допустимі рівні.

3.5 Стан водних ресурсів

Водні ресурси області складаються з запасів підземних та поверхневих вод. Запаси поверхневих вод на території області розподіляються нерівномірно. Північна та центральна частини території характеризуються обмеженими запасами води, а південь та захід, які тягнуться до річок Дністер та Дунай, мають великий запас води.

Станом на 01.01.2020 на території Одеської області нараховується 3147 водозаборів, які належать 2236 водокористувачам. Загальна кількість водопунктів складає 5951 у тому числі артезіанських свердловин – 5748, шахтних колодязів – 193, джерельних каптажів – 9. За звітний період на території Одеської області взято на облік 36 водозаборів. Однак, забезпеченість підземними водами якісною питною водою у цілому по області становить близько 30%. Питне водопостачання області майже на 80% забезпечується за рахунок поверхневих джерел, тому якість води у поверхневих водних об'єктах є вирішальним чинником санітарного та епідеміологічного благополуччя населення. Одеський водопровід одержує воду з поверхневих джерел ріки Дністер, Кілійський та Вилківський з ріки Дунай, Болградський з озера Ялпуг. Всі інші населені пункти користуються водою з підземних джерел.

На території Одеського регіону за особливостями водокористування та умовами водозабезпеченості у межах існуючих річкових басейнів можна виділити п'ять водогосподарських районів, а саме:

1. *Північний водогосподарський район* охоплює території міста Ананьївськ, Балтський, Кодимський, Подільський, Окнянський, Любашівський і Савранський адміністративних районів. На території зазначених районів налічується 1079 артсвердловин, з них 786 (73%) знаходяться у незадовільному технічному стані. Підземні джерела районів є основним джерелом водопостачання і оцінюються, як придатні для питного водокористування. За 21 даними статзвітності № 2ТП-водгосп у 2019 році Північним водогосподарським районом забрано 3,008 млн.м³ води із природних водних об'єктів.

2. *Центральний водогосподарський район* охоплює території Березівського, Великомихайлівського, Миколаївського, Захарівського та Ширяївського адміністративних районів. На території зазначених районів налічується 1155 артсвердловин, з них 796 (69%) знаходяться у незадовільному технічному стані. Мінералізація підземних вод, головним чином верхньосарматських (розвідані горизонти, на які бурять свердловини для споживання води на питні потреби) водоносних горизонтів артезіанського басейну підвищена, але вони являються єдиним джерелом водопостачання. За даними статзвітності № 2ТП-водгосп у 2019 році центральним водогосподарським районом забрано 2,914 млн.м³ води із природних водних об'єктів.

3. *Приміський (Придністровський) водогосподарський район* охоплює території міст Одеса, Чорноморськ, Южне, Теплодар, Білгород-Дністровський та Білгород-Дністровського, Біляївського, Лиманського, Іванівського, Овідіопольського та Роздільнянського адміністративних районів. На території зазначених районів налічується 2338 артсвердловин, з них 1397 артсвердловин (60%) знаходяться у незадовільному технічному стані. За даними статзвітності № 2ТП-водгосп у 2019 році Приміським водогосподарським районом забрано 184,747 млн.м³ води із природних водних об'єктів.

4. *Південно-Західний водогосподарський район* охоплює територію Арцизького, Саратовського, Тарутинського і Татарбунарського адміністративних районів, та характеризується у

цілому незадовільною водогосподарською ситуацією та відсутністю надійних джерел водопостачання – розвідані підземні води мають високу мінералізацію. На території зазначених районів налічується 796 артсвердловин, з них 470 (59%) знаходяться у незадовільному технічному стані. За даними статзвітності № 2ТП-водгосп у 2019 році Південно-Західним водогосподарським районом забрано 98,336 млн.м³ води із природних водних об'єктів.

5. *Придунайський водогосподарський район* охоплює територію міста Ізмаїл та Болградського, Ізмаїльського, Кілійського і Ренійського адміністративних районів. На території зазначених районів налічується 296 артсвердловин, з них 204 (69%) знаходяться у незадовільному технічному стані. За даними статзвітності № 2ТП-водгосп у 2019 році Придунайським водогосподарським районом забрано 577,585 млн.м³ води із природних водних об'єктів.

У 2019 році забір води з природних водних об'єктів складає 866,5 млн.м³, що на 114,8 млн.м³ більше ніж у 2018 році. Водопостачання від загального обсягу використаної прісної води (становить 279,3 млн.м³) розподіляється наступним чином:

- питні та санітарно-гігієнічні потреби – (78,86 млн.м³);
- виробничі потреби – (47,97 млн.м³);
- зрошення – (145,7 млн.м³);
- інші галузі – (6,730 млн.м³).

Загальний обсяг водовідведення у 2019 році складає 161,4 млн.м³, у тому числі у поверхневі водні об'єкти 154,6 млн.м³. Скид забруднених стічних вод у водні об'єкти складає 41,953 млн.м³, у тому числі недостатньо очищених 7,663 млн.м³, без очищення – 34,29 млн.м³. У порівнянні з 2019 роком зменшився скид недостатньо очищених стічних вод на 0,128 млн.м³ та нормативно-очищених стічних вод на 4,0 млн.м³.

На території Одеської області налічується 132 підприємства, які скидають стічні води в поверхневі водойми, у тому числі 24 господарства, які здійснюють скид в канали зрошувальних систем. Основними забруднювачами являються: філія «Інфоксводоканал» ТОВ «Інфокс», КП «Чорноморськводоканал», КП «Водоканал» м. Арциз, КВЕП «Подільськводоканал», КП «БілгородДністровськводоканал», Затоківське ВУЖКГ, КП «Балтаводоканал», ПАТ «Целюлозно-картоний комбінат», МКП «Теплодарводоканал» та інші.

Основними забруднювачами поверхневих вод є підприємства житловокомунального господарства. Скид стічних вод від яких у 2019 році складає 388,0 млн.м³.

Транскородоне забруднення поверхневих вод за наявною інформацією Державної екологічної інспекції в Одеській області у 2019 році не було виявлено.

Згідно постанов Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля» та від 22.02.2006 № 182 «Про затвердження порядку проведення соціально-гігієнічного моніторингу довкілля» з метою оцінки можливого впливу забруднення довкілля на стан здоров'я населення у 2019 році в населених пунктах області фахівцями ДУ «Одеський обласний лабораторний центр МОЗ України» було організовано проведення постійного моніторингу за станом якості атмосферного повітря, води відкритих водойм, морської води в зонах рекреації, питної води, ґрунту та фізичних факторів впливу (шум, електромагнітне випромінювання, гамма-випромінювання тощо), в тому числі за якістю води відкритих водойм, морської води в зонах рекреації та питної води за мікробіологічними показниками.

Лабораторно-інструментальні дослідження проводилися у 32 створах поверхневих водойм, 304 контрольних точках питної води та 93 контрольних точках в зонах рекреації морського середовища. За даними результатів лабораторного контролю стану якості води поверхневих водойм, якій проводився у визначених 32 створах постійного спостереження – на

водоймах, які використовуються, як джерела питного водопостачання населення, а саме: Біляївський район (р. Дністер), Кілійський район (р. Дунай), Болградський район (озеро Ялпуг) з досліджених на санітарно-мікробіологічні показники 608 проб води не відповідало гігієнічним вимогам – 122 проб (20%).

На протязі літнього оздоровчого сезону, державний соціально-гігієнічний моніторинг за станом якості морської води проводився на території 5 адміністративних районів Одеської області, а саме: Білгород-Дністровський, Лиманський, Кілійський, Татарбунарський, Овідіопольський райони та м. Одеса.

За результатами лабораторних досліджень у визначених контрольних точках спостереження на 22 пляжах м. Одеси, Лиманського, Білгород-Дністровського, Татарбунарського, Овідіопольського, Кілійського районів було досліджено 2111 проб морської води на санітарно-мікробіологічні показники, з яких не відповідало нормативам 35 проб (1,7%)

БУВР річок Причорномор'я та нижнього Дунаю у 2019 році проводився моніторинг поверхневих вод згідно з Порядком здійснення державного моніторингу вод, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 758 від 19.09.2018 та наказу Держводагентства від 11.06.2019 № 336 «Про затвердження Програм моніторингу вод». Моніторинг у 2019 році здійснювався за двома основними блоками:

- моніторинг поверхневих вод;
- моніторинг зрошуваних та осушуваних земель.

До програми моніторингу вод включено:

- транскордонні ділянки водотоків, визначених відповідно до міждержавних угод про співробітництво на транскордонних водних об'єктах;
- поверхневі води, забір з яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення;
- проведення вимірювань визначення вмісту забруднюючих речовин для визначення хімічного стану масивів поверхневих вод.

Дослідження фізико-хімічних показників води проводились лабораторією моніторингу вод та ґрунтів БУВР річок Причорномор'я та нижнього Дунаю. З другого півріччя 2019 року проводились дослідження проб води басейнів лабораторією Дністровського БУВР. Інформація щодо проведених досліджень якості поверхневої води наведена в таблиці 3.5.1.

Таблиця 3.5.1

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у т.ч. з перевищенням ГДК			
1	2	3	4	5	6
Басейн р. Дністер					
р. Дністер	2	2	19	736 (502 фіз.-хім. та 234 (пріоритетні ЗР)	14 (ХСК, трихлорметанСРДК*)
р. Турунчук	1	0	1	26 (фіз.-хім. показники)	0

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у т.ч. з перевищенням ГДК			
1	2	3	4	5	6
р. Ягорлик	1	1	4	345 (111 фіз.-хім. та 234 пріорит.ЗР)	10 (ХСК, БСК5, магній, трихлорметанСРДК). Низький розч.кисень, виявлено сульфід
р. Кучурган	1	1	4	338 (104 фіз.-хім. та 234 пріорит.ЗР)	26 (мінералізація, ХСК, БСК5, СПАР, магній, натрій, калій, гексахлорциклогенСРДК). Виявлено сульфід
р. Білочі	1	1	4	338 (104 фіз.-хім. та 234 пріорит.ЗР)	8 (ХСК, БСК5, трихлорметанСРДК)
р. Молокиш (Окни)	1	1	5	364 (130 фіз.-хім. та 234 пріорит.ЗР)	19 (мінералізація, азот амонійний, нітрати, залізо заг., ХСК, БСК5, трихлорметанСРДК). Низький розчинений кисень
Кучурганське водосховище	2	2	3	312 (78 фіз.-хім. та 234 пріорит.ЗР)	14 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній, натрій, калій). Виявлено сульфід
Басейн р. Дунай					
р. Дунай	4	2	24	1560 (624 фіз.-хім. та 936 пріорит.ЗР)	22 (ХСК, магній, пентахлорбензолСРДК, трихлорметанСРДК)
водосховище ЯлпугКугурлуй	1	1	6	390 (156 фіз.-хім. та 234 пріорит.ЗР)	25 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній, натрій, трихлорметанСРДК). Виявлено сульфід
р. Великий Ялпуг	1	1	4	338 (104 фіз.-хім. та 234 пріорит.ЗР)	19 (мінералізація, ХСК, магній, натрій, калій, БСК5, трихлорметанСРДК) Виявлено сульфід
р. Киргиз-Китай	1	1	3	312 (78 фіз.-хім. та 234 пріорит.ЗР)	21 (мінералізація, ХСК, магній, натрій, калій, БСК5, трихлорметанСРДК) Низький розчинений кисень.
Басейн річок Причорномор'я					
р. Каплань	1	1	4	104 (фіз.-хім. показники)	18 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній, натрій, СПАР, нітрати). Низький розчинений кисень
р. Чага	1	1	4	104 (фіз.-хім. показники)	18 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній,

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у т.ч. з перевищенням ГДК			
1	2	3	4	5	6
					натрій, СПАР). Низький розчинений кисень
р. Когільник	2	2	5	130 (фіз.-хім. показники)	20 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній, натрій, СПАР). Низький розчинений кисень
р. Сарата	2	2	5	130 (фіз.-хім. показники)	22 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній, натрій, калій, СПАР). Виявлено сульфід
р. Хаджидер	2	2	4	104 (фіз.-хім. показники)	16 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній, натрій). Низький розчинений кисень
р. Тілігул	1	1	1	26 (фіз.-хім. показники)	5 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній, калій). Виявлено сульфід
р. В.Куяльник	1	1	1	33 (фіз.-хім. показники)	6 (мінералізація, ХСК, СПАР, магній, натрій, калій)
р. М.Куяльник	1	1	1	33 (фіз.-хім. показники)	7 (мінералізація, ХСК, БСК5, магній, натрій, калій, СПАР). Виявлено сульфід
р. Алкалія	1	1	1	26 (фіз.-хім. показники)	4 (мінералізація, ХСК, магній, натрій)
Водосховище Сасик (ГНС-2)	1	1	1	26 (фіз.-хім. показники)	5 (мінералізація, магній, натрій, ХСК, залізо заг.)
Канал Дунай-Сасик	1	1	1	26 (фіз.-хім. показники)	2 (ХСК, СПАР)
Басейн р. Південний Буг					
р. Кодима	1	1	2	2 (фіз.-хім. показники)	52 (ХСК)

Примітка : * - концентрація показника відповідає природному фонду даного водоймища;

** – концентрація показника нижче ГДК (для показника кисень розчинний встановлений норматив ГДК не менше 4 мгО₂/дм³).

Український науковий центр екології моря є суб'єктом регіональної системи моніторингу довкілля Одеської області і відповідає, в межах повноважень, за здійснення моніторингу екологічного стану морського середовища (вода, біота та донні відкладення).

Регулярні екологічні спостереження (раз у тиждень) стану прибережних вод на протязі всього року проводилися на двох станціях розташованих біля мису Малий Фонтан і в районі пляжу «Аркадія», а також виконувались один раз у сезон влітку у червні і восени в листопаді екологічні спостереження на станціях в районах с. Коблеве, Аджаликський лиман, порт

«Південній», пляж «Лузанівка» дві станції, порт «Одеса», пляж «Дельфін», пляж санаторію «ім. Чкалова», дача Ковалевського та в районі с.м.т. Затока.

На узмор'ї Дунаю в рамках господарсько-договірної теми були виконані сезонні комплексні екологічні спостереження навесні в травні на 12-ти станціях і восени в листопаді також на 12-ти станціях розташованих в районі гирла Бистре.

За міжнародним проектом Emblas+ одноразово в прибережній зоні і в районі філофного поля Зернова станції JBSS і NMS в липні-серпні було виконано 15 комплексних екологічних станцій на північно-західному шельфі Чорного моря. Також за міжнародним проектом ANEMONE в серпні і вересні комплексні екологічні спостереження одноразово були проведені на 8-и станціях. В цілому за 2019 рік в територіальних морських водах (12 міль) прилеглих до довкілля Одеської області був здійснений екологічний моніторинг на 38 морських станціях, а на північно-західному шельфі Чорного моря у 2019 році були виконані спостереження на 47 станціях.

Основними джерелами біогенного забруднення морських вод є річковий стік, пов'язаний з транскордонним антропогенним впливом, та берегові точкові джерела, до яких у першу чергу відносяться випуски стічних вод різних суб'єктів господарювання, що розташовані у береговій зоні.

На екологічний стан Одеського регіону значно впливають прибережні антропогенні джерела, що пов'язані з діяльністю трьох портів, промислових підприємств, комунально-побутових та сільських господарств. Крім берегових антропогенних джерел на якість морських вод суттєво впливає і стік трансформованих річних вод Дніпра і Південного Бугу. В результаті цих факторів в морське середовище цього регіону надходить значна кількість біогенних речовин (БР), що сприяє розвитку процесу евтрофікації і, як наслідок, призводить до змін гідрохімічного режиму вод акваторії, зниження їх якості і погіршення екологічного стану. Стік в морське середовище за сумою розчинених мінеральних сполук азоту і фосфору від антропогенних джерел Одеського регіону в 1,5 рази перевищує їх стік р. Південний Буг. Антропогенні прибережні джерела сумісно з річковим стоком БР та сумісно з природними факторами обумовлюють формування гідрохімічного режиму вод, ступеню їх трофності і значно впливають на стан морської екосистеми шельфу України.

Значення водневого показника змінювались в діапазоні від 7,89 до 8,49 од. рН і не перевищували визначене значення ГДК 8,50 од. рН у внутрішніх морських водах та територіальному морі України.

Узагальненні дані моніторингу евтрофікації водойм світу переконливо підтверджують провідну роль у цьому процесі фосфору й азоту. Надмірна кількість поживних речовин, фосфору, азоту іноді і органічних сполук призводять до небажаних наслідків евтрофікації включаючи зміни в структурі та функціонуванні всієї морської екосистеми і зниження її стабільності. Вміст фосфору фосфатного в прибережних водах Одеського регіону змінювався в діапазоні від аналітичного нуля (< 5 мкг/дм³) до 25,1 мкг/дм³, тобто, підвищених концентрацій фосфору фосфатного не спостерігалось. Лише максимальна концентрація фосфору фосфатного в червні в акваторії Затоки (57,4 мкг/дм³) трохи перевищувала вказаний високий рівень і відповідала хорошему рівню (від 50 до 100 мкг/дм³) за екологічною класифікацією якості морських вод.

Вміст азоту нітритного в прибережних морських водах Одеського узбережжя знаходився в межах від 1,7 до 10,4 мкг/дм³. Підвищені його концентрації в червні спостерігались

в районі пляжу санаторію «Чкалова» $8,9 \text{ мкг/дм}^3$ в зоні впливу стоку дренажних вод та Затоки $9,1 \text{ мкг/дм}^3$ під впливом вод Дністровського лиману, а в жовтні в акваторії Коблево $10,4 \text{ мкг/дм}^3$ та порту «Південний» $6,0 \text{ мкг/дм}^3$ під впливом вод Дніпробузького лиману.

Вміст азоту нітратного в прибережних водах Одеського регіону залежно від району в період спостережень змінювався в дуже широкому діапазоні від $5,3$ до $553,0 \text{ мкг/дм}^3$. Максимальні концентрації нітратного азоту спостерігались як в червні так і в жовтні в районі пляжу санаторію «Чкалова» в зоні впливу стоку дренажних вод, концентрація нітратного азоту в яких в жовтні досягали 11531 мкг/дм^3 .

Вміст азоту амонійного в прибережних водах Одеського регіону складав $4,8-5,5 \text{ мкг/дм}^3$. Максимальні концентрації спостерігались в зоні впливу стоку дренажних вод $7,6 \text{ мкг/дм}^3$ і в акваторії Коблево $14,4 \text{ мкг/дм}^3$, пляжу «Лузанівка 2» $15,9 \text{ мкг/дм}^3$ та акваторії Затоки $12,9 \text{ мкг/дм}^3$.

В цілому сума мінеральних сполук азоту в прибережних водах Одеського регіону змінювалась в діапазоні від 13 до 569 мкг/дм^3 без урахування зони стоку дренажних вод, при середніх значеннях в червні $48,6 \text{ мкг/дм}^3$ і в жовтні $116,8 \text{ мкг/дм}^3$. В прибережних водах Одеського регіону переважає вміст органічних форм азоту над сумою його мінеральних форм. В середньому органічні форми азоту перевищують суму мінеральних форм в $10 - 40$ разів. Максимальне значення відношення $\text{Nорг./N мін.} = 69$ було визначено в Одеській затоці в районі пляжу «Аркадія», та $\text{Nорг./N мін.} = 40$ в жовтні в акваторії Затоки.

Вміст загального азоту (суми мінеральних і органічних форм) змінювався в діапазоні від 260 до 12731 мкг/дм^3 . Максимальні концентрації загального азоту відмічались в районі акваторії пляжу санаторію «Чкалова», за рахунок підвищеного вмісту нітратів які надходять в прибережну зону з дренажними водами. Без урахування впливу дренажних вод, вміст загального азоту в прибережних водах Одеського регіону змінювався в діапазоні від 260 мкг/дм^3 до 3061 мкг/дм^3 . Високі значення вмісту загального азоту спостерігались в районах акваторій порту «Південний» 1215 мкг/дм^3 , Коблево 1968 мкг/дм^3 та пляжу «Дельфін» 3061 мкг/дм^3 в жовтні.

Концентрації кремнію в прибережних водах Одеського регіону змінювались в діапазоні від 106 до 951 мкг/дм^3 . Підвищені концентрації кремнію спостерігались в червні в районі пляжу «Дельфін» 800 мкг/дм^3 та акваторії Затоки 951 мкг/дм^3 .

Екологічна оцінка стану морської води по районах за вмістом токсичних металів (ртуті (Hg), кадмію (Cd), свинцю (Pb), нікелю (Ni)) в поверхневому та придонному шарах води з проводилась згідно директиві ЄС 2013/39/EU (MAC-EQS). По оцінюваним районам Кз ТМ відповідають дуже доброму та доброму екологічному стану.

3.6 Земельні ресурси та ґрунти

Земельні ресурси Одеської області ($3331,4$ тис. га) характеризуються надзвичайно високим рівнем освоєння. Найбільшою є питома вага земель сільськогосподарського призначення – $2588,177$ тис. га, з них рілля – $2077,042$ тис. га. У структурі земель землі сільськогосподарського призначення займають $77,69\%$, у тому числі рілля – $62,35\%$.

Землі громадського призначення займають $30,5$ тис. га. Площа земель оздоровчого призначення становить $2,0$ тис. га, а площа рекреаційного призначення – $4,5$ тис. га.

Землі лісгосподарського призначення, ліси та інші лісовкриті площі займають $223,0$ тис. га або $6,7\%$ території області.

Землі водного фонду займають $210,6$ тис. га або $6,3\%$ території області, в тому числі природні водотоки (річки та струмки) – $15,3$ тис. га, озера та лимани – $167,2$ тис. га, ставки

– 12,1 тис. га, штучні водосховища – 7,6 тис. га, штучні водостоки (канали, колектори, канали) – 8,4 тис. га.

Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики займають 31,7 тис. га. До порушених земель віднесено 2,4 тис. га (з них не використовуються у виробництві 1,5 тис. га).

Землі, що використовуються для транспорту та зв'язку, в цілому по Одеській області займають 25,1 тис. га. Площа земель під твердими побутовими відходами складає 0,5 тис. га, з яких більша частина не відповідає екологічним нормам.

Структура земельного фонду регіону наведена в таблиці 3.6.1.

Таблиця 3.6.1

Основні види земель та угідь	2015		2016		2017		2018		2019	
	всього, тис.га	% до загальної площі тер-рії	всього, тис.га	% до загальної площі тер-рії	всього, тис.га	% до загальної площі тер-рії	всього, тис.га	% до загальної площі тер-рії	всього, тис.га	% до загальної площі тер-рії
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Загальна територія, у т.ч.	3331,4	100,0	3331,4	100,0	3331,4	100,0	3331,4	100,0	3331,4	100,0
1. Сільськогосподарські угіддя	2591,8	77,8	2591,7	77,8	2591,6	77,79	2591,6	77,8	2588,22	77,69
рільня	2075,5	62,3	2075,5	62,3	2075,4	62,3	2075,3	62,3	2076,97	62,35
перелоги	27,30	0,82	27,30	0,82	27,40	0,82	27,40	0,82	27,18	0,82
багаторічні насадження	86,5	2,60	86,5	2,60	86,5	2,60	86,5	2,60	82,331	2,47
сіножаті і пасовища	402,50	12,08	402,50	12,08	402,50	12,08	402,40	12,08	401,75	12,06
2. Ліси та інші лісовкриті площі	223,00	6,69	223,00	6,69	222,99	6,69	222,99	6,70	223,36	6,70
з них вкриті лісовою рослинністю	199,80	6,00	199,80	6,00	199,80	6,00	199,8	6,00	200,245	6,01
3. Забудовані землі	131,20	3,94	131,20	3,94	131,16	3,94	131,16	3,90	134,14	4,03
4. Відкриті заболочені землі	73,40	2,20	73,40	2,20	73,30	2,20	73,30	2,20	77,2	2,32
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	33,80	1,01	33,90	1,01	33,20	1,00	33,80	1,01	30,79	0,92
6. Інші землі	278,20	8,35	278,20	8,35	279,15	8,38	278,55	8,36	277,69	8,34
Всього земель (суша)	3120,8	93,68	3120,8	93,68	3120,8	93,68	3120,8	93,68	3120,66	93,67
Території, що покриті поверхневими водами	210,60	6,32	210,60	6,32	210,6	6,32	210,6	6,32	210,74	6,33

*Примітка: за інформацією Головного управління Держгеокадастру в Одеській області (лист від 04.06.2020 №13-15-0.83-5863/02-20).

Найважливішою і найбільш поширеною ґрунтоутворюючою породою на території області є лес (рис.4).

У лесостеповій частині ґрунтовий покрив досить різноманітний. Але більшу частину Одеського лісостепу вкривають середньогумусні чорноземи (вміст гумусу 5-8%). У багатьох містах трапляються невеличкими острівцями опідзолені сірі і деградовані ґрунти. У долинах рік поширені піщані алювіально-лучні ґрунти. Різноманітність ґрунтів у лісостеповій частині області пояснюється тим, що в минулому ґрунти тут утворилися, як під лісовою, так і під трав'янистою рослинністю. Для всіх ґрунтових комплексів одеського лісостепу характерна природна родючість.

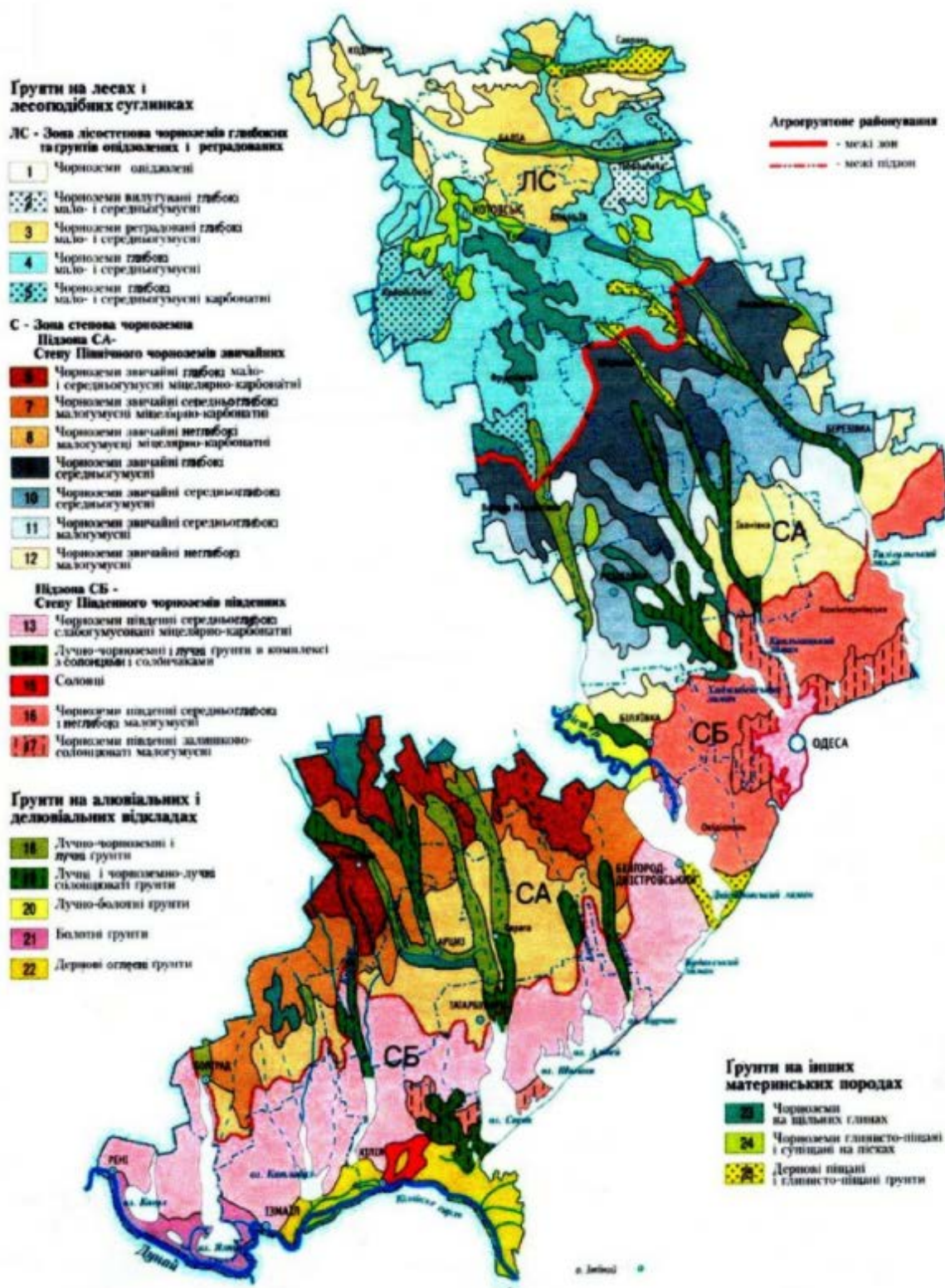

Рис.4

Степ займає більшу частину території області, ґрунтознавці поділяють його на південний, або сухий (приморська смуга) і центральний.

Центральний степ на півночі межує з лісостепом. На півдні його межа проходить по лінії Роздільна –Березівка. Тут на лесових материнських породах найбільш поширений звичайний середньогумусний чорнозем, який відрізняється від типового меншим гумусним го-

ризонтом, вміст гумусу в ньому 6-7,5%. У південному, або сухому степу на вододілах найбільш поширений звичайний південний малогумусний чорнозем (вміст гумусу 4-4,5%). Південні чорноземи на захід від Одеси мають товщу гумусних горизонтів 55-60см. У задністрівській частині області більшу частину території займають також південні чорноземи. У крайньому північно-західному кутку її досить поширені глибокі середньогумусні чорноземи. На південний схід до лінії с. Червоноармійське (Болградський район) – Нова Іванівка-Роца (Тарутинський район) – Старокозаче поширені звичайні малогумусні чорноземи. У прибережній смузі від озера Сасик до Дністровського Лиману ґрунти в основному солонцюваті. У заплавах Дунаю і Дністра поширені мулуватоболотні в комплексі з торфовоболотними.

Мінерально-сировинна база області майже на 80 % складається із сировини для виробництва будівельних матеріалів. Найбільш важливими видами є: цементна сировина, керамзитова сировина, камінь будівельний, вапняк для опіку, піски.

Найбільше розповсюдження мають тверді нерудні корисні копалини місцевого значення: піски, суглинки, гравій, галька, граніти, які використовуються як будівельні матеріали чи сировина для їх виробництва.

За даними Причорноморського ДРГП на території області налічується 145 родовищ корисних копалин, що застосовуються у будівництві та знаходяться на Державному балансі родовищ корисних копалин, з яких розробляються лише 45 родовищ.

Відповідно до інформації Одеської філії державної установи «Держґрунтохорона» від 07.08.2020 № 158-14/1/159 за результатами екологоагрохімічного обстеження ґрунтів на території 31 господарства п'яти районів Одеської області (Біляївський, Захарівський, Подільський, Савранський і 102 102 Ширяївський райони) забруднення ґрунтів пестицидами і радіонуклідами не виявлено. Ґрунти ділянок Захарівського, Великомихайлівського, Тарутинського, Ізмаїльського, Біляївського районів Одеської області слабо забруднені кобальтом, ділянки Великомихайлівського, Іванівського, Лиманського, Тарутинського, Овідіопольського, Татарбунарського районів Одеської області – кадмієм, Біляївського, Овідіопольського і Татарбунарського районів Одеської області - свинцем. По забрудненню ґрунтів рухомими формами мікроелементів і важких металів виділяються ділянки у Великомихайлівському, Біляївському районах Одеської області, які забруднені кобальтом, кадмієм і свинцем, та у Іванівському і Тарутинському районах, які забруднені кобальтом і кадмієм. Ґрунти на всіх моніторингових ділянках виявились не забрудненими стійкими формами хлорорганічних пестицидів і радіонуклідом цезій 137 вище МДР.

Деградація земель – природне або антропогенне спрощення ландшафту, погіршення стану, складу, корисних властивостей і функцій земель та інших органічно пов'язаних із землею природних компонентів (Закон України «Про охорону земель»). Відповідно до інформації структурних територіальних підрозділів Головного управління Держгеокадастру в Одеській області станом на 01.01.2020 площа деградованих земель по Одеській області складає 33,0 тис. га. Протягом 2019 року на території Одеської області роботи щодо консервації земель не проводились у зв'язку з відсутністю фінансування.

Важливість питання ефективного використання та охорони земель сільськогосподарського призначення у Одеській області є одним з найактуальніших, адже в області понад 2,5 млн га сільськогосподарських угідь, у тому числі більш 2 млн га ріллі, більше 80 тис. га виноградників. Контроль щодо охорони земель вимагає невідкладних науково обґрунтованих заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів та отримання екологічно чистих продуктів харчування. Так, з метою організації сільськогосподарського виробництва і впорядкування сільськогосподарських угідь у межах землеволодінь та землекористувань для

ефективного ведення сільськогосподарського виробництва, раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і покращання природних ландшафтів за заявою землевласників або землекористувачів розробляються проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь (ст. 52 Закону України «Про землеустрій»).

3.7 Поводження з відходами

Протягом 2019 року на підприємствах області утворилось 640,1 тис. т відходів I – IV класів небезпеки, в т. ч. 2,6 тис. т відходів I – III класів небезпеки (за даними Головного управління статистики в Одеській області). Дані по утворенню, використанню (утилізації) та видаленню відходів за класами небезпеки наведені у табл. 8.1.1. Завдяки інвентаризації відходів, що здійснюють суб'єкти господарювання, поліпшився їх облік, підхід при врахуванні кількісного та якісного складу відходів став більш диференційованим. Відсутність роздільного збирання відходів робить у багатьох випадках тверді побутові відходи рівнозначними з промисловими за характером та наслідками впливу на довкілля та здоров'я населення. Морфологічний склад побутових відходів з кожним роком ускладнюється, включаючи в себе все більшу кількість екологічно небезпечних компонентів та речовин. Проблема екологічної небезпеки твердих побутових відходів торкається всіх стадій поводження з ними, починаючи зі збирання і транспортування та закінчуючи підготовкою до використання утильних компонентів, знищенням або похованням фракцій, які не використовуються. Серед небезпечних відходів, що утворилися протягом року, значна кількість відходів свинцю, міді, нафтопродуктів та нафтошламів, відпрацьованих формувальних сумішей, осадків з відстійників після реагентного або коагуляційного очищення, важких металів, відпрацьованих каталізаторів тощо.

До категорії надзвичайно небезпечних належать ртуть та ртутьвміщуючі відходи. На регіональному досвіді простежується можливість успішного вирішення проблеми ртутьвміщуючих відходів, у першу чергу, люмінесцентних ламп. Так, для впорядкування поводження з відпрацьованими люмінесцентними лампами, що є відходами I класу небезпеки із за вмісту ртуті, на базі підприємства ТОВ «НВК «Укрекопром» та ТОВ «УТИЛЬВТОРПРОМ» 152 створена система централізованого збирання, зберігання і вивезення на переробку цього виду небезпечних відходів. Однак, питання про централізоване вивезення ртутьвміщуючих відходів, яке вирішене у м. Одеса, в районах вирішено лише частково.

В цілому в Одеській області створені потужності з переробки, оброблення та утилізації небезпечних відходів. В Одеській області створені та експлуатуються потужності з утилізації і знешкодження небезпечних відходів виробництва. Усього в області експлуатуються 2 демеркурізаційні установки ТОВ «НВК «Укрекопром», ТОВ «УТИЛЬВТОРПРОМ» та 5 комплексів по термічному знешкодженню небезпечних відходів (інсинераторів): ТОВ «Грін-Порт», ДП «Ізмаїльський морський торговельний порт», ТОВ «Науково-виробнича компанія «УКРЕКОПРОМ», ТОВ «УТИЛЬВТОРПРОМ», ПП «Центр екологічної безпеки».

Переробкою (утилізацією) відпрацьованих нафтопродуктів (масел) на території області займаються ПП «КОНКОРД» та ТОВ «ЕКО-СЕРВІС». Але, існуючих потужностей недостатньо. Система збору небезпечних відходів не розвинута в сільській місцевості.

Також серйозною проблемою залишається проблема зберігання та безпечного поводження з непридатними хімічними засобами захисту рослин (далі - ХЗЗР), які залишилися на території Одеської області з радянських часів, і є одним з напрямів роботи Департаменту по реалізації державної екологічної політики. Відповідно до розпорядження голови облдержадміністрації від 19.04.2018 № 396/А-2018 проведена актуальна інвентаризація місць накопичення непридатних до використання у сільському господарстві ХЗЗР. На території

області залишилось орієнтовно 533,0 тонни непридатних до використання ХЗЗР, які зберігаються у 66 складських приміщеннях, більшість з яких перебувають у незадовільному стані та потребують негайного вивезення. Через об'єктивні обставини у 2019 році не вдалося розв'язати проблему вивезення непридатних ХЗЗР з території Одеської області на видалення/утилізацію. Сьогодні Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації здійснюються відповідні організаційні заходи для вирішення цього питання.

Загроза вторинного забруднення водою - мулові майданчики станцій біологічного очищення. Проблема детоксикації та утилізації мулових осадів стічних вод каналізаційних очисних споруд не знаходить свого ефективного вирішення в регіоні через високий вміст органічних речовин, токсичних солей важких металів, нафтопродуктів, хлорованих та поліциклічних вуглеводнів. Щорічно на кожного мешканця міст області налічується 25-30 кг осаду у перерахунку на суху речовину. Тільки на очисних спорудах СБО «Північна» та «Південна» м. Одеси кожного року утворюється більше 35 тис. т осаду.

На території Одеської області щорічно утворюється близько 6,1 млн м³ твердих побутових відходів (далі –ТПВ). Більша частина звалищ полігонів ТПВ вичерпала свій потенціал. На даний час за сприянням облдержадміністрації в рамках проекту USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» агентством США з міжнародного розвитку «International Resources Group» проведена робота із розробки проекту Регіональної програми поводження з твердими побутовими відходами в Одеській області на період 2018-2022 роки, яка знаходиться на стадії погодження. Зазначена програма розроблена відповідно до вимог Європейського Союзу та міжнародних конвенцій та враховує всі особливості інфраструктури нашого регіону та необхідність екологічно безпечного поводження з твердими побутовими відходами.

Побутові відходи, які утворюються в місті Одеса та прилеглих територіях, вивозяться на Одеське міське звалище ТПВ-1 «Дальницькі кар'єри». Сміттєзвалище розташоване на землях Ново-Долинської сільської ради Овідіопольського району та Велико-Дальницької сільської ради Біляївського району Одеської області, загальною площею 96,2 га. Полігон ТПВ-1 «Дальницькі кар'єри» експлуатується ТОВ «СОЮЗ». На сміттєзвалище приймаються тверді побутові та промислові відходи 3-4 класів небезпеки, що вивозяться з території м. Одеса, Іллічівського порту та прилеглих населених пунктів самовивезенням (по талонам).

Департаментом екології та природних ресурсів ведеться реєстр місць видалення відходів, всього до реєстру внесено 510 паспортів місць видалення відходів, в т.ч. 493 сміттєзвалищ. На території Одеської області майже всі сміттєзвалища не відповідають нормам екологічної безпеки (в т. ч. вимогам ДБН В.2.4-2-2005) та потребують реконструкції відповідно до нормативно-правових документів. Більша частина сміттєзвалищ експлуатуються з порушеннями, а саме:

- переважна більшість полігонів працює в режимі перевантаження;
- неналежним чином проводиться робота з паспортизації та рекультивациі сміттєзвалищ;
- відсутні проекти МВВ, документи щодо введення в експлуатацію, інструкції з експлуатації МВВ, щорічні технологічні плани організації робіт із захоронення відходів, не визначена проектна місткість МВВ;
- не здійснено належне приймання і контроль відходів;
- відсутні споруди щодо вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату;

- не здійснюються спостереження за станом забруднення навколишнього природного середовища в районі полігону;

- відсутні дані про реальні обсяги накопичених відходів;

- відсутність належної системи санітарної очистки населених пунктів, яка б забезпечувала регулярний вивіз і знешкодження побутових відходів, що призводить до стихійних звалищ.

На державному рівні не розроблено типового проекту полігону твердих побутових відходів для невеликого населеного пункту. А саме в цих містечках несанкціоновані звалища набувають не тільки досить великих розмірів, а й накопичують небезпечні речовини і матеріали. Однією з побічних, але дуже актуальних проблем полігонів побутових відходів є попадання і накопичення токсичних відходів за рахунок порушення підприємствами правил поводження з ними. Згідно з Порядком ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.1998 № 1360, ведеться реєстр об'єктів оброблення та утилізації відходів. Реєстр об'єктів утворення відходів формується відповідно до зазначеної постанови Кабінету Міністрів України.

Основні показники поводження з відходами I-IV класів небезпеки від підприємств Одеської області за 2019 рік, тис.т (за формою статзвітності № 1-відходи) наведені у таблиці 3.7.1.

Таблиця 3.7.1

№ п/п	Показники	2017	2018	2019
1	Утворено	741747	728500	640066,4
2	Одержано від інших підприємств	1033475	-	-
3	Спалено	28349	54600	49457,4
	У тому числі з метою отримання енергії	24226	49000	43059,6
4	Використано (утилізовано)	10883	9200	2342,6
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	557276	497000	531818,0
6	Передано іншим підприємствам	755975	-	-
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	5,0	-	-
8	Наявність на кінець звітнього року у сховищах організованого складування та на території підприємства	11397,2	-	-

**інформація наведена за даними Головного управління статистики в Одеській області*

З метою зменшення техногенного навантаження на довкілля ведеться робота з формування реєстрів об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, місць видалення відходів, паспортизації та інвентаризації відходів.

За 9 місяців 2020 року розглянуто та опрацьовано:

- 101 декларацію, яка здійснює операції у сфері поводження з відходами;
- 94 пакети документів інвентаризації та паспортизації відходів;
- 25 паспортів місць видалення відходів;
- 26 реєстрових карток об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів.

За даними інвентаризації місць видалення відходів (далі - МВВ) районними державними адміністраціями кількість МВВ (сміттєзвалищ) на території Одеської області складає 614 од.

За 9 місяців 2020 року розглянуто та опрацьовано – 25 пакетів документів щодо затвердження/погодження змін даних до паспортів МВВ, наданих відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 03.08.1998 №1216 «Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів».

На даний час в рамках проекту USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» агентством США з міжнародного розвитку «International Resources Group» проведена робота із розробки Регіональної програми поводження з твердими побутовими відходами в Одеській області на період 2018-2022 роки.

Метою програми є створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, перевезення, утилізації та захоронення побутових відходів і обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людини, а також розширення і модернізація діючих потужностей із збирання, перероблення та утилізації твердих побутових відходів, створення ефективної системи управління у сфері поводження з відходами.

Зазначена програма розроблена відповідно до вимог Європейського Союзу та міжнародних конвенцій та враховує всі особливості інфраструктури нашого регіону та необхідність екологічно безпечного поводження з твердими побутовими відходами.

Крім того, на виконання завдання Національного плану управління відходами в Україні до 2030 року, розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 22.08.2019 №1023/А-2019 утворено робочу групу з питань розроблення плану управління відходами до 2030 року. Регіональний план управління відходами передбачатиме запровадження нових технологій та форм організації поводження з відходами, зокрема з ТПВ, будівництво об'єктів приймання, переробки та утилізації ТПВ, будівництво сміттесортувальних станцій та сміттепереробних заводів тощо. Мета регіонального плану- планомірне зменшення загального потоку відходів за рахунок переведення їх компонентів в стан вторинних ресурсів з досягненням рівня «нульових» відходів.

3.8 Тваринний та рослинний світ, об'єкти природно-заповідного фонду

Одеська область займає територію Північно-Західного Причорномор'я від гирла Дунаю до Тилігульського лиману (довжина морської берегової лінії в межах області перевищує 300 км) і тягнеться від моря на північ, в глиб суші на 200-250 км. У пониззі великих річок (Дунай, Дністер) і лиманів, на морських узбережжях і в шельфовій зоні розташовані високоцінні й унікальні природні комплекси, водно-болотні угіддя, екосистеми, що формують високий біосферний потенціал регіону, який має національне і міжнародне значення.

Територією Одещини протікають 1 143 річки (з них 3 великих – Дунай, Дністер, Південний Буг), всі вони належать до басейну Чорного моря. Живлення річок переважно дощове та снігове з весняною повінню. Інший характер живлення має Дністер, який бере свій початок у Карпатах.

В заплавах Дунаю та Дністра розташовані великі прісноводні озера: Кагул, Ялпуг, Катлабуг, Китай, Кучурган, Саф'ян. Всього нараховується 30 озер, 68 водосховищ та 997 ставків. В межах області розміщені 15 лиманів, що займають пониззя великих річкових долин. Найбільшими серед них є Дністровський, Тилігульський, Аджалицький (Григорівський), Великий Аджалицький, Дофінівський, Куяльницький, Хаджибейський, Сухий, Будацький, Бурнас, Алібей, Шагани, Сасик.

Навколо озер і лиманів, на ділянках лісового фонду мешкає велика кількість рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України та міжнародних червоних списків (285 видів тварин, віднесених до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (м. Бонн, 1979 р.), 163 види, які знаходяться під охороною Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (м. Берн, 1979 р.) та 59 видів тварин, що охороняються Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES) (м. Вашингтон, 1973 р.), окремі вікові дерева та їх групи, визначні та цінні.

Ландшафтне різноманіття території представлено наступними типами ландшафтів: вододільні хвилясті низовинні дренажні розчленовані рівнини позальодовикових областей, схилі вододільні хвилясті лесові рівнини, надзаплавно-терасові вирівняні переважно на лесових породах, заплавні голоценові, складені алювіальними та дельтовими відкладами, заплавно-терасові плоскі з солонцями та солончаками з високим рівнем мінералізованих ґрунтових вод, ландшафти балково-яружної мережі.

Значна частина області знаходиться у степовій зоні, представленій степовими природними комплексами – типовими різнотравно-типчаковоковилувими та типчаково-ковилувими степами. Разом з тим, внаслідок їх 67 розорювання, типові степові природні комплекси зазнали найсильнішого антропогенного тиску, перетворені у ріллю, фрагментовані.

Степова рослинність, представлена лучними ковилово-різнотравними степами, збереглась на незначних фрагментах території, непридатних для сільського господарства, а також у складі територій та об'єктів природнозаповідного фонду, та у складі зарезервованих для заповідання природоохоронних територій.

Лісова рослинність сконцентрована в основному у північних районах Одеської області, які територіально відносяться до лісостепової зони і представлена переважно штучними насадженнями. Загальна площа лісів в області становить приблизно 224 тис. га або 6% від її площі.

Біологічне різноманіття втрачається під час забудов, розорювання землі, меліорації, спорудження водосховищ, створення мереж транспортної інфраструктури та здійснення інших видів господарської діяльності. Скорочуються території, зайняті природною рослинністю, що призводить до виникнення загрози втрати гено - та ценофонду.

Питання охорони та збереження біорізноманіття є актуальними для Одеської області. Це обумовлено низкою особливостей місцевості, насамперед таких, як незначна площа природних біотопів, швидкі темпи їх трансформації та деградації, зростаючий рівень рекреаційного навантаження, недостатня забезпеченість охороною природних територій, недосконала законодавча база, яка не враховує специфіку місцевих екологічних умов.

Основними загрозами біологічного та ландшафтного різноманіття є:

- викиди в атмосферне повітря;
- забруднення поверхневих та підземних вод;
- ґрунтова та повітряна ерозія;
- підтоплення територій;
- поширення агроландшафтів;
- нерівномірною забудова території тощо.

Екологічна безпека регіону розглядається як сукупність процесів і заходів щодо створення достатніх умов для збереження, раціонального використання та відтворення природних ресурсів і природно-територіальних комплексів як середовища для життєдіяльності населення, що є однією з найважливіших категорій сталого розвитку.

Природно-заповідний фонд Одеської області станом на 01.01.2020 року має в своєму складі 125 територій та об'єктів, загальна площа яких становить 163523,0471 га. Відношення площі природно-заповідного фонду до площі Одеської області становить 4,6 %.

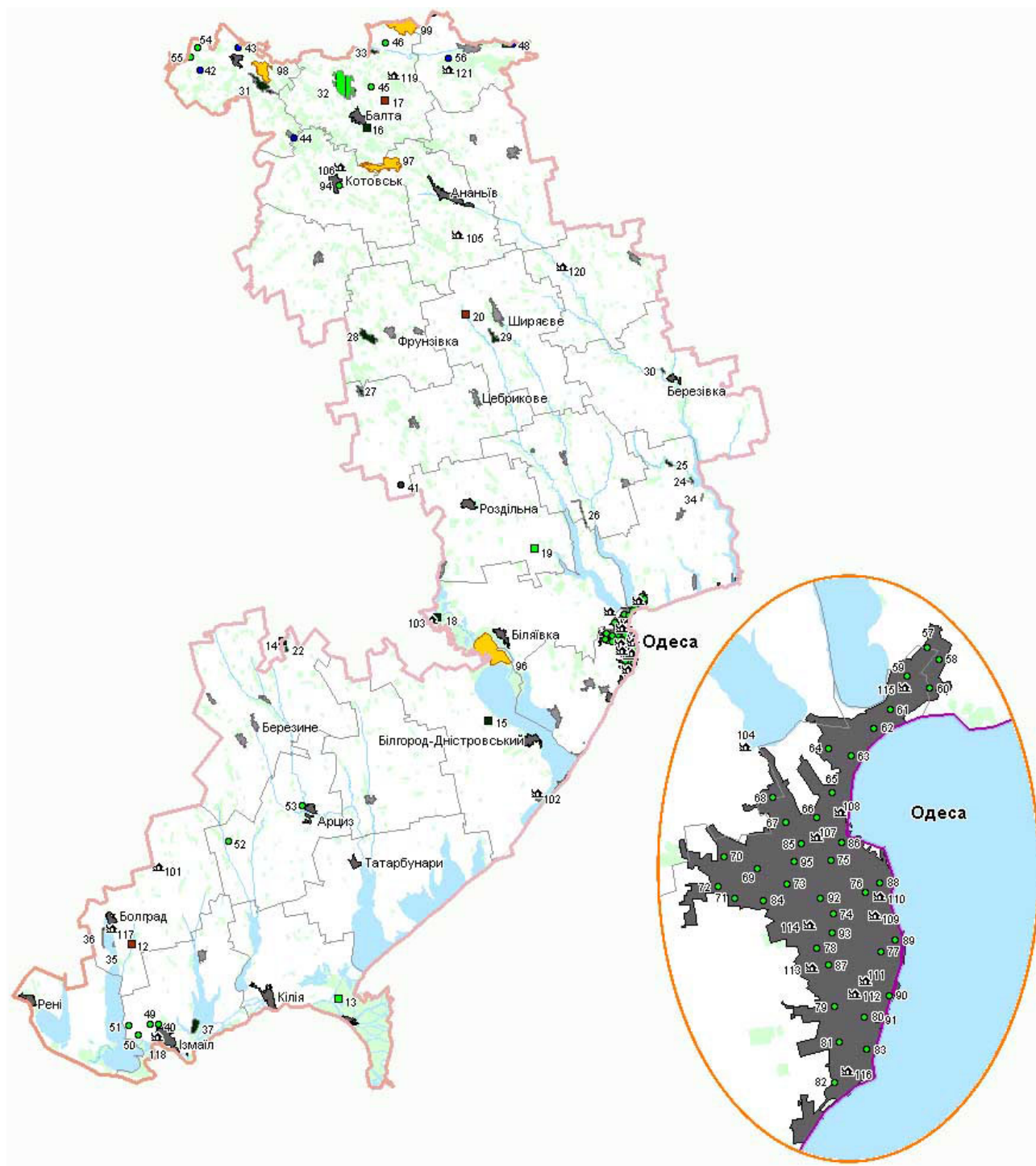

Рис.5

Условные обозначения

	город Киев (столица Украины)		Природно-заповедный фонд
	Областные центры		биосферные заповедники
	Прочие населенные пункты		природные заповедники
	Границы областей		национальные природные парки
	Границы районов		региональные ландшафтные парки
	Автомобильные дороги	Заказники	
	Железные дороги		Общезоологический
	Реки и озера		Ботанический
	Леса		Лесной
			Ландшафтный
			Гидрологический
			Ихтеологический
			Орнитологический
			Геологический
			Карстово-спелеологический
			Энтомологический
			Общезоологический
		Памятники природы	
			Ботанический
			Комплексный
			Геологический
			Гидрологический
			Зоологический
			 Заповедные урочища
			Парки-памятники садово-паркового искусства
			Дендрологические парки
			Ботанические сады
			Зоологические парки

За категоріями об'єкти природно-заповідного фонду Одеської області представлені наступним чином:

- 1 біосферний заповідник (Дунайський біосферний заповідник);
- 2 національних природних парки (Нижньодністровський, «Тузловські лимани»);
- 1 зоопарк;
- 1 ботанічний сад;
- 2 регіональних ландшафтних парки («Ізмаїльські острови», «Тилігульський»);

- 41 заказників;
- 24 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва;
- 49 пам'яток природи;
- 4 заповідних урочища.

Частка ПЗФ і об'єктів у районах Одеської області нерівномірна. Так, у Любашівському, Окнянському, Ренійському і Саратському районах вони взагалі відсутні. Найбільша площа заповідання території у Кілійському районі (за рахунок Дунайського біосферного заповідника) і Савранському районі (за рахунок ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Савранський ліс»), за рахунок яких практично й формується середній показник по області.

Трохи вище середнього обласного показник природно-заповідного фонду у Овідіопольському, Біляївському і Білгород-Дністровському районах, де знаходиться Нижньодністровський національний природний парк і Балтському районі – де заповідані цінні лісові масиви.

На територіях та об'єктах природно-заповідного фонду охороняються більше 194 видів представників рослинного і 382 види тваринного світів, які є рідкісними та знаходяться під загрозою зникнення.

У північних районах заповідні території представляють переважно дубово-ясеневі і соснові ділянки лісу, паркові насадження колишніх панських маєтків, де ще збереглися історико-культурні об'єкти (парк «Гетьманівський» у смт. Гетьманівка, Кардамичівський).

У центральній, східній і західній частинах області окрім лісових насаджень у природно-заповідному фонді зберігаються ділянки типчакowo-ковилово-різнотравного степу, притаманного даній місцевості в минулому.

На півдні - це гирлові ділянки найбільших рік України Дунаю і Дністра з їх своєрідним ландшафтом і унікальною острівною системою та мережа причорноморських лиманів (Тилігульський лиман, Тузловська група лиманів (Шагани-Алібей-Бурнас), водосховище Сасик, придунайські озера Кугурлуй і Картал). Ці території включені до світової мережі водно-болотних угідь міжнародного значення, первісні природні комплекси яких зберігаються в Дунайському біосферному заповіднику, Нижньодністровському національному природному парку, національному природному парку «Тузловські лимани», регіональних ландшафтних парках «Ізмаїльські острови» і «Тилігульський», заказнику місцевого значення «Лунг».

На заповідних територіях дельти Дунаю зустрічаються 63 % птахів, зареєстрованих на території України та 42 види птахів, занесених до Червоної 71 книги України і Європейського Червоного списку. Лише на Тузловських лиманах на великій відстані поки що збереглась не перетвореною унікальна піщана коса зі специфічною біотою, яка з'єднує лимани з Чорним морем. Із загальної кількості територій та об'єктів природно-заповідного фонду Одеської області лише 6 є юридичними особами і мають відповідні адміністрації (Дунайський біосферний заповідник, Нижньодністровський національний природний парк, національний природний парк «Тузловські лимани», регіональний ландшафтний парк «Тилігульський», Одеський зоологічний парк та Ботанічний сад Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова), 37 територій та об'єктів знаходиться у віданні державних підприємств лісового господарства, а решта об'єктів знаходиться у віданні установ Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я та органів місцевого самоврядування.

Охорона і збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є одним з основних пріоритетів природоохоронної політики Одеської області. Для підтримання загального екологічного балансу, збереження найбільш цінних природних комплексів, різноманітності

ландшафтів і генофонду рослинного й тваринного світу Одеської області протягом 2019 року проведено комплекс природоохоронних заходів, а саме:

- розширення та розвиток мережі територій та об'єктів природнозаповідного фонду області;
- упорядкування господарської та рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- формування екологічної мережі;
- моніторинг стану водно-болотних угідь міжнародного значення Одеської області;
- встановлення водоохоронних зон та прибережно-захисних смуг водних об'єктів;
- інвентаризація земель державного лісового фонду.

До складу екологічної мережі Одеської області включено землі природно заповідного фонду (ядра екомережі), землі лісового і водного фонду, землі оздоровчого, рекреаційного призначення, території та землі, які є місцями мешкання і зростання об'єктів тваринного і рослинного світу, занесених в червону і Зелену книги України, водно-болотні угіддя, малопродуктивні і деградовані сільськогосподарські землі як сполучні, буферні і відновлювальні елементи екомережі, яри та балки, пасовища і сіножаті.

Комплексною програмою охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в Одеській області на 2014-2019 роки, затвердженою рішенням Одеської обласної ради від 21.02.2014 № 1021-VI (зі змінами), передбачені заходи, пов'язані з формуванням збереженням та раціональним, невиснажливим використанням екологічної мережі.

Рішенням Одеської обласної ради від 20.05.2011 № 136-IV затверджено Регіональну схему формування екологічної мережі Одеської області (рис.6), що була розроблена Південним науковим центром Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України під науковим керівництвом Одеського національного університету імені І.І. Мечникова в рамках науково-дослідної роботи «Розробка регіональної схеми формування екологічної мережі».

З міжнародних елементів екомережі на території Одеської області проходять 2 коридори: Нижньо-Дунайський природний регіон (М1) та АзовоЧорноморський (М2).

З елементів національної екомережі України - V природних коридорів: Азово-Чорноморський (I), Прибережно-Дністровський (II), Південно-Український (III), Галицько-Слобожанський (IV); ПрибережноБузький (V).

З елементів регіонального рівня запропоновано виділити 14 коридорів:

- Кодимсько-Савранський (1),
- Кодимсько-Слобідсько-Байтальський (2),
- Слобідсько-Ягорлицький (3),
- Кучурганський (4),
- Велико-Куяльницький (5),
- Тилігульський (6),
- Нижньо-Дунайський (8),
- Ялпузький (9),
- Катлабузький (10),
- Киргиз-Китайський (11),
- Сасик-Когильницький (12),
- Хаджидерський (13);
- Чорноморський прибережно-морський (14).

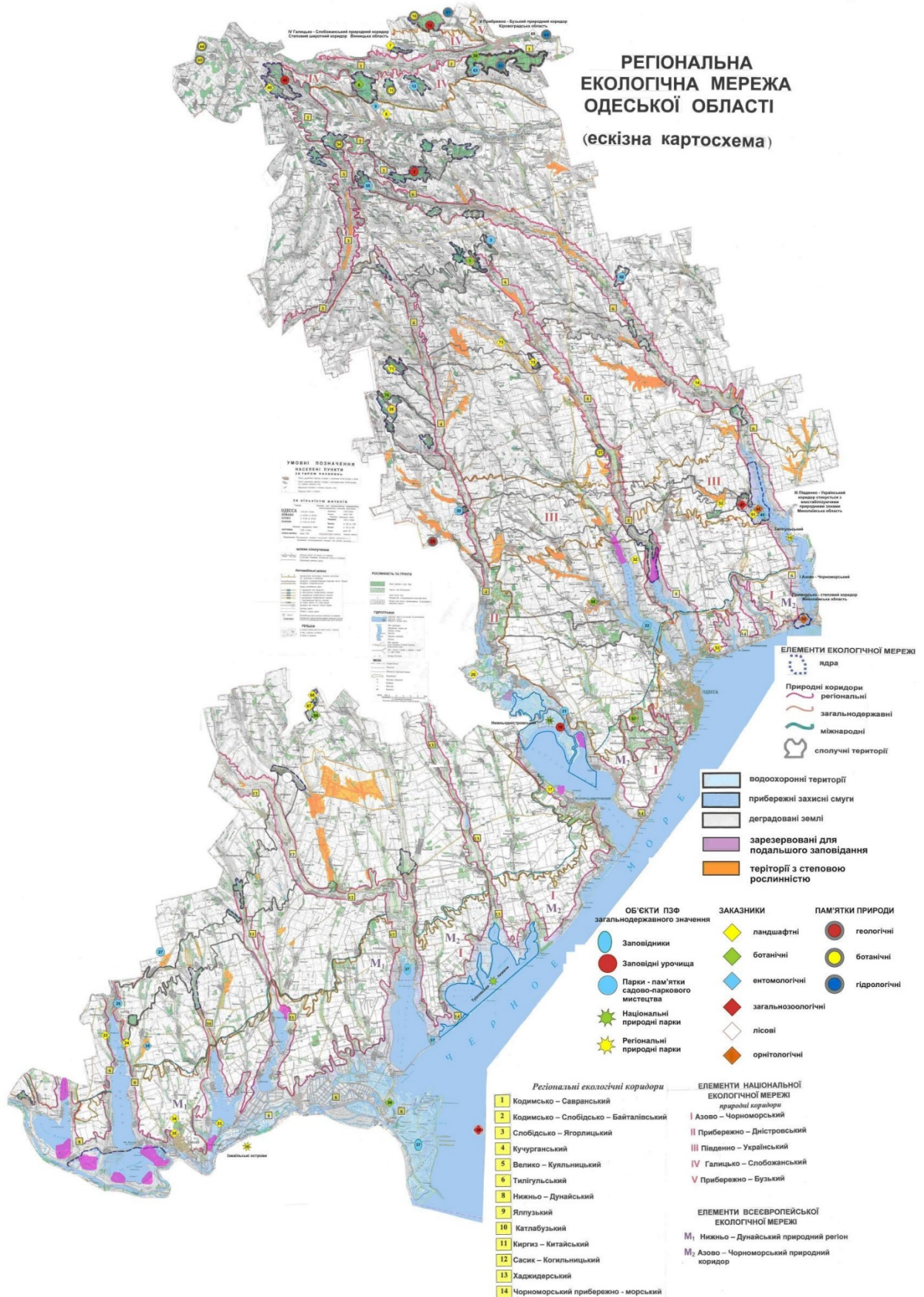

Рис.6

Відповідно до статей 51-54 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» Одеською обласною державною адміністрацією направлено до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України проект зміни меж (розширення) ботанічного заказника загальнодержавного значення «Староманзирський» для підготовки відповідного Указу Президента України.

Також здійснювалась підготовка проекту створення національного природного парку «Куяльницький» загальною площею 10801,1980 га на території Лиманського, Біляївського районів Одеської області і м. Одеса, та проводилась робота щодо створення 6 заказників на території Березівського, Тарутинського, Лиманського, Ренійського та Овідіопольського районів Одеської області.

З метою збереження та відновлення природного комплексу ландшафтного заказника місцевого значення «Тарутинський степ» та створення нових можливостей для соціально-економічного розвитку місцевих громад між облдержадміністрацією, Веселодолинською сільською радою Тарутинського району Одеської області та представниками громадських організацій «Центр регіональних досліджень», «Рівайлдінг Україна» і «Агро-еколого-рекреаційний кластер «Фрумушика-Нова» укладено відповідний Меморандум про співробітництво.

Для збереження природних комплексів водно-болотних угідь міжнародного значення спільно з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та Головним управлінням Держгеокадастру в Одеській області проводиться робота щодо уточнення меж та площі водно-болотних міжнародного значення, розташованих на території Одеської області. За результатами проведеної роботи Одеською обласною державною адміністрацією погоджено уточнені межі водно-болотних угідь міжнародного значення «Межиріччя Дністра-Турунчука» загальною площею 10903,47 га та «Північна частина Дністровського лиману» загальною площею 25929,24 га.

Для збереження природної фауни, флори та типів природних оселищ створена Смарагдова мережа (Emerald Network) Європи. Українська частина Смарагдової мережі Європи розробляється з 2009 року.

Територія Одеської області, що входить до Смарагдової мережі наведена на *рис.7*:

1. *Nuzhniopodilskyi* (код території UA0000341), площею 5138,1 га, Савранський район Одеської області (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 13; біогеографічний регіон: Степовий).
2. *Savranskyi Lis* (код території UA0000257), площею 8510 га, Савранський район Одеської області (кількість видів птахів: 28; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Континентальний).
3. *Serbyno* (код території UA0000196), площею 1641 га, Котовський район Одеської області (кількість видів птахів: 32; кількість типів природних оселищ: 2; біогеографічний регіон: Континентальний).
4. *Kuchurhanskyi* (код території UA0000154), площею 1676 га, Великомихайлівський район Одеської області (кількість видів птахів: 32; кількість інших видів: 5; кількість типів природних оселищ: 4; біогеографічний регіон: Степовий).
5. *Tyligulskyi Lyman* (код території UA0000138), площею 23243 га, Березівський та Комінтернівський райони Одеської області (кількість видів птахів: 32; кількість інших видів: 9; кількість типів природних оселищ: 17; біогеографічний регіон: Степовий).

6. *Kuialnytskyi Lyman* (код території UA0000143), площею 8439 га, Комінтернівський район Одеської області (кількість видів птахів: 70; кількість інших видів: 5; кількість типів природних оселищ: 7; біогеографічний регіон: Степовий).
7. *Khadzhybeiskyi* (код території UA0000222), площею 3286 га, Іванівський та Біляєвський райони Одеської області (кількість видів птахів: 64; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 6; біогеографічний регіон: Степовий).
8. *Svitlogirsk-Altostove creeks* (код території UA0000308), площею 2696,2 га, Біляєвський район Одеської області (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 6; біогеографічний регіон: Степовий).
9. *Dniester liman cliffs* (код території UA0000350), площею 926,7 га, Біляєвський район Одеської області (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 4; біогеографічний регіон: Степовий).
10. *Dnistrovskiy Lyman* (код території UA0000141), площею 38641 га, Біляєвський, Білгород-Дністровський, Овідіопольський райони Одеської області (кількість видів птахів: 67; кількість інших видів: 17; кількість типів природних оселищ: 14; біогеографічний регіон: Степовий).
11. *Tarutynskiy Steppe* (код території UA0000137), площею 6176 га, Тарутинський район Одеської області (кількість видів птахів: 37; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Степовий).
12. *Besarabskyi Kolkhikum* (код території UA0000158), площею 4723 га, Тарутинський та Арцизький райони Одеської області (кількість видів птахів: 36; кількість інших видів: 12; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Степовий).
13. *Tuzlovski Lymany National Nature Park* (код території UA0000140), площею 27778 га, Татарбунарський район Одеської області (кількість видів птахів: 80; кількість інших видів: 12; кількість типів природних оселищ: 19; біогеографічний регіон: Степовий).
14. *Sasyk Lyman* (код території UA0000151), площею 18984 га, Татарбунарський район Одеської області (кількість видів птахів: 76; кількість інших видів: 13; кількість типів природних оселищ: 13; біогеографічний регіон: Степовий).
15. *Danube Biosphere Reserve* (код території UA0000018), площею 50213 га, Кілійський район Одеської області (кількість видів птахів: 89; кількість інших видів: 33; кількість типів природних оселищ: 37; біогеографічний регіон: Степовий).
16. *Systema Dunaiskykh Ozer* (код території UA0000142), площею 52807 га, Кілійський, Ізмаїльський, Ренійський райони Одеської області (кількість видів птахів: 72; кількість інших видів: 18; кількість типів природних оселищ: 11; біогеографічний регіон: Степовий).
17. *Izmailski Ostrovy* (код території UA0000182), площею 3552 га, Ізмаїльський район Одеської області (кількість видів птахів: 54; кількість інших видів: 13; кількість типів природних оселищ: 19; біогеографічний регіон: Степовий).

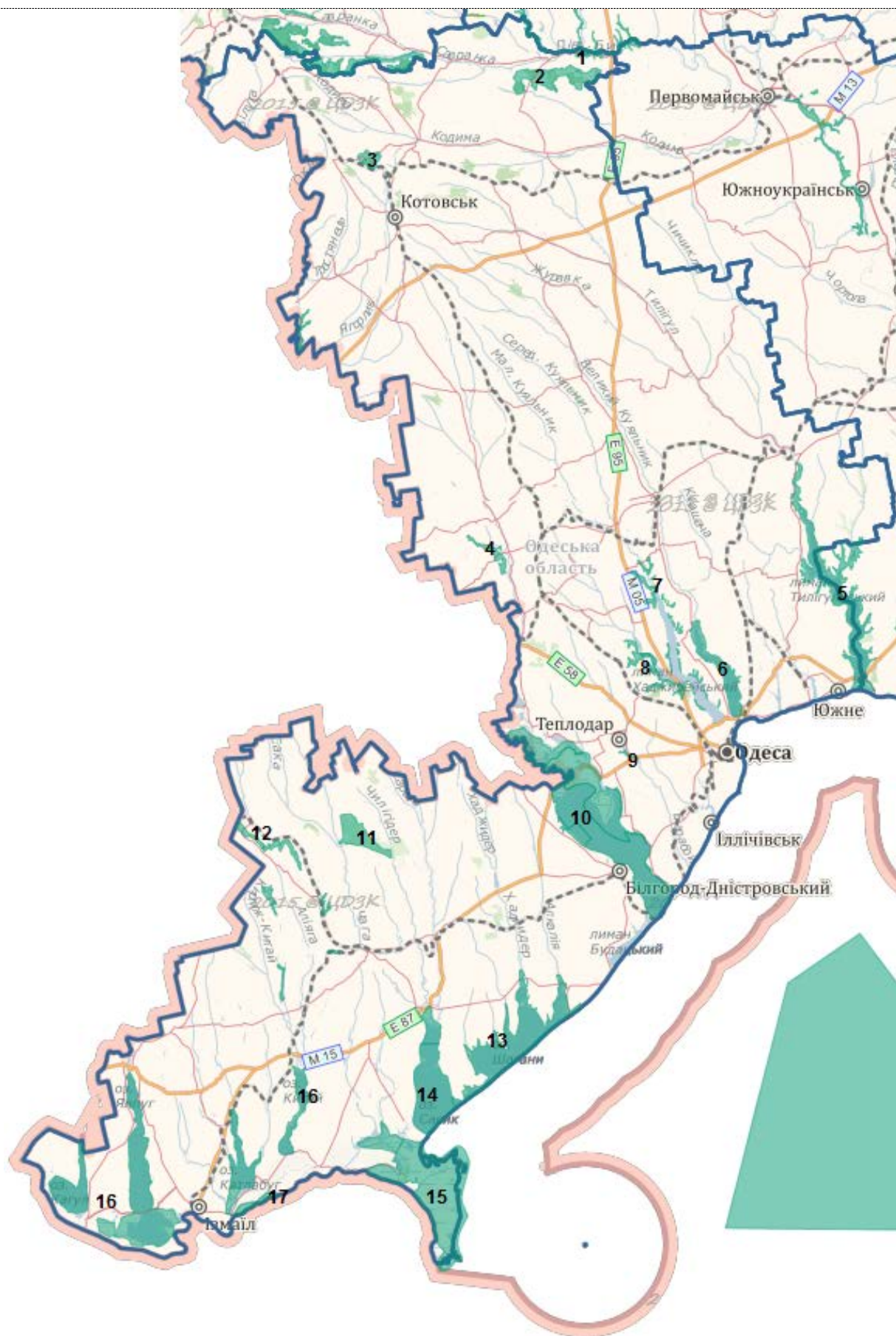

Рис.7

3.9 Історична та культурна спадщина

В області діє 25 установ обласного підпорядкування: 6 театральних-видовищних закладів, 3 обласні бібліотеки, 5 центрів національних культур, 7 музеїв, 3 навчальні заклади культури і мистецтв, а також 6 закладів національного значення.

На території м. Одеса та Одеської області розташовані більше 4500 пам'яток культурної спадщини які презентують період від античності до ХХ ст. Найбільшою є концентрація архітектурних пам'яток в центральній частині Одеси, де розташовані такі визначні пам'ятки як Одеський національний академічний театр опери та балету, Потьомкінські сходи, ансамбль Приморського бульвару, Воронцовський та Шахський палаци, палаци Абаза та Гагаріних, які одночасно є популярними туристичними об'єктами.

Не менш цікавими є палаци на території області – Палац Курисів в с. Курисове Лиманського району та Палац-садиба Дубицьких в с. Василівка Біляївського району.

Найбільш визначною архітектурною пам'яткою на території області є комплекс Акерманської фортеці (XIV-XVI ст.) в м. Білгород-Дністровський.

Не менш цікавими є й культові споруди-пам'ятки такі як Мала мечеть в Ізмаїлі, унікальні для південної України дерев'яні храми в Балтському та Кодимському районі, середньовічні Вірменська та Грецька церкви в Білгород-Дністровському та Миколаївська церква в Кілії.

В області реалізуються великі мистецькі проекти, які стали вже традиційними, зокрема: Міжнародний Одеський Корнійчуковський фестиваль дитячої літератури, ХХІІ Міжнародний книжковий фестиваль «Зелена хвиля»; Одеський міжнародний літературний фестиваль; Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва «Два дні і дві ночі нової музики»; мистецький марафон «Ніч в філармонії»; Міжнародний музичний фестиваль «Odessa Classics»; Одеський міжнародний кінофестиваль; фестиваль мистецтв «Оksamитовий сезон в Одеській опері», міжнародний джазовий фестиваль «OdessaJazzFest», Всеукраїнський рок-фестиваль «Дунайська Січ» (м. Ізмаїл); регіональний етно-фестиваль «Кодима Фест» (с. Івашків Кодимського району).

3.10 Здоров'я населення

Наприкінці лютого Одеська область, як і вся Україна, зіткнулася з новим інфекційним захворюванням COVID-19. Вчасне реагування влади та системи охорони здоров'я дало можливість втримати інфекцію на стабільних показниках.

В березні 2020 року лікарі Одещини розробили перший в Україні Клінічний протокол діагностики та лікування коронавірусної інфекції COVID-19, який став основою для розробки подальших оновлених протоколів лікуванні пацієнтів із SARS-CoV-2. Одразу була створена Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій в Одеській області, яка і зараз контролює ситуацію поширення інфекції та приймає оперативні рішення.

Наказом Департаменту охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації від 23-26 березня 2020 року №129/96 було визначено 15 опорних лікарень в області для лікування хворих на COVID-19.

З початку березня велась потужна інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення щодо дотримання карантинних норм та використання ЗІЗ та освітня робота з медиками з надання компетенцій для надання якісної медичної допомоги хворим на COVID-19.

Офіційним речником для регулярного повідомлення громадськості щодо епідеміологічної ситуації на COVID-19 та загальних заходів реагування в Одеській області став голова Одеської обласної державної адміністрації. Щоп'ятниці проводиться брифінг голови за участю начальника Департаменту охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації, директора лабораторного центру МОЗ України в Одеській області, на якому проходить інформування населення про актуальну інформацію щодо COVID-19 в регіоні з урахуванням статистичних даних.

На сайті Одеського обласного центру громадського здоров'я постійно, починаючи із спаху COVID, розміщується законодавча (протоколи, постанови, вказівки), профілактична, просвітницька та навчальна інформація для медиків та громадськості щодо COVID-2019 на окремій платформі (<https://healthcenter.od.ua/coronavirus/>), яка постійно оновлюється. Також дана інформація щотижня надсилається на місцеву владу області та керівників медичних закладів регіону з подальшим поширенням на території.

Статистичні дані

Всього з початку епідемії на території Одеської області станом на 13 листопада підтверджено захворювання на COVID-19 методом ПЛР 20 559, з яких 1355 дитини та 1120 медпрацівника - 0-17 років - 1840 осіб (5,9%); 18-29 років - 3680 осіб (11,8%); 30-49 років - 10941 осіб (34,9 %); 50-65 років – 9349 осіб (29,9%); 65 і більше років - 5460 осіб (17,5%). Всього госпіталізовано 7692 особи (190 дітей), у тому числі 293 медпрацівника, на амбулаторному лікуванні 23608 осіб (1650 дітей), у тому числі 1120 медпрацівників. Одужало всього 14688 осіб, (909 дітей), у тому числі 841 медпрацівників. Померло осіб 454 осіб (0 дітей), у тому числі 13 медпрацівників.

Станом на початок 2020 року медичні заклади вторинної і третинної ланки проводили підготовки до контракування із НСЗУ за програмою медичних гарантій. Усі заклади первинної медичної допомоги мають діючі договори із НСЗУ. До 01.04.2020 всі заклади спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги пройшли процес реорганізації, автономізації та комп'ютеризації, перетворення з КУ на КНП та успішно підписали договори із НСЗУ. 133 установи комунальної форми власності в області підписали 340 договорів із НСЗУ на надання медичної допомоги населенню за програмою медичних гарантій.

В області продовжується подальше впровадження доступної вертикально-інтегрованої трьохрівневої системи надання медичної допомоги – відкриття сучасних приймально-діагностичних відділень на базі всіх центральних районних лікарень.

Продовжується розвиток мережі медичних установ, що надають медичну допомогу хворим з гострим ішемічним інсультом та інфарктами міокарду. 9 закладів охорони здоров'я спеціалізованого і високоспеціалізованого рівня отримали договір із НСЗУ на лікування хворих з інсультом. 4 заклади надають допомогу при лікуванні гострого інфаркту міокарда.

Продовжується робота центрів телемедичного консультування на базі обласної клінічної лікарні та Єдиної диспетчерської служби «103». Медичний працівник, що працює у віддаленому районі, в режимі 24/7 може отримати консультацію кваліфікованого лікаря-спеціаліста та висновок за даними електрокардіографії, рентгенологічного або ультразвукового дослідження. Всі райони Одеської області забезпечені діагностичними комплексами, що мають можливість дистанційної передачі медичних даних.

Розвивається мережа лікувальних закладів для допомоги пацієнтам із онкозахворюваннями. У 2020 році 4 заклади уклали договори на лікування онкологічних захворювань із впровадженням методик сучасної хіміотерапії.

Протягом року в області відбувалось подальша розбудова системи паліативної допомоги. 20 закладів підписали договори із НСЗУ на надання цього виду медичної допомоги.

Первинну допомогу населенню області на 01.09.2019 надають 66 самостійних амбулаторно-поліклінічних закладів (без урахування приватних та відомчих установ), серед яких 22 розташовано в Одесі та 44 – на території районів. В області працює 1274 лікарів первинної медичної допомоги. Забезпеченість населення лікарями загальної практики/сімейної медицини на 01.09.2020 утрималась на показнику 5,5 спеціалістів проти 3,9 на 10 тис на кінець 2019 року. 1723 тис. осіб мають декларацію із лікарем первинної ланки.

За 9 місяців 2020 року в Одеській області пройшли тестування на ВІЛ 128231 осіб, з них швидкими тестами 55693 особи з груп підвищеного ризику щодо інфікування на ВІЛ. В повному обсязі тест-системами для планової серологічної діагностики ВІЛ-інфекції серед вагітних жінок методом ІФА - обстежено 16421 вагітних жінок.

Станом на 01.10.2020 в області АРТ отримують 16252 осіб (що складає 72,2% від загальної кількості ВІЛ-інфікованих осіб з підтвердженим діагнозом, що перебувають під медичним наглядом в ЗОЗ служби СНІДу), з них 15838 осіб – це дорослі люди та 414 дітей (від 0 до 18 років). Усі пацієнти мають доступ до безкоштовного лікування та профілактики опортуністичних інфекцій у ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД. За 9 місяців 2020 року проведено 47188 лабораторних досліджень біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованих осіб (клініко-імунологічних, гематологічних та вірусологічних), в тому числі досліджень 13937 досліджень зразків крові пацієнтів на вірусну напруженість РНК ВІЛ.

Станом на 01.10.2020 під медичним наглядом в закладах охорони здоров'я служби профілактики та боротьби зі СНІДом Одеської області перебувають 22515 ВІЛ-інфікованих осіб, з них 8919 хворих з діагнозом СНІД. Показник поширеності ВІЛ-інфекції на 01.10.2020 становить 950,3 на 100 тис населення та майже залишився на рівні показника на 01.10.2019 року (915,6). За 9 місяців 2020 року було зареєстровано 2691 новий випадок ВІЛ, що становило 113,6 на 100 тис населення.

За 9 місяців 2020 року на диспансерний облік з встановленим діагнозом СНІД всього узято 749 осіб (31,6 на 100 тис населення) та знято з обліку в зв'язку із смертю від СНІДу – 290 осіб (12,2 на 100 тис населення).

Показник захворюваності на туберкульоз серед нових випадків за 9 місяців 2020 року дорівнює 59,0 на 100 тис. населення (за 9 місяців 2019 року – 86,8). Абсолютна кількість нових випадків захворювань на туберкульоз складає 1397 осіб. Захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) за 9 місяців 2020 року дорівнює 73,0 на 100 тис. населення (за 9 місяців 2019 року – 106,3 на 100 тис. населення). Усього на активний туберкульоз та його рецидив захворіло 1730 осіб. За 9 місяців 2020 року захворіло туберкульозом 29 дітей (за 9 місяців 2019 року – 56) та 19 підлітків (за 9 місяців 2019 року – 21).

При аналізі даних щодо виявлення туберкульозу методом мікроскопії мазка мокроти на первинному рівні за 9 міс. 2020 року показник знизився до 1,4% проти 2,1% за 9 міс. 2019 року, проте залишається більшим ніж середньо український (Україна за 2019 рік 1,1 %). Контингент хворих на усі форми активного туберкульозу за 9 міс. 2020 року складає 126,5 на 100 тис. населення проти 169,7 у минулому році, що в першу чергу, пов'язано з довготривалістю лікування хворих на мультирезистентний туберкульоз, яких у складі контингенту 45,8%. Смертність від туберкульозу за 9 міс. 2020 року зменшилась на 45,3% та складає 4,4 випадки на 100 тис. населення (за 9 міс. 2019 року – 8,1 на 100 тис. населення). За 9 міс. 2020 року померло від усіх форм туберкульозу 105 осіб.

Охоплення профілактичними флюорографічними оглядами ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД по області складає 62,3% від плану. Профілактичним лікуванням латентної туберкульозної інфекції ізоніазидом охоплено 61,8% ВІЛ-інфікованих.

В області ефективно впроваджуються заходи щодо зменшення тягаря ВІЛ-інфекції серед випадків туберкульозу, а саме, відсоток нових випадків туберкульозу, що пройшли тестування на ВІЛ серед хворих на туберкульоз за 9 міс. 2020 року становить 99,6 %. Проведена значна робота по призначенню антиретровірусного лікування пацієнтам з ко-інфекцією ТБ/ВІЛ. Станом на 01.10.2020 року охоплення АРТ пацієнтів з ко-інфекцією ТБ/ВІЛ складає 93,2% від підлеглих.

Станом на 01.10.2020 року в Одеській області при лікувально-профілактичних закладах міст та районів, в тому числі і на ФАПх, працює 864 кабінетів щеплень. Всі кабінети щеплень забезпечені холодильним обладнанням для транспортування та зберігання ІБП з дотриманням умов «холодового ланцюга». Всього в ЛПЗ області в наявності 1122 холодильників, 1129 термосумок, 137 термоконтейнерів. Проведеним аналізом щеплювальної роботи по області за 9 місяців 2020 року встановлено, що робота з імунопрофілактики проводилась планово. Середній показник охоплення щепленнями по області складає 56,97%. Нижче обласного відсоток охоплення мають такі території: Ізмаїльський район - 40,79%, м. Теплодар - 41,29%, м. Подільськ - 49,77%, Савранський район - 50,78%, м. Чорноморськ - 52,43%, м. Ізмаїл - 53,76%, Березівський район - 53,81%, м. Одеса - 53,94%, Роздільнянський район - 54,58%, Захарівський район - 54,49%.

Протитуберкульозними щепленнями діти до року охоплені на 64,1% по області, діти старше року охоплені на 24,3%. Найнижчі показники - до року - Окнянський - 47,9 %, найвищий показник в Болградському районі - 103,3%. Найменше охоплення щепленнями дітей старше року у Ананьївському районі - 2,9 %.

За 9 місяців 2020 року в області щепленнями проти дифтерії, кашлюку, правця охоплено 59,6 % дітей першого року життя, 37,8% - діти 6 років (причиною низького охоплення є не повне забезпечення потреб області в вакцині АДП; 51,4% - діти 16 років. Діти першого року найгірше вакциновані в таких територіях: Захарівський - 32,9%. Найнижчі показники вакцинації дітей 6 років отримані в м. Теплодар - 20,0%. Щодо вакцинації дітей віком 16 років, найнижчі результати: у містах Подільськ, Одеса та Теплодар - 30,7%, 32,9%, 34,3% відповідно.

Імунізація проти дифтерії та правця дорослого населення виконана по області на 50,2%, Найнижчі показники відмічаються в Ренійському районі - 21,6%. Відсоток охоплення щепленнями проти дифтерії та правця дорослого населення на даних територіях вище середнього обласного 39,3%. Наприклад, Ананьївський - 93,0%, Захарівський - 76,8%. Середні обласні показники охоплення щепленнями проти кору, епіпаротиту та краснухи дитячого населення складають 62,8% - діти 1 року та 75,0% - діти 6 років. Найнижчі показники охоплення щепленнями проти поліомієліту дітей до року в Саратському районі - 35,9%. Вище середнього обласного показники отримано в Кодимському районі - 85,5%. Найнижчі показники охоплення ревакцинацією у віці 6 років: міста Теплодар, Подільськ, Одеса - 27,1%, 30,7% та 43,6% відповідно. Найгірше ревакциновано дітей у віці 14 років у містах: Ізмаїл - 26,0%, Одеса - 34,6%, Білгород-Дністровський - 37,1%. Проти гемофільної інфекції діти до року вакциновані на 60,0%, а ревакцинацію в віці 1 рік отримали 59,2% дітей. Найменше дітей до року вакциновано: м. Подільськ - 34,9%. Найкращі показники з щеплення дітей до року отримані в Окнянському, Арцизькому районах.

3.11 Ймовірні зміни базового сценарію без здійснення планованої діяльності

Визначення ймовірності зміни поточного стану довкілля без здійснення планованої діяльності здійснювалось методом аналізу зміни показників забруднення основних факторів навколишнього середовища протягом останніх років.

Виходячи з вищевикладеного, аналізуючи динаміку та тенденцію забруднення компонентів навколишнього середовища, можна зробити висновок, що реалізація Стратегії та її заходів, які передбачають створення передумов переходу до сталого розвитку регіону і досягнення екологічно збалансованого природокористування, яке направлено на зниження ресурсоемності виробництва, раціоналізацію процесів природокористування, стабілізацію та покращення екологічної ситуації реалізацію екологічної політики буде мати значний позитивний вплив на стан довкілля.

Реалізація Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2021 рік дозволить здійснити кроки у покращенні екологічної ситуації області, призведе до більш раціонального використання та відтворення природних ресурсів, поступового забезпечення екологічної безпеки та зниження рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.

В разі неприйняття Програми інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті регіону сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури можуть нести загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить екологічну ситуацію, невирішеність їх не тільки поглибить кризу, але й поставить під загрозу вирішення основних соціальних проблем та діяльності громади на засадах збалансованого розвитку. Особливу загрозу становитиме проблема накопичення та утилізації твердих побутових та промислових відходів, що в разі неприйняття рішень щодо належної організації системи управління відходами спричинятиме забруднення повітря, ґрунтів та вод, що може зруйнувати природній потенціал громади.

У попередньому розділі наведена характеристика стану здоров'я населення та показників захворюваності у Одеській області. У випадку, якщо документ державного планування не буде затверджено, показники стану здоров'я населення та рівні захворюваності залишаться без змін.

4. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Екологічні проблем регіону побудовані на оцінці екологічної ситуації області з використанням статистичних, соціально-економічних показників та показників стану повітряного та водного середовищ.

На основі аналізу визначені основні екологічні проблемними Одеської області:

1. *Забруднення атмосферного повітря стаціонарними і пересувними джерелами.* Найбільші обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря мають підприємства, які виробляють та розподіляють електроенергію, газ та воду (43% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області) та підприємства переробної промисловості (29% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області). Серед населених пунктів області, як і раніше, найбільшого антропогенного навантаження зазнає атмосфера м. Одеса, м. Южного, Ананьївського, Білгород-Дністровського, Ренійського, Тарутинського районів.

Основними забруднювачами атмосферного повітря в регіоні залишаються підприємства нафтопереробної, хімічної промисловості, з виробництва цементу та підприємства, які розподіляють газ, на які припадає майже 70% викидів всіх шкідливих речовин, а саме ВАТ «Одеський припортовий завод», ВАТ «Лукойл-Одеський нафтопереробний завод», ВАТ «Одесагаз», ВАТ «Газтранзит», ВАТ «Одесанафтопродукт», ВАТ «Цемент». Причинами надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є: робота підприємств в умовах зношеності основних фондів, недосконалості технологічних процесів базових галузей промисловості, недостатня забезпеченість останніх очисними спорудами для уловлювання та утилізації забруднюючих речовин, введення в дію нових підприємств.

Залишається гострою проблема забруднення повітря пересувними джерелами, і особливо, автомобільним транспортом. Надходження шкідливих речовин від автотранспорту домінують над викидами від стаціонарних джерел, і становить 81 % від загальної кількості забруднюючих речовин, що надходять в атмосферне повітря.

Надходження шкідливих речовин від пересувних джерел домінували над викидами від стаціонарних джерел майже в усіх районах та містах області, крім міста Южного, Ананьївського, Березівського, Ренійського, Тарутинського районів. Майже 42% загальної кількості викинутих забруднюючих речовин від транспорту перепадає на місто Одесу.

Підвищення рівня забруднення атмосферного повітря відмічається вздовж автомагістралей та у великих містах. Концентрація забруднюючих речовин в атмосферному повітрі та на ґрунті перевищує граничнодопустимі рівні у 5-7 разів. Населення міст області зазнає ризику розвитку хвороб, пов'язаних із забрудненням повітря.

Таке становище формується у результаті наступних складових:

- значне зростання кількості автотранспорту;
- незадовільний технічний стан автотранспорту через його значний вік;
- низька якість пального.
- відсутність оптимальних транспортних розв'язок. Весь транзитний транспорт проходить через міста, що значно збільшує їх загазованість;
- наявність на території області великої кількості АЗС (призначених для заправлення бензином та дизельним паливом).

2. *Зношеність доріг місцевого значення.* Близько 95% автодоріг Одеської області перебувають у незадовільному стані.

3. *Виснаження та втрата родючості ґрунтів.* Спостерігається тенденція зниження збору урожаю зернових та зернобобових культур та соняшнику на 5-7% щорічно через недотримання системи сівозмін, недостатнє внесення органічних та мінеральних добрив, порушення технології вирощування сільгоспкультур, погіршення стану основних агроландшафтів.

4. *Забруднення і засмічення навколишнього середовища побутовими відходами.* В області спостерігається високий рівень захоронення відходів на сміттєзвалищах (близько 68% від загальної кількості утворених). Високий рівень утворення відходів та низькі показники їх використання як вторинної сировини призвели до того, що в Одеській області щороку в промисловості та комунальному секторі нагромаджуються значні обсяги твердих відходів, з яких лише незначна частина застосовується як вторинні матеріальні ресурси, решта потрапляють на звалища).

5. *Відсутність проектів організації та розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду.* Станом на 01.01.2020 23 території та об'єкти природно-заповідного фонду (Нижньодністровський національний природний парк, національний природний парк «Тузовські лимани», регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» та 20 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва) не мають затверджених в установленому порядку проектів організації та розвитку території, що призводить до нецільового використання їх території та порушень природоохоронного законодавства.

6. *Погана туристична інфраструктура на землях рекреації* (пляжі, курортносанаторні заклади, туристичні бази, кемпінги та сучасні території).

7. *Недостатність кваліфікованих кадрів, особливо в сільській місцевості.* Зростання трудової міграції, втрата трудових ресурсів, низка заробітна плата та відсутність соціальних гарантій (житла) призводить до низької забезпеченості кадрами в галузях культури, медицини, освіти.

8. *Недостатній рівень екологічної освіти та інформування населення,* екологічної свідомості суспільства, що є важливим аспектом у вирішенні проблеми збереження природних ресурсів є освіта людей в області навколишнього середовища, екологічне виховання всього населення, а особливо підростаючого покоління.

9. *Відсутність містобудівної документації з актуальними вихідними даними* (унеможливлення розвитку населених пунктів та регіону в цілому, неправомірне використання земель).

10. *Зношеність мереж та технічного устаткування.* Значна частина водопровідноканалізаційних споруд області (насосних станції та насосних агрегатів, очисних споруд та водо-каналізаційних мереж) відпрацювала нормативний строк експлуатації, що призводить до підвищених витрат електричної енергії та збільшення собівартості перекачування води і стоків. Загальна протяжність водопровідних мереж області становить 9,13 тис. км, з яких у зношеному та аварійному стані перебуває близько 39 відсотків їх загальної довжини. Протяжність каналізаційних мереж становить 1,88 тис. км, з яких потребують реконструкції більше 45 відсотків їх загальної довжини.

11. *Незадовільний стан очисних споруд,* які потребують ремонту або реконструкції, а в деяких населених пунктах взагалі відсутність водовідведення та очисних споруд.

12. *Забруднення водних басейнів.* Обсяг забруднених стічних вод, які скидаються у водні об'єкти складає 4,2 % від загальнодержавного показника. Обсяг скинутих неочищених стічних вод у поверхневі водні об'єкти Одеської області складає 41,95 млн. м³, цей показник з роками

зростає у зв'язку з незадовільним станом наявних очисних споруд в населених пунктах Одеської області.

13. *Недостатня кількість джерел водопостачання південних регіонів області та необхідність додаткової очистки таких вод.* Водопостачання області здійснюється як з поверхневих так і з підземних джерел. Поверхневі джерела, що придатні для господарсько-питного водопостачання, це ріки Дністер та Дунай, які протікають вздовж західних кордонів області, отже вони віддалені від основних споживачів води. Водночас більшість басейнів малих річок області можна віднести до забруднених та дуже забруднених. Водопроводи, що одержують воду з поверхневих джерел це Одеський з ріки Дністер, Кілійський та Вилківський з ріки Дунай та Болградський з озера Ялпуг. Всі інші користуються водою з підземних джерел. Підземними водними ресурсами область забезпечена недостатньо та розміщені вони вкрай нерівномірно. Південний регіон, до складу якого входять 9 районів (Арцизький, Білгород-Дністровський, Болградський, Ізмаїльський, Татарбунарський, Тарутинський, Ренійський, Саратський, Кілійський) у міжріччі Дністра та Дунаю, найменш забезпечений підземними водами питної якості. Майже на всій цій території, крім міст Ізмаїл та Рені, підземні води не відповідають державному стандарту на питну воду через підвищений вміст натрію та мінералізацію. Мінералізація складає 1,2-2,0 г/дм³. В найбільш несприятливих умовах (при відсутності інших джерел водопостачання) перебувають населені пункти Придунав'я (Болградський, Ізмаїльський, Кілійський райони), а також населені пункти Саратського, Арцизького і Татарбунарського районів, де майже відсутні ресурси якісних питних підземних вод, а їх видобуток здійснюється у розмірі 0,04 – 0,12 м³/добу на 1 мешканця за рахунок підземних вод умовної питної якості.

14. *Відсутність власних енергогенеруючих потужностей.* Одеська область є енергодефіцитною, 91% електроенергії імпортується (переважно із Дністровської ГЕС). Решта електричної енергії надходить від сонячних електростанцій області та ТЕЦ. Серед міст найбільшим споживачем електрики є м. Одеса, серед районів – Лиманський та Овідіопольський. Втрати в електромережах сягають 26%. Також, південні райони Одеської області, а саме опорна підстанція «Арциз» - підключена від Молдовської ДРЕС та не прив'язана до магістральних мереж ОЕС України.

15. *Недостатній моніторинг.* Реалізація права людини на сприятливе для її здоров'я й добробуту навколишнє природне середовище є головною метою сталого розвитку України, у зв'язку з цим виникає необхідність в організації і подальшому вдосконаленні моніторингу довкілля та комплексному оцінюванні стану компонентів навколишнього природного середовища. Це дозволить підвищити ефективність заходів, що вживаються для запобігання, мінімізації та ліквідації небезпечних наслідків антропогенного навантаження.

Спостереження за станом навколишнього середовища проводяться Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації. З інформацією моніторингу можна ознайомитись на сайті Департаменту.

В регіоні моніторинг довкілля здійснюють територіальні органи суб'єктів моніторингу. До основних суб'єктів регіональної системи моніторингу довкілля області відносяться:

- Гідрометцентр Чорного та Азовського морів;
- Басейнове управління водних ресурсів річок Причорномор'я та нижнього Дунаю;
- Український науковий центр екології моря;
- Причорноморське державне регіональне геологічне підприємство;

- Одеська філія державної установи «Інститут охорони ґрунтів України» Держґрунтохорона;

- Департамент з питань цивільного захисту, оборонної роботи та взаємодії з правоохоронними органами Одеської обласної державної адміністрації;

- ДП «Одеський регіональний центр стандартизації, метрології та сертифікації».

Основними недоліками існуючої системи моніторингу атмосферного повітря Одеської області на сьогодні є відсутність узгодженості та уніфікованості інформаційних технологій, недостатнє забезпечення мереж засобами інформаційного обміну і, як наслідок, недостатня оперативність у наданні інформації користувачам; відсутність єдиної комплексної мережі спостережень регіонального рівня, до складу якої мають входити мережі суб'єктів моніторингу, мережа автоматизованих постів та центр збору та обробки інформації за результатами моніторингу; недостатній рівень технічного та методичного забезпечення функціонування мереж спостережень.

Мережа постів спостереження хоч і розширюється, але на даний час не дозволяє здійснювати оперативний та всебічний моніторинг стану довкілля Одеської області в цілому та окремих районів, що унеможлиблює, зокрема: складання картографічних матеріалів з забруднення та спричиняє недоліки у системі інформування населення щодо реального стану атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод.

Досягнення ефективного рівня заходів з охорони навколишнього природного середовища, що здійснюються органами виконавчої влади можливе лише за умови широкої підтримки їх громадськістю. Для цього Програмою передбачено здійснення низки загальнопросвітницьких заходів екологічної спрямованості. Насамперед це проведення круглих столів, семінарів, проведення різноманітних конкурсів за природною тематикою для дітей Київщини – ще один зі способів пропаганди та екоосвіти, видавництво інформаційних матеріалів, інформаційних щитів, проектування макетів та видавництво буклетів.

Необхідність вирішення екологічних проблем має бути передбачена у подальших діях органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованих на формування та реалізацію екологічної політики.

Стан довкілля обумовлюється впливом на нього усіх суб'єктів природокористування. Відповідно, інтегрований еколого-економічний ефект природоохоронних заходів в області залежить від послідовності і результативності дій усіх суб'єктів господарської діяльності, а також від ефективності системи управління в цій сфері.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-ХІІ від 25.06.91, зі змінами – редакція від 16.10.2020 р.), ст. 20⁴ визначена Компетенція обласних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища.

До компетенції обласних державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д¹) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019 від 30.09.2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 213/95-ВР від 06.06.1995) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (№ 321 від 13.03.2002, зі змінами);
- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (№ 1100 від 11.09.1996, зі змінами);
- ✓ Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- ✓ наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами» (№ 116 від 15.12.1994);
- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (№ 2024 від 18.12.1998, зі змінами).

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регулюються Законом України «Про охорону атмосферного повітря», Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативно-правовими актами. Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря - постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря» (№ 300 від 13.03.2002, зі змінами).

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про відходи» (№ 187/98-ВР від 05.03.1998) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються статтею 20 Закону України «Про відходи».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності.

Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-ХІІ від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

6. ОПИС НАСЛІДКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 296 від 10.08.2018, у даному розділі описуються наслідки довкілля, у тому числі для здоров'я населення - будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації продуктами згорання палива та викидами пилу при проведенні земляних робіт і переміщенні автотранспорту в межах будмайданчику) і вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Вторинні наслідки – пряма повна або часткова зміна елемента навколишнього середовища, яка призведе до руйнування, зміни навколишнього середовища (наприклад, забруднення природних місць проживання нанесе шкоду видам фауни, які залежать від цього середовища проживання).

Під кумулятивними впливами розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які, працюючи разом протягом тривалого періоду часу поступово накопичуючись, підсумовуючись згодом в одному і тому ж районі, можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують її можливість їх асиміляції або трансформації. Стратегія не передбачає появу негативних ризиків для здоров'я населення міста та довкілля. Натомість Стратегічні цілі передбачають значне покращення ситуації для здоров'я та добробуту населення.

Здійснена підсумкова оцінка ймовірного впливу Програми на компоненти навколишнього природного середовища згідно з контрольним переліком індикаторів екологічного стану території. Результати оцінки наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Чи може реалізація Стратегії та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірні	Ні	
1	2	3	4	5
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел	-	●	-	+
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	-	●	-	+
3. Погіршення якості атмосферного повітря	-	●	-	+
4. Появу джерел неприємних запахів	-	-	●	-

Чи може реалізація Стратегії та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
1	2	3	4	5
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату	-	-	●	-
Водні об'єкти				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води	-	●	-	+
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)	-	-	●	+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти	-	-	-	-
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню	-	-	-	+
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод	-	●	-	+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)	-	-	●	-
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту	-	-	●	-
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону	-	-	●	+
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод	-	-	●	-
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)	-	-	●	-
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів	-	-	●	-
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів	-	●	-	+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки	-	●	-	+
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки	-	●	-	+
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами	-	-	●	+
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів	-	-	●	-
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	-	●	-	-
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів	-	-	●	-
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу	-	-	●	-
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури	-	-	●	-
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель	-	●	-	-
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад	-	-	●	+
Біорізноманіття				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)	-	-	●	+
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві	-	-	●	-
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому	-	-	●	-
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин	-	●	-	-

Чи може реалізація Стратегії та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
1	2	3	4	5
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей	-	-	●	+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини	-	-	●	+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)	-	-	●	+
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	-	-	●	+
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі	-	-	●	+
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків	-	-	●	+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень	-	-	●	+
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	-	-	●	+
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей	-	-	●	-
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки	-	-	●	-
42. Погіршення екологічного моніторингу	-	-	●	-
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження	-	-	●	-
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва	-	-	●	+
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів	-	-	●	+
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу	-	-	●	-
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії	-	-	●	+
48. Суттєве порушення якості природного середовища	-	-	●	+
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому	-	●	-	-
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?	-	-	●	-

Оцінка включає в себе величину та значення в якісному та кількісному відношенні, потенційних впливів Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2021 рік (прямих та непрямих, тимчасових або постійних, позитивних та негативних, короткострокових та довгострокових, транскордонних та кумулятивних).

Узагальнені результати процедури оцінки потенційних впливів наведені в таблиці 6.2.

Таблиця 6.2

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1													
1. ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНА ДІЯЛЬНІСТЬ													
1. Підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів в умовах впровадження бюджетної децентралізації. 2. Підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проб-лем соціально-економічного розвитку міст та районів. 3. Створення умов для зменшення диспропорцій у рівні соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. 4. Потреба у поліпшенні результатів господарювання у зв'язку з переорієнтацією ринків збуту продукції реального сектору економіки. 5. Проведення раціональної та ефективної податково-бюджетної політики, дотримання фінансової дисципліни.	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	
2. РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ													
2.1 Промисловість													
1. Відновлення та стабілізація промислового виробництва усіх видів промислової діяльності з їх подальшим стабільним розвитком; 2. Модернізація та технологічне оновлення виробництва на основі впровадження сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій; 3. Розвиток існуючих та формування нових видів діяльності з вищою доданою вартістю; 4. Підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, освоєння нових інноваційних видів високотехнологічної продукції; 5. Диверсифікація ринків збуту.	IN/ LT/ LO/ SI	0	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0
2.2 Агрпромисловий комплекс													
1. Поліпшення ресурсного забезпечення сільськогосподарського виробництва, поповнення парку зернозбиральної техніки; 2. Сприяння розвитку зрошуваного землеробства; 3. Застосування новітніх технологій вирощування сільськогосподарських культур та впровадження високопродуктивних сортів рослин; 4. Стабілізація та розвиток тваринницької галузі області; 5. Забезпечення розвитку інфраструктури аграрного ринку (обслуговуючих кооперативів, оптових ринків сільсько-господарської продукції).	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3 Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс													

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовище існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям; 2. Забезпечення ефективно працюючого, доступного та безпечного ринку надання транспортних послуг; 3. Інтеграція вітчизняної транспортної системи до європейської та міжнародної транспортних систем; 4. Реалізація заходів Програми реалізації в Одеській області Стратегії ЄС для Дунайського регіону на 2020-2022 роки 5. Запровадження інтелектуальних транспортних систем у сфері дорожнього господарства та дорожньої інфраструктури; 6. Вдосконалення системи управління запобігання дорожньо-транспортним пригодам; 7. Підвищення безпеки руху під час забезпечення високої швидкості, комфорту та економічності перевезень; 8. Підвищення ефективності державного управління у галузі транспорту; 9. Розвиток транспортної інфраструктури; 10. Оновлення рухомого складу транспорту; 11. Поліпшення інвестиційного клімату; 12. Підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів.	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI
2.4 Будівництво та житлова політика													
1. Забезпечення всіх адміністративних районів області планувальною документацією; 2. Забезпечення всіх історичних населених місць області історико-архітектурними опорними планами; 3. Забезпечення інвестиційно-привабливих населених пунктів області генеральними планами та планами зонування території; 4. Створення та розвиток функціонування служби містобудівного кадастру регіонального та базового рівня.	0	0	0	0	0	0	?	?	?	0	0	0	0
2.5 Дорожньо-транспортне господарство													
1. Забезпечення розвитку мережі автомобільних доріг, підвищення безпеки руху, швидкості та економічності перевезень пасажирів і вантажів автомобільним транспортом, поліпшення експлуатаційного стану доріг; 2. Реконструкція і капітальний ремонт автодоріг державного значення з доведенням їх параметрів до нормативних вимог; 3. Покращення транспортного сполучення, в тому числі транзитного міжнародного, пішохідного сполучення та безпеки дорожнього руху, створення умов доступності сільських територій до обласного і районних центрів;	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
4. Проведення ремонтних робіт, забезпечення під'їзду до опорних навчальних та медичних закладів, соціальних та культурних об'єктів, соціально важливих проектів, об'єктів природно-заповідного та історико-культурного фонду загальнодержавного та обласного рівнів.													
3. МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ													
3.1 Управління об'єктами комунальної власності													
1. Здійснення обліку майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Одеської області; 2. Здійснення контролю за своєчасною сплатою орендної плати орендодавцями об'єктів комунальної власності; 3. Розроблення та затвердження переліків показників ефективності роботи керівників, використання майна та коштів підприємств, установ і організацій; 4. Підвищення ефективності управління об'єктами комунальної власності.	0	0	0	0	0	0	0	0	?	0	0	0	0
4. РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ													
4.1 Управління об'єктами комунальної власності													
1. Забезпечення прозороти та відкритої приватизації та оренди об'єктів державної власності; 2. Забезпечення надходження коштів від приватизації та оренди державного майна до державного бюджету; 3. Моніторинг та контроль за виконанням умов договорів купівлі-продажу; 4. Організація забезпечення прийняття управлінських рішень стосовно державного майна, що не увійшло до статутних капіталів господарських товариств.	0	0	0	0	0	0	0	0	?	0	0	0	0
4.2 Регуляторна політика та розвиток підприємництва													
1. Вдосконалення правового врегулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання; 2. Вдосконалення правового врегулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання; 3. Недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів; 4. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва, запровадження Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2021-2023 роки.	0	0	0	0	0	0	0	0	?	0	0	0	0
4.3 Надання адміністративних послуг													
1. Автоматизація роботи адміністраторів у ЦНАП області;	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/	0	0	0	0

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2. Утворення (будівництво) нових ЦНАП в районах, містах обласного та районного значення, об'єднаних територіальних громадах Одеської області, утворення віддалених робочих місць адміністраторів та облаштування мобільних ЦНАП (за необхідності); 3. Внесення змін до існуючих переліків адміністративних послуг, а саме забезпечення надання соціальних, транспортних та послуг ДРАЦС через центри надання адміністративних послуг.									LO/ SI				
5. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА													
1. Сприяння виходу продукції місцевих товаровиробників на нові ринки збуту товарів і послуг; 2. Збільшення частки продукції високого ступеня переробки в структурі експорту; 3. Формування конкурентоспроможного та позитивного іміджу Одеської області на міжнародній арені; 4. Підвищення інвестиційної привабливості регіону з метою залучення додаткових інвестиційних коштів у економіку області; 5. Сприяння ефективному використанню інвестиційного потенціалу територіальних громад області.	?	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
6. ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ													
1. Впровадження системи енергоменеджменту бюджетних установ області; 2. Підвищення енергетичної ефективності будівель шляхом покрової термомодернізації з дотриманням нормативних санітарно-гігієнічних вимог; 3. Підвищення рівня свідомості мешканців, набуття нових знань і навичок з енергоощадності, як результат впровадження інформаційно-просвітницьких та організаційних заходів; 4. Впровадження проєктів із підвищення енергоефективності водопровідно-каналізаційного господарства і зменшення нераціональних втрат води та енергії; 5. Збільшення частки альтернативних джерел енергії в енергобалансі області; 6. Використання підприємствами теплоенергетики паливноенергетичних ресурсів, зокрема збільшення частки нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії за рахунок установлення теплових насосних установок, використання біопалива для вироблення теплової, електричної та сонячної енергії для потреб теплопостачання, переоснащення котельень з метою переведення на тверде паливо.	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI
7. СОЦІАЛЬНА СФЕРА													
7.1 Демографічна ситуація та розвиток ринку праці													
1. Впровадження системи енергоменеджменту бюджетних установ області; 2. Підвищення енергетичної ефективності будівель шляхом покрової термомодернізації з дотриманням нормативних санітарно-гігієнічних вимог; 3. Підвищення рівня свідомості мешканців, набуття нових знань і навичок з енергоощадності, як результат впровадження інформаційно-просвітницьких та організаційних заходів;	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовище існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<p>4. Впровадження проектів із підвищення енергоефективності водопровідно-каналізаційного господарства і зменшення нерациональних втрат води та енергії;</p> <p>5. Збільшення частки альтернативних джерел енергії в енергобалансі області;</p> <p>6. Використання підприємствами теплоенергетики паливноенергетичних ресурсів, зокрема збільшення частки нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії за рахунок установлення теплових насосних установок, використання біопалива для вироблення теплової, електричної та сонячної енергії для потреб теплопостачання, переоснащення котельень з метою переведення на тверде паливо.</p>													
<p>7.2 Ґрошові доходи населення та заробітна плата</p>													
<p>1. Налагодження ефективної співпраці відповідних територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади щодо здійснення контролю своєчасної і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплати праці, виконання роботодавцями умов колективних договорів та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати ;</p> <p>2. Проведення роз'яснювальної роботи серед роботодавців щодо недопустимості використання робочої сили з порушенням трудового законодавства;</p> <p>3. Сприяння скороченню нелегальної зайнятості населення області, легалізації трудових відносин;</p> <p>4. Посилення роботи щодо забезпечення додержання мінімальних гарантій з оплати праці та у сфері боротьби з тіньовою зайнятістю, проведення правової роз'яснювальної роботи.</p>	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI
<p>7.3 Соціальне забезпечення</p>													
<p>1. Надання матеріальної допомоги мешканцям Одеської області, які опинилися у скрутному становищі внаслідок непередбачених обставин, за рахунок коштів обласного бюджету;</p> <p>2. Надання щомісячних довічних стипендій 70 громадянам віком старше 100 років у розмірі 1000 грн;</p> <p>3. Надання щомісячних стипендій 200 особам з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій Другої Світової війни у розмірі 1200 грн;</p> <p>4. Надання щомісячних стипендій 1600 особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам бойових дій у Республіці Афганістан та на території інших країн з інвалідністю від загального захворювання 1 групи у розмірі 700 грн;</p> <p>5. Надання щомісячної допомоги 650 сім'ям загиблих (померлих) військових, які брали участь в бойових діях у Республіці Афганістан та інших країнах у розмірі 1800 грн;</p> <p>6. Надання щоквартальної матеріальної допомоги 60 колишнім політв'язням і репресованим у розмірі 1000 грн; надання щоквартальної цільової адресної допомоги 400 сім'ям загиблих (померлих) осіб, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою у розмірі 360 грн;</p> <p>7. Надання одноразової матеріальної допомоги на оздоровлення або відшкодування вартості санаторно-</p>	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовище існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<p>курортного лікування у санаторіях Одещини 450 особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи 1-3 категорії, ветеранам війни, воїнам-добровольцям антитерористичної операції, членам сімей загиблих (померлих) учасників АТО, постраждалим учасникам Революції гідності, особам з інвалідністю загального захворювання, дітям з інвалідністю та особам з інвалідністю з дитинства у супроводі однієї супроводжувальної особи (за необхідності) один раз на рік за рахунок одного з бюджетів (не більше граничної вартості путівки, визначеної наказом Мінсоцполітики на відповідний рік);</p> <p>8. Організація оздоровлення 125 дітей, які перебувають в дитячих будинках-інтернатах системи соціального захисту;</p> <p>9. Надання щомісячної допомоги 280 сім'ям загиблих (померлих), учасників АТО, сім'ям захоплених у полон або оголошених зниклими безвісти військових, у т.ч. співробітників правоохоронних органів, які брали участь у проведенні антитерористичної операції на Сході України у розмірі 3000 грн та 260 дітям до досягнення 18-річного віку у розмірі 500 грн на кожну дитину;</p> <p>10. Надання щомісячної стипендії 300 особам з інвалідністю з числа військовослужбовців, воїнів-добровольців та співробітників правоохоронних органів, які брали участь у проведенні антитерористичної операції на Сході України у розмірі 2000 грн., а також їх 220 дітям до досягнення ними 18-річного віку у розмірі 500 грн на кожну дитину;</p> <p>11. Надання одноразової допомоги на проведення стоматологічного (хірургічного, терапевтичного) лікування, зубопротезування високотехнологічними матеріалами 20 учасників антитерористичної операції, воїнів-добровольців за рахунок одного з бюджетів у розмірі не більше 30000 грн.</p>													
7.4 Пенсійне забезпечення													
<p>1. Поліпшення якості обслуговування громадян;</p> <p>2. Своєчасна виплата пенсій та допомог;</p> <p>3. Зміцнення фінансової стабільності пенсійної системи;</p> <p>4. Впровадження електронних технологій;</p> <p>5. Розвиток інформаційних ресурсів.</p>	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI
7.5 Житлово-комунальне-господарство													
<p>1. Встановлення систем доочищення питної води;</p> <p>2. Ремонт та реконструкція систем водопостачання та водовідведення;</p> <p>3. Впровадження сучасних технологій та обладнання на об'єктах водопостачання та водовідведення</p>	IN/ LT/ LO/ SI	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовище існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
8. ГУМАНІТАРНА СФЕРА													
8.1 Охорона здоров'я													
<p>1. Подальше впровадження в області доступної вертикально-інтегрованої трьохрівневої системи надання медичної допомоги – відкриття сучасних приймально-діагностичних відділень на базі всіх центральних районних лікарень;</p> <p>2. Покращення якості надання медичних послуг;</p> <p>3. Збільшення доступності та наближення медичних послуг до споживача;</p> <p>4. Збільшення кількості заключених контрактів із НСЗУ за пріоритетними напрямками;</p> <p>5. Зниження смертності від неінфекційних захворювань;</p> <p>6. Подальший розвиток мережі медичних установ, що надають медичну допомогу хворим з гострим ішемічним інсультомрозробка та впровадження нових алгоритмів профілактики раку молочної залози на первинній та вторинній ланці;</p> <p>7. Зниження захворюваності на інфекційні захворювання:</p> <p>7.1 Підвищення рівня обізнаності населення щодо профілактики інфекційних захворювань, в тому числі туберкульозу, ВІЛ-інфікування, вірусних гепатитів;</p> <p>7.2 Підвищення рівня охоплення населення плановою імунопрофілактикою;</p> <p>7.3 Підвищення рівня охоплення наркозалежних замісною підтримуючою терапією;</p> <p>7.4 Вакцинація медичних працівників та пацієнтів із хронічною нирковою недостатністю проти вірусного гепатиту В;</p> <p>7.5 Забезпечення устаткування для безпечної та якісної вакцинації;</p> <p>7.6 Розбудова системи інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я;</p> <p>8. Зниження рівня смертності від інфекційних захворювань:</p> <p>8.1 Підвищення рівня раннього виявлення туберкульозу на первинній ланці;</p> <p>8.2 Підвищення рівня раннього виявлення інфікування ВІЛ та вірусними гепатитами;</p> <p>8.3 Підвищення охоплення пацієнтів з комбінованою патологією ВІЛ/туберкульоз сучасним лікуванням;</p> <p>8.4 Підвищення рівня прихильності пацієнтів з комбінованою патологією (ВІЛ + туберкульоз, ВІЛ + наркозалежність, туберкульоз + наркозалежність, ВІЛ + туберкульоз + наркозалежність) лікуванню запропонованими сучасними методами.</p>	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовище існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
8.2 Освіта 1. Організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти, закладах загальної освіти, закладах освіти області, у яких навчаються діти з особливими освітніми потребами, закладах професійної (професійно-технічної) освіти, закладах позашкільної освіти області враховуючи епідемічну ситуацію у регіонах області та відповідно до рішень Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, з дотриманням рекомендацій Головного державного санітарного лікаря України; 2. Удосконалення мережі закладів дошкільної освіти різних типів для задоволення освітніх потреб громадян, у тому числі для дітей з особливими освітніми потребами; 3. Збільшення показника охоплення дітей дошкільною освітою; 4. Впровадження альтернативних форм здобуття дошкільної освіти (соціально-педагогічний патронат, сімейні форми навчання, створення дошкільних груп в закладах освіти, створення приватних центрів розвитку дітей тощо); 5. Покращення матеріально-технічної бази закладів дошкільної освіти, удосконалення предметно-розвивального середовища; 6. Підвищення якості підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів; 7. Створення єдиного освітнього простору та безпечного освітнього середовища, забезпечення рівного доступу населення до якісної освіти, в тому числі дітей з особливими освітніми потребами; 8. Вжиття заходів щодо організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, забезпечення шкіл електронно-освітніми ресурсами, комп'ютерним та мультимедійним обладнанням, швидкісним зв'язком Інтернет; 9. Виконання Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та діючих обласних програм у сфері освіти; 10. Організація та проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2021 році; 11. Організація виконання Плану заходів щодо проведення Року математики; 12. Формування спроможної мережі закладів загальної середньої освіти області, зокрема утворення опорних шкіл, покращення їм матеріально-технічного забезпечення; 13. Реалізація проєктів «Велике будівництво» та «Спроможна школа для кращих результатів»; 14. Удосконалення мережі закладів освіти різних типів для задоволення освітніх потреб громадян, у тому числі для дітей з особливими освітніми потребами; 15. Сприяння організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, дошкільної, професійно-технічної, вищої та позашкільної освіти;									IN/ LT/ LO/ SI				

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовище існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<p>16. Удосконалення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, підвищення якості надання послуг дітям з особливими освітніми потребами, їх психолого-педагогічної оцінки та супроводу;</p> <p>17. Оновлення матеріально-технічної бази спеціальних закладів освіти обласної комунальної власності;</p> <p>18. Оптимізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти;</p> <p>19. Врегулювання дисбалансу у кількості фахівців із вищою освітою та кваліфікованими робітниками; підвищення якості підготовки кваліфікації робітничих кадрів відповідно до сучасних потреб регіонального ринку праці;</p> <p>зміцнення та покращення матеріально-технічної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти та впровадження новітніх виробничих технологій;</p> <p>підвищення престижу робітничих професій;</p> <p>залучення суб'єктів господарювання до участі у виконанні завдань професійної освіти;</p> <p>оновлення переліку професій актуальних на регіональному ринку праці;</p> <p>міжнародне співробітництво, участь закладів професійної (професійно-технічної) освіти у міжнародних програмах співпраці із закордонними партнерами.</p> <p>створити умови для здобуття позашкільної освіти дітьми, в тому числі сільської місцевості, шляхом розвитку мережі гуртків позашкільних закладів освіти та на базі загальноосвітніх закладів освіти, відкриття центрів позашкільної освіти у новостворених ОТГ;</p> <p>посилити роботу щодо попередження негативних явищ у дитячому середовищі, булінгу, профілактики правопорушень в учнівському середовищі та залученню дітей до занять у гуртках та спортивних секціях закладів загальної середньої та позашкільної освіти;</p> <p>здійснювати соціальний захист учнів та вихованців закладів освіти, забезпечити дотримання соціальних гарантій та підтримку обдарованої молоді;</p> <p>продовжити роботу щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання, розвитку та становленню активної громадської позиції учнівської молоді.</p>													
<p>8.3. Підтримка сім'ї, дітей та молоді</p>													
<p>1. Розв'язання проблем дитячої безпритульності і бездоглядності; запобігання сирітству, жорстокому поводженню з дітьми, насильству в сім'ї стосовно дітей;</p> <p>2. Розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування; захист житлових та майнових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, створення реєстру дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб та молоді з їх числа, які потребують забезпечення житлом;</p>	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовище існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<p>3. Проведення профілактичної роботи з сім'ями, що потрапили у складні життєві обставини, в яких проживають діти;</p> <p>4. Ефективне функціонування обласного, районного та міських притулку та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей;</p> <p>5. Розвиток національного усиновлення: створення позитивного іміджу та престижу усиновителів, батьків-вихователів прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, опікунів та піклувальників;</p> <p>6. Влаштування дітей, які залишились без піклування батьків, до сімейних форм виховання;</p> <p>7. Дотримання прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, переміщених з тимчасово окупованих територій;</p> <p>8. Підвищення ефективності діяльності органів опіки та піклування щодо раннього виявлення дітей, які потребують соціального захисту, надання їм своєчасної допомоги;</p> <p>9. Залучення громадських та інших організацій до діяльності з питань соціального захисту, соціальної підтримки та надання соціальних послуг дітям, зокрема, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування;</p> <p>10. Забезпечення захисту житлових та майнових прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування та осіб з їх числа.</p>													
8.4 Культура													
<p>1. Захист і збереження культурної спадщини Одеської області.</p> <p>2. Забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя регіону.</p> <p>3. Розвиток міжнародного співробітництва у сфері культури.</p> <p>4. Створення центрів культурних послуг, забезпечення етнокультурних потреб національних меншин Розвиток усіх етнічних та релігійних спільнот Одеської області.</p> <p>5. Забезпечення реалізації державної політики у сфері релігії.</p> <p>6. Сприяння використанню субвенцій з державного бюджету, Державного фонду регіонального розвитку, Українського культурного фонду як інструментів залучення бюджетних коштів у сферу культури.</p>	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0
8.5 Фізична культура і спорт													
<p>1. Організація та проведення спортивних заходів в умовах пандемії з дотриманням протиепідемічних заходів.</p> <p>2. Залучення населення до занять фізичною культурою і спортом за місцем роботи та проживання з дотриманням протиепідемічних заходів та з урахуванням нового адміністративно-територіального поділу області.</p>	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0

Оперативна ціль	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовище існування, флора фауна	Природоохоронні території	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
3. Реорганізація мережі закладів фізичної культури і спорту комунальної форми власності відповідно до нового адміністративно територіального поділу регіону та з урахуванням нормативів забезпечення населення закладами фізичної культури і спорту, потреб новостворених ОТГ, територіальної доступності тощо.													
8.6 Туристично-рекреаційна галузь													
1. Покращення туристично-курортної інфраструктури шляхом облаштування місць панорамного огляду основних туристичних та екскурсійних об'єктів Одеської області для створення конкурентоспроможного туристичного продукту, який задовольнить відповідні потреби населення України та іноземних громадян, які відвідають Одеську область. 2. Проведення інвестиційних та бізнес-форумів для залучення інвестицій, що збільшить туристичні потоки, зміцнить імідж області як курортно-рекреаційного та туристичного центру. 3. Збільшення кількості туристів, які відвідують регіон і відповідне підвищення надходжень в обласний та місцеві бюджети. 4. Збільшення культурних подій в області. 5. Збільшення кількості нових туристично-екскурсійних маршрутів.	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0
8.7 Розвиток громадянського суспільства													
1. Створення сприятливих умов для інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства; 2. Забезпечення ефективних процедур участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення; 3. Стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку області; 4. Створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці.	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0
9. ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ													
1. Створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду; 2. Налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування, науковими та навчальними закладами, установами природно-заповідного фонду, громадськими природоохоронними організаціями щодо виявлення і підготовки пропозицій про заповідання цінних природних комплексів та об'єктів; 3. Збільшення фінансування на проведення природоохоронних, науково-дослідних заходів у межах природно-заповідного фонду; 4. Збільшення інвестиційної привабливості природно-заповідного фонду за рахунок попиту на різні види рекреаційної та туристичної діяльності; 5. Підвищення екологічної свідомості широких верств населення; 6. Організація системи моніторингу атмосферного повітря в Одеській області; 7. Вирішення питання функціонування Придунайських озер.	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	IN/ LT/ LO/ SI

Умовне позначення	Пояснення позначення
-	Значний негативний вплив. Значний негативний вплив слід звести до мінімуму з застосуванням заходів
-	Помірний негативний вплив. Цей вплив є прийнятним.
0	Немає впливу, або вплив нейтральний. Втручання не має ефекту, який можна було б довести, або такий вплив є незначним.
+	Помірний позитивний вплив.
++	Значний позитивний вплив.
(?)	Значення впливу не може бути оцінено з певністю через відсутність даних про компоненти навколишнього середовища, заплановану діяльність, або з інших причин
DI/IN	Прямий/Непрямий
LT/MT/ST/O	Довгостроковий (постійний 50-100 років)/ Середньостроковий (10-15 років)/ Короткостроковий (3-5 років)/ Випадковий (тимчасовий, 1 рік)
LO/RE	Місцевий/Регіональний
CU/SI/TR	Кумулятивний/Синергетичний/Транскордонний
AC	Випадкова подія

Керуючись стратегічними й оперативними цілями та на основі оцінок, представлених в табл. 5.1 і 5.2, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації програми.

Атмосферне повітря. В рамках впровадження завдань розділу «Розвиток реального сектору економіки» (Промисловість) передбачається реалізація інноваційних проєктів щодо введення в експлуатацію нових виробничих потужностей, проведення модернізації та реконструкції технологічних процесів:

✓ Група «Allseeds» продовжить реалізацію II етапу глобального проєкту в порту «Южний» - будівництво мультифункціонального, орієнтованого на переробку сої, маслозаводу потужністю 5000 т/добу.

✓ ТОВ «Укратлантік» реалізується проєкт «Удосконалення технологічних та виробничих процесів ТОВ «Укратлантік» в рамках стратегії безперервного вдосконалення Groupe Atlantic, зокрема у поточному році на підприємстві здійснювалася модернізація електричного обладнання;

✓ ТОВ «Дельта Вілмар Україна» - будівництво 2 ліній з розливу та пакування рафінованої дезодорованої олії.

✓ У галузі енергетики реалізується низка проєктів з впровадження альтернативної енергетики (будівництво вітропарків).

✓ Розвиток індустріальних парків, зокрема: Знам'янський (сільська переробка) та Кремидівський (легка промисловість) - утворення індустріальних парків для розміщення нових виробництв, які будуть керуватися спеціалізованою компанією.

У галузі транспортної інфраструктури та морегосподарського комплексу:

✓ завершення 3 черги робіт о соціально-інфраструктурного проєкту «Реконструкція, будівництво аеродромного комплексу КП «Міжнародний аеропорт Одеса»;

✓ ремонт та модернізація рухомого складу поїздів, реконструкція залізничних станцій та колій, у т.ч. портових, розвиток залізничних контейнерних маршрутів з портів;

✓ відновлення роботи міжнародного аеропорту «Ізмаїл»;

✓ завершення проєкту «Будівництво мостового переходу через Сухий лиман в с. Малодолинське підходами на автодорозі Одеса - Чорноморськ»;

✓ ремонт та модернізація рухомого складу поїздів, реконструкція залізничних станцій та колій, у т.ч. портових, розвиток залізничних контейнерних маршрутів з портів;

✓ реалізація інвестиційних проєктів у морських портах Одеської області, зокрема: *Морський торговельний порт «Чорноморськ»:*

- будівництво нового зернового терміналу та розвиток потужностей з перевалки зернових вантажів (враховуючи наміри підприємств КЕРНЕЛ (ТОВ «Трансгрейнтермінал», СП ТОВ «Трансбалктермінал») збільшити обсяги вантажопереробки в морському порту Чор-

номорськ до 6 млн тон (у перспективі – до 9 млн тон), виконання робіт ДП «АМПУ» з днопоглибленням до 14 м забезпечить умови для обробки суден дедвейтом більше 50 тис т біля причалів №14-17) - ТОВ «Трансгрейнтермінал», СП ТОВ «Трансбалктермінал», ДП «АМПУ»;

- розвиток потужностей Risoil S.A з перевалки наливних і навалювальних вантажів (придбання нового устаткування та інвестиції в розвиток підприємств) - ТОВ «СП Рісойл Термінал», ТОВ «Рісойл Руда», ТОВ «Рісойл Порт»;

- реалізація проекту концесії першого та контейнерного терміналу (причали № 1-6) в морському порту Чорноморськ та концесії залізнично-поромного комплексу у морському порту Чорноморськ - – Міністерство інфраструктури України, ДП «АМПУ», інвестор.

Морський торговельний порт «Південний»:

- будівництво, модернізація та реконструкція залізничної, автомобільної інфраструктури та гідротехнічних споруд порту згідно з планом-схемою розвитку морського порту «Південний» до 2023 року - ДП «АМПУ», портові оператори та інвестори

- Реконструкція водних підходів, маневрових зон і операційних глибин акваторій біля причалів з урахуванням перспективного вантажообігу морського порту «Южний» в м. Южне Одеської області – Міністерство інфраструктури України.

- ДП «АМПУ», портові оператори та інвестори.

- Приватизація ДП «Усть-Дунайський морський торговельний порт» та ДП «Білгород-Дністровський морський торговельний порт» – Фонд державного майна України.

При реалізації інвестиційних проєктів, спрямованих на оновлення основних фондів підприємств, встановлення нового обладнання, яке базується на принципово нових технологіях (ресурсозберігаючих, енергозберігаючих, екологічно безпечних), на використанні наукових досліджень і розробок, провадження нових маловідходних ресурсозберігаючих технологічних процесів. Реалізація вищезазначених завдань Програми ймовірно може призвести до збільшення викидів забруднюючих речовин через подальший розвиток промисловості та тимчасове збільшення викидів під час виконання монтажних-будівельних робіт.

Тимчасовий вплив на атмосферне повітря можливий При реалізації оперативних цілей розділу «Розвиток реального сектору економіки» (Енергоефективність), після впровадження очікується зниження енергоємності виробництва теплової енергії, зменшення обсягу втрат енергоресурсів під час її транспортування та постачання за рахунок заміни і модернізації котлів, встановлення блочно-модульних котелень, утилізаторів тепла вихідних газів, індивідуальних теплових пунктів, заміни аварійних і ветхих теплових мереж; зменшення викидів в атмосферу та використання палива з меншим питомим викидом, покращення технології згоряння палива, особливо твердого, направленої на досягнення енергоефективності, перехід на енергоощадні технології та матеріали з високими показниками експлуатаційної надійності.

Також тимчасове забруднення навколишнього природного середовища (переважно атмосферного повітря) можливо під час виконання оперативних цілей розділу «Розвиток реального сектору економіки» (Дорожньо-транспортне господарство), направленої на досягнення енергоефективності, перехід на енергоощадні технології та матеріали з високими показниками експлуатаційної надійності та при виконанні завдань оперативних цілей розділу «Розвиток реального сектору економіки» (Транспорт та дорожнє господарство), а саме: будівництво мостового переходу через Сухий лиман в с. Малодолинське з підходами на автомобільній дорозі М-27 Одеса – Чорноморськ; продовження робіт з капітального

ремонті мосту через Хаджибейський лиман на км 445 + 432 автомобільної дороги Київ – Одеса; капітальний та поточний середній ремонт ділянок автомобільної дороги Т-16-07 Ізмаїл – Кілія – Вилкове; поточний середній ремонт автомобільної дороги Р-33 Вінниця – Турбів – Гайсин – Балта – Велика Михайлівка – /М-16; поточний середній ремонт автомобільної дороги Т-16-10 /Н-33/ – Приморське – Жовтий Яр – Татарбунари з під’їздом до смт Сергіївка; поточний середній ремонт автомобільної дороги Т-16-27 Контрольно-пропускний пункт «Серпневе» – Тарутине – Арциз – Сарата, будівництво мостового переходу через Дністровський лиманп, завершення будівництва окружної дороги Куяльницького лиману та укріплення Хаджибейської дамби, завершення будівництва автомобільної дороги «Обхід с.Сухий лиман» від автомобільної дороги «Одеса-Білгород-Дністровський – Монаши-/М-15/» до автомобільної дороги «Одеса-Чорноморськ», ремонт мосту у м.Чорноморськ через паромну переправу - що компенсується подальшим поліпшенням загального стану доріг окращенням якості обслуговування потреб населення, зниженням аварійності та тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод.

Потенційний вплив на атмосферне повітря в процесі завершення проектування об’єкту: «Будівництво магістрального водоводу питної води Матроска – Ізмаїл - Болград з інженерними спорудами для водозабезпечення м. Болград та населених пунктів Болградського та Ізмаїльського районів Одеської області з реконструкцією споруд подачі води з підземних джерел в районі с. Матроски Ізмаїльського району Одеської області», встановлення систем доочищення питної води та забезпечення населення питною водою та проектування і будівництво Болградського групового водопроводу для забезпечення питною водою населених пунктів 3 районів півдня Одеської області: Болградського (с.Калчева, с.Баннівка, с.Каракурт, с.Василівка і с.Голіца), Кілійського (с.Приозерне), і Ізмаїльського (с.Суворове) в рамках реалізації оперативних цілей розділу «Соціальна сфера» (Житлово-комунальне господарство).

Проведення ремонтно-реставраційних робіт на об’єктах культури - пам’ятках архітектури та містобудування національного значення (Одеська обласна філармонія, Одеський художній музей. Одеський музей західного та східного мистецтва тощо) при реалізації оперативних цілей розділу «Гуманітарна сфера» (Культура) також передбачає тимчасовий незначний вплив на атмосферне повітря.

Крім того, Програмою передбачено встановлення пунктів спостереження за станом атмосферного повітря.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля будуть проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля».

Водні ресурси. Програма не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами скидів у поверхневі води, проте, реалізація завдань оперативних цілей розділу «Розвиток реального сектору економіки» (Промисловість) та розділу розділу «Розвиток соціальної сфери» (Житлово-комунальне господарство) та розділу «Розвиток реального сектору економіки» (Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс), ймовірно може призвести до збільшення обсягів скидів у поверхневі води та до збільшення навантаження на каналізаційні системи і погіршення якості очисних споруд через подальший розвиток підприємств та навантаження на поверхневі та підземні водні об’єкти.

Розділом Програми «Природокористування та безпека життєдіяльності людини» передбачається реалізація завдань, спрямованих на збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2019-2023 роки; вирішення проблемних питань, пов’язаних із забрудненням поверхневих та підземних водоносних горизонтів; виконання робіт з розчистки русел річок, захист від підтоплення та затоплення населених пунктів

Одеської області; проведення заходів щодо будівництва та реконструкції каналізаційно-очисних споруд (КНС) та розчистка каналів і шлюзів, які наповнюють Придунайські озера Катлабух, Сафьяни, Ялпуг, Катрал і Кагул під час реалізації яких здійснюватиметься вплив на навколишнє середовище.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля будуть проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля».

Відходи. Реалізація Програми ймовірно може привезти до збільшення кількості відходів внаслідок: розширення потужностей виробництва, здійсненні монтажних-будівельних робіт, проведення у місті великих культурних, спортивних, ділових подій та заходів (фестивалів, виставок, ярмарків, конференцій, майстер-класів, зустрічей – консультацій, презентацій тощо).

В рамках Програми планується фінансування робіт з будівництва і введення в експлуатацію об'єктів поводження з відходами, а також реконструкції та/або облаштування полігонів і звалищ відповідно до екологічних вимог, рекультивації земельних ділянок, на яких розміщуються полігони і звалища; здійснення паспортизації полігонів ТПВ та заходи з впровадження нових технологій поводження з ТПВ, що об'єктивно покращить сучасний стан поводження з відходами на території Одеської області.

Земельні ресурси. Внаслідок реалізації Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або у характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Реалізація деяких завдань Програми ймовірно може привести до змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель.

Реалізація завдання розділу «Розвиток реального сектору економіки» (Агропромисловий комплекс) направлений на раціональне використання природних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення, удосконалення структури посівних площ та впровадження у виробництво елементів науково обґрунтованої системи землеробства передової техніки та технологій вирощування сільськогосподарських культур та не створить додаткового негативного впливу на ґрунти.

Біорізноманіття. Програмою не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ). Покращенню стану біорізноманіття може сприяти реалізація завдань Розділу «Природокористування та безпека життєдіяльності людини» а саме: створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду, збільшення фінансування на проведення природоохоронних, науково-дослідних заходів у межах природно-заповідного фонду; збереження цінних природних екосистем, розвиток організованих форм рекреації і туризму, екологічної освіти, збереженню традиційних форм раціонального природокористування і сталого розвитку природно-територіального комплексу.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Реалізація Програми не має призвести до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини. Реалізація оперативних цілей Розділу «Гуманітарна сфера» сприятиме забезпеченню контролю за належним утриманням та збереженням об'єктів культурної спадщини, популяризації культурної спадщини, у тому числі, в рамках програми планується: оновлення наявних об'єктів культури у відповідності до вимог часу; створення нових туристичних маршрутів на території Одеської області та ін.).

Населення та інфраструктура. Реалізація Програми буде мати вплив на нинішню транспортну систему і міську мобільність. Зокрема Розділом «Розвиток реального сектору

економіки» (Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс) заплановано Запровадження інтелектуальних транспортних систем у сфері дорожнього господарства та дорожньої інфраструктури, оновлення рухомого складу транспорту, підвищення комфорту та економічності перевезень, а розділом «Розвиток реального сектору економіки» (Дорожньо-транспортне господарство) ремонт автодоріг. Ці зміни можуть сприяти покращенню якості надання транспортних послуг та створенню безпеки на дорогах.

Виконання завдань, передбачених Розділом «Соціальна сфера» очікувано призведуть до покращення життя та стану здоров'я населення.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Програма не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в сфері екологічної безпеки. Можливим є (Розділ «Природокористування та безпека життєдіяльності людини») удосконалення існуючої системи спостереження за станом забруднення довкілля та своєчасного інформування населення.

Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Реалізація інших оперативних цілей Програми матиме більш організаційний характер, під час їх виконання не передбачається додаткового впливу на навколишнє природне середовище.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми (табл.7.1) ґрунтуються на впливах, оцінених у попередньому розділі звіту, та міжнародному досвіді діяльності в подібних умовах. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проектів, а також в процесі надання екологічних дозволів.

Таблиця 7.1

Середовище довкілля	Заходи для зменшення негативних наслідків
1	2
Атмосферне повітря	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення природоохоронних заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; - стимулювання заходів підвищення енергоефективності та енергозбереження у всіх галузях економіки; - заміна на автотранспорті палива нафтового походження екологічно чистим видом палива – природним газом, передусім в системі комунального транспорту; - жорсткий контроль за якістю пального, що постачається та реалізується в місті автозаправними станціями, його відповідність державним стандартам, а також заборона реалізації етильованого бензину.
Води	<ul style="list-style-type: none"> - охорона, екологічне оздоровлення та відтворення водних об'єктів; - будівництво/реконструкція водопровідних та каналізаційних очисних споруд із застосуванням новітніх технологій та обладнання; - при наданні права користування земельними ділянками на землях водного фонду на умовах оренди, суворе дотримання вимог Земельного та водного Кодексів України та інших нормативно-правових документів у галузі охорони навколишнього природного середовища.
Земельні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - розроблення схеми планування населених пунктів; - визначення напрямків розвитку населених пунктів, вдосконалення планувальної організації територій; - підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель; - розроблення генпланів населених пунктів з визначенням зонування території міських та сільських населених пунктів; - здійснення моніторингу містобудівної діяльності та раціональне використання земельних ресурсів для містобудівних потреб.
Лісові ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - створення лісових захисних насаджень на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг; - поліпшення санітарного стану насаджень.
Природно-заповідний фонд	<ul style="list-style-type: none"> - розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій ПЗФ; - збереження та відновлення і популяризація територій та об'єктів ПЗФ; - підтримання чисельності та видової різноманітності флори та фауни регіону.
Поводження з відходами	<ul style="list-style-type: none"> - проведення інформаційних компаній щодо роздільного збору ТПВ.

Важливим засобом охорони атмосферного повітря є правове регулювання державного обліку усіх об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і на стан атмосферного повітря, видів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, видів і ступенів впливу на його стан фізичних та біологічних факторів.

Облік здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2001 року № 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря». Державний облік включає: взяття на облік об'єктів, які справляють шкідливий вплив; ведення на об'єкті первинного обліку стаціонарних джерел, які справляють шкідливий вплив; складення державної статистичної звітності в галузі охорони атмосферного повітря за стаціонарними та пересувними джерелами; проведення інвентаризації викидів та обсягів забруднюючих речовин на зазначених об'єктах. Взяття на державний облік об'єктів здійснюється Міністерством екології та природних ресурсів України за критеріями, встановленими цим Міністерством за погодженням з Держкомстатом.

Для поліпшення якості атмосферного повітря та зменшення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря насамперед має досягатися за рахунок скорочення обсягів виробництва промисловими підприємствами та переходу на роботу в режимі максимальної економії енергоресурсів.

Для зниження обсягів викидів від пересувних джерел необхідно обмежити експлуатацію технічно-застарілого автомобільного парку, використанням палива низької якості, поліпшення стану доріг.

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля, будуть проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля», де будуть розглядатись та оцінюватись детальні наслідки від кожного виду планованої діяльності, що плануються в рамках виконання Програми.

8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ

Головною метою Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2021 рік є недопущення зниження рівня життя та забезпечення соціальних потреб населення мешканців Одеської області на основі стабільного функціонування економіки регіону.

Програмою окреслені пріоритетні цілі, основні завдання та заходи економічного, соціального та культурного розвитку регіону на короткостроковий період з урахуванням сучасних реформ децентралізації.

Побудова сценаріїв розвитку це метод опису можливого ходу подій, що ґрунтуються на припущеннях про майбутні умови розвитку. Сценарії соціально-економічного розвитку Одеського регіону мають враховувати характер економічних, соціальних, і екологічних проблем, забезпеченість природними ресурсами, науковим, трудовим потенціалом, динаміку розвитку промисловості, сільського господарства, сфери послуг, а також можливості розширення економічної співпраці.

Основне призначення сценаріїв полягає в тому, щоб дати оцінки альтернативним варіантам розвитку регіону в майбутньому з урахуванням дій зовнішніх (гео- та загальнодержавні політична, економічна і технологічна ситуації) та внутрішніх факторів.

В залежності від поєднання внутрішніх і зовнішніх факторів можна виділити найбільш вірогідні сценарії соціально економічного розвитку:

- оптимістичний (передбачає сприятливі умови розвитку);
- реалістичний (найбільший очікуваний);
- песимістичний (несприятливі умови розвитку).

Реалістичний сценарій ґрунтується на позитивній динаміці розвитку економіки в цілому та окремих галузях, на послідовному процесі технологічної модернізації промислових підприємств, поетапному розвитку територіальних громад та зростання їх спроможності, повільному впровадженню реформ з певними труднощами правового, фінансового та організаційного характеру, що сповільнює їх темпи реалізації.

При реалістичному варіанті пріоритетним стане впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг). Фінансування інноваційних розробок здійснюватиметься за рахунок власних коштів підприємств, кредитних коштів, обласної підтримки та інвестиційних вкладів. Враховуючи зазначене очікується ріст якісних показників розвитку виробництва, що матиме вплив на процес інноваційного розвитку економіки регіону.

Важливим завданням за умови реалістичного сценарію є залучення інвестицій для структурної модернізації регіонального туристично-рекреаційного комплексу, впровадження нових послуг і форм обслуговування, формування нових туристських центрів та курортних зон. У прогнозованому періоді залучення туристичних потоків у область за рахунок природно-рекреаційного потенціалу, розвиненої санаторно-курортної галузі функціонуватиме і надалі.

Зростатиме роль міжнародної технічної допомоги, що спрямовуватиметься у розвиток дорожньої інфраструктури, сільського господарства, харчової промисловості (у частині впровадження стандартів ЄС), туризму та забезпечення енергоефективності.

Обсяги експорту області поступово зростають та прогнозується незначне перевищення експорту над імпортом. При цьому економіка області буде залишатися сировиною та залежною від світових цін на продукцію, що експортується.

Завдяки реалізованим заходам, скороченню «тіньового» бізнесу, вкладеним інвестиціям, позитивній динаміці розвитку економіки забезпечується поступове збільшення рівня зайнятості та зростання середньомісячної заробітної плати, що призведе до сповільнення темпів скорочення чисельності населення області, яке у 2027 році складатиме близько 2,35 млн осіб.

Реалістичний сценарій передбачає подальший розвиток альтернативної енергетики. Поступове збільшення кількості виробників електричної енергії із сонячного випромінювання та розвиток вітрової енергетики в області приведе до зменшення імпорту 64 електроенергії та зменшення енергодефіциту Одеської області. За прогнозами у 2027 році в Одеській області працюватимуть 32 сонячних електростанцій, 5 вітрових електростанцій та 4 біогазових станцій.

Основою розвитку сільського господарства за умов реалістичного сценарію є: нарощування виробництва продукції рослинництва шляхом запровадження ефективного використання природних ресурсів, збільшення поголів'я худоби і птиці, створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та фермерських господарств, забезпечення якості сільськогосподарської продукції.

Продовжується поступова реалізація реформ у сфері освіти, охорони здоров'я та культури, послідовне вирішення проблем у вказаних сферах. Прогнозується деяке зменшення рівня корупції в державних інститутах та помірне підвищення рівня довіри з боку громадян та підприємців. Розпочаті структурні, інвестиційні та інноваційні реформи дозволять створити основу для подальшого сталого розвитку.

Екологічна ситуація в області суттєво не змінюється. Зберігається високе антропогенне навантаження на навколишнє природне середовище, однак втілюються заходи для утилізації для знешкодження накопичених відходів, загальний обсяг викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел скорочується, створюються об'єкти природно-заповідного фонду.

Оптимістичний сценарій ґрунтується на інноваційному розвитку економіки області, розширенні існуючих ринків збуту, виходу на нові міжнародні ринки та готовності суб'єктів господарювання до конкуренції. Забезпечення такого стану можливе тільки за умови всебічної модернізації та структурної трансформації промисловості, впровадження технологічних нововведень та виходу на ринок з новою наукоємною, конкурентоспроможною продукцією.

Пріоритетним завданням промислової політики регіональної влади стає створення інноваційних форм організації та розміщення підприємств – індустріальних парків, технополісів.

Потреба у висококваліфікованих кадрах, яка виникає внаслідок технологічної модернізації в промисловості, задовольнятиметься місцевими фахівцями.

Вищі навчальні заклади будуть орієнтовані на підвищення своєї ролі в економіці регіону.

Запровадження високоефективних технологій у всіх галузях промисловості сприятиме зниженню енергоємності виробництва та зменшення негативного впливу на екологічний стан регіону.

Крім запровадження енергозберігаючих технологій активно вводяться в дію нові потужності альтернативної енергетики, що призведе до зменшення енергодефіциту Одеської області.

Вживаються заходи для розвитку морегосподарського комплексу регіону: забезпечення конкурентоздатної логістики, мультимодального сполучення портів з логістичними центрами країни, покращення сервісу в морських портах, розвиток та збільшення пропускної здатності морських терміналів (переобладнання та розширення причалів, днопоглиблення та розвиток інфраструктури).

Розвиваються види діяльності не виробничого сектору економіки (ринкової інфраструктури, інформаційного, інжинірингового та консалтингового обслуговування, науково-дослідної та проектно-конструкторської діяльності), створюються нові робочі місця.

Очікується активний розвиток малого та середнього бізнесу, який поступово переміщується зі сфери торгівлі і послуг у сферу виробництва.

Постійно зростає частка малого та середнього підприємництва у високотехнологічних інноваційних галузях: інформаційно-комунікаційних технологіях, програмуванні. Обсяги експорту поступово зростають і його структура починає змінюватися на користь експорту готової продукції, а не сировини.

Поглиблення торговельного співробітництва з європейськими країнами, розширення географії експорту сприятиме нарощенню експортних поставок.

Оскільки Одеська область є інвестиційно привабливим регіоном, оптимістичний сценарій передбачає активізацію інвестиційних потоків. Пріоритетними для інвестування в Одеському регіоні є підприємства області таких видів економічної діяльності: легкої та харчової промисловості, машинобудування, ремонту та збору машин, обробки металу, хімічної та нафтохімічної промисловості.

Важливим завданням за умови оптимістичного сценарію є інвестування у структурну модернізацію регіонального туристично-рекреаційного комплексу та застосування інноваційних туристичних технологій. Одним з основних напрямів технологічних інновацій в туризмі є використання віртуального простору для інформування та просування на ринок своїх послуг, вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів – створювати електронні, інформаційні довідники щодо готелів, транспортних маршрутів та інформацією про туристичні фірми. Забезпечення об'єктами туристичної інфраструктури і впровадження нових технологій стане ключовим напрямком розвитку туристичної сфери. Саме цей шлях сприятиме перетворенню Одеської області в великий туристичний центр України, зростанню привабливості регіону серед вітчизняних та іноземних туристів, поповненню обласного бюджету та підвищенню рівня життя населення. За прогнозований період очікується збільшення кількості туристів та туристичного збору на 16% (7,2 млн туристів) та 35% (15,5 млн грн) відповідно.

Максимально використовуються сприятливе транспортно-географічне положення області та її високий транзитний потенціал. Розвиток комбінованих маршрутів по вісі «Європа-Азія» відкріє великі перспективи широкомасштабного міжнародного співробітництва, є передумовою для розвитку національного логістичного хабу на території Одеської області, збільшить вантажо- та пасажиропотоки, позитивно вплине на взаємодію всіх видів транспорту як основи створення мультимодального транспортного вузла.

В аграрному секторі передбачається впровадження інноваційних технологій, запровадження енергозберігаючих і високопродуктивних технологій вирощування, формування кластерної системи від вирощування до переробки та випуску готової продукції, в тому

числі набуває розвитку вирощування та виготовлення органічної продукції. Функціонують фермерські господарств сімейного типу с подальшим їх об'єднанням в сільськогосподарські кооперативи, які є основою для підвищення зайнятості в сільській місцевості. За прогнозами у 2027 році в Одеській області діятимуть 54 сільськогосподарських кооперативи та 4005 фермерських господарств.

Продовження процесів децентралізації стане основою для формування фінансово-промислових територіальних громад з можливістю більш ефективно залучати кошти державних і місцевих бюджетів у розвиток власної економіки, місцевого підприємництва, місцевої інфраструктури, адміністративних та соціальних послуг, сучасних закладів освіти, медицини, культури та спорту, транспортної інфраструктури (будівництва якісних та доступних кожному доріг, транспорт з маршрутами сполучення всередині громади та за її межі).

Завдяки активним структурним змінам в економіці області спостерігаються позитивні тенденції щодо підвищення рівня середньомісячної заробітної плати штатних працівників. Зниження рівня безробіття.

Покращення соціально-економічного стану в області позитивно впливатиме на демографічний стан регіону, передбачається поступове зростання на 0,2-0,3% в рік за рахунок природного приросту та міграційних потоків в область з інших регіонів та країн. Відтак, можлива очікувана чисельність населення Одеської області 2,43 тис осіб у 2027 році.

Ведеться активна робота в галузі покращення екологічного становища області. Здійснюється розроблення регіонального плану управління відходами, який передбачає впровадження системи управління відходами на інноваційних засадах – споживання природних ресурсів за схемою: «природні ресурси - корисна продукція - відходи - вторинні ресурси - корисна продукція – відходи», що значно зменшить захоронення відходів на 66 полігонах твердих побутових відходів та призведе до покращення навколишнього природного середовища, а також санітарного та епідемічного благополуччя населення регіону.

Впроваджуються заходи для збільшення кількості населення, яке здійснює роздільне збирання побутових відходів. Починається будівництво регіонального комплексу поводження з твердими побутовими відходами, який включатиме сортування ресурсоцінних компонентів відходів, відділення органічної фракції, видалення небезпечних компонентів, перероблення та остаточне захоронення.

Песимістичний сценарій ґрунтується на повільному скороченні реального сектору економіки внаслідок несприятливого підприємницького клімату та низької інвестиційної активності.

Зміни у структурі промисловості теж будуть незначними, продовжується повільне реформування спрямоване на поступову адаптацію до нових ринків, а також повільний процес структурних трансформацій промислового виробництва.

Очікується обмежений вплив держави на економічні процеси (лише рекомендаційні програми).

Через відсутність значних інвестиційних ресурсів на модернізацію промислових підприємств домінуючими економічними галузями будуть залишатися низько- чи середньотехнологічні, ненаукомісткі галузі (харчова промисловість, виробництво напоїв), при цьому якісні показники розвитку будуть залишатися на місці.

Песимістичний сценарій передбачає реалізацію інвестиційних проектів при мінімальних вкладеннях з незначним терміном окупності, відсутність реалізації масштабних та

комплексних проектів. Одеська область і надалі здійснюватиме експорт сировини та напівфабрикатів, а не готового продукту, внаслідок чого не використовуватиме весь можливий економічний потенціал, а промислові підприємства надаватимуть перевагу імпортному обладнанню та сировині для промислового виробництва.

Мале та середнє підприємництво буде розвиватися невисокими темпами, переважно залишаючись у сфері торгівлі та послуг.

Рівень тіньової економіки зберігається на високому рівні.

Погіршення економічної ситуації посилить рівень трудової міграції призведе до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу та втрачають конкурентоспроможну частину власної робочої сили (особливо науковців і фахівців), що призведе до уповільнення темпів науково-технічного прогресу.

В Одеській області відбудеться суттєве підвищення рівня демографічного навантаження на населення працездатного рівня.

Низький варіант демографічного прогнозу для регіону передбачає поступове скорочення чисельності населення. Відтак можлива очікувана чисельність населення Одеської області у 2027 році – 2,31 млн осіб.

Сфера туризму і рекреації і надалі буде орієнтована на внутрішніх туристів. Функціонування галузі відбуватиметься за рахунок подальшої реалізації природнолікувального потенціалу: мінеральні води; пелоїди (лікувальні грязі), ропа лиманів та озер, морське узбережжя, природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами.

Враховуючи аналіз сільськогосподарської галузі за останні 5 років, у прогнозованому періоді очікується повільний розвиток, однак без відчутних інвестицій вказана галузь характеризуватиметься високою мінливістю та залежністю від природних факторів.

Скорочення фермерських господарств, дрібних товаровиробників, сільськогосподарських кооперативів спричинить суттєве скорочення частки зайнятого населення в сільській місцевості.

Відсутність ефективних заходів спрямованих на запобігання утворенню відходів, їх утилізації, знешкодження та видалення поглиблюють екологічну кризу та створюють несприятливі умови для життя людей та розвитку економіки.

Зберігається високе антропогенне навантаження, що також ставить під загрозу розвиток туристично-рекреаційної сфери та покращення демографічних показників.

Основна увага місцевої влади буде зосереджена на вирішенні поточних проблем та підтримуючих заходах, не концентруючись на стратегічних напрямках та перспективних цілях.

Найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2021 рік.

В якості альтернативи було розглянуто «Нульовий сценарій» та його оцінка у випадку незатвердження зазначеного документу державного планування.

Дана альтернатива наближена до песимістичного сценарію, зокрема, в частині екологічного стану та здоров'я населення. У разі невиконання оперативних цілей та недосяг-

нення поставлених задач, існує вірогідність зростання рівня екологічної, природної та техногенної небезпеки, а також їх синергетики, що в свою чергу буде мати негативний вплив та відобразиться на стані здоров'я населення. Також існує ризик посилення взаємозалежності екологічних та техногенних надзвичайних ситуацій та подій в результаті зростання антропогенного навантаження на навколишнє середовище, як результат зростання ступеню амортизації виробничої, транспортної та комунальної інфраструктури.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Система моніторингу довкілля – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Організація моніторингу вимагає визначення того, хто повинен здійснювати моніторинг, хто повинен забезпечувати доступ до результатів, що має бути предметом моніторингу, яка інформація повинна оприлюднюватися (безпосередні дані вимірювань або результати їх аналізу), де слід здійснювати моніторинг, з якою періодичністю й протягом якого часу, коли слід оприлюднити результати, які методи моніторингу та поширення інформації слід використовувати. Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО. Для організації моніторингу Програми пропонується створити Комітет з управління впровадженням. До складу Комітету мають входити представники органу місцевого самоврядування, громадськості і бізнесу (міський голова та його заступники, керівники управлінь і відділів міськвиконкому, приватні підприємці, представники об'єднань громадян).

Підсумки моніторингу підводяться один раз рік у вигляді звітів. Фіксуються та аналізуються:

- а) ступінь виконання кожного завдання проектах;
- б) невиконані завдання, причини відхилення, пропозиції;
- в) дані за індикаторами, що відображають результат реалізації проектів;
- г) оцінка потреб у фінансуванні;
- д) пропозиції щодо вдосконалення діючої системи моніторингу.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Програма. Для оцінки повноти та якості реалізації програмних заходів здійснюватиметься щоквартальний моніторинг виконання Програми, що дасть змогу оперативно приймати необхідні управлінські рішення.

Моніторинг базується на розгляді цільових показників для кожного сектору міського розвитку та аналізі досягнення запланованих результатів.

Стаття 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми;

- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;

- перевірки того, що Програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

В Програмі є запропонована система індикаторів яка включає як соціальні так і еколого-економічні індикатори, що в сукупності дозволяє оцінити загальну ефективність реалізації конкретних проектів на розвиток Одеської області.

В таблиці 9.1 наведені прямі та непрямі індикатори, які дозволять оцінити реалізовані програмою заходи які мають тісний зв'язок з впливом на довкілля, в тому числі для здоров'я населення.

Таблиця 9.1

Напрямок заходів	Індикатори
1	2
ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНА ДІЯЛЬНІСТЬ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Запровадження дієвого механізму управління бюджетним процесом як складової частини системи управління державними фінансами. ✓ Сприяння фінансовій підтримці об'єднаних територіальних громад з метою забезпечення їх ефективного функціонування.
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ Промисловість	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Зростання продуктивності та обсягів промислового виробництва: <ul style="list-style-type: none"> - індексу промислового виробництва очікується 102,0%, - обсягу реалізованої промислової продукції до 63,9 млрд грн. ✓ Реалізація інвестиційних підприємствами: Група «Allseeds»; ТОВ «Укратлантік»; ТОВ «Дельта Вілмар Україна»: проекти з впровадження альтернативної енергетики; Розвиток індустріальних парків, зокрема: Знам'янський (сільська переробка) та Кремидівський (легка промисловість).
Агропромисловий комплекс	<p>Досягнення показників:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Індексу сільськогосподарського виробництва у 2021 році – 101,0%; ✓ забезпечення виробництва валової продукції рослинництва у всіх категоріях господарств (у цінах 2010 року) на 10,0 млрд грн; ✓ забезпечення виробництва валової продукції тваринництва у всіх категоріях господарств (у цінах 2010 року) на 1,6 млрд грн; ✓ забезпечення виробництва зерна - в обсязі 4,0 млн т, олійних культур - 0,8 млн т, овоче-баштанних та картоплі – 650,0 тис т, плодів та ягід - 88,0 тис т, винограду – 200,0 тис т, молока – 308,8 тис т, м'яса – 56,1 тис т, яєць – 171,0 млн штук, що гарантуватиме досягнення науково обґрунтованих норм споживання харчових продуктів та підтримку ефективного експортного потенціалу.
Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Реалізація інвестиційних проектів у морських портах Одеської області.

Напрямок заходів	Індикатори
1	2
Дорожньо-транспортне господарство	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг загального користування за основними маршрутами; ✓ зниження втрат від дорожньо-транспортних пригод, що трапляються через незадовільний стан автомобільних доріг.
МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ Управління об'єктами комунальної власності	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ефективне планування діяльності підприємств, підвищенню їх рентабельності господарської діяльності; ✓ підвищення рівня наповнення доходної частини обласного бюджету від використання об'єктів спільної власності територіальних громад області.
РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ Управління об'єктами комунальної власності	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Забезпечення надходження коштів від приватизації до Державного бюджету відповідно до встановлених Фондом державного майна України завдань; ✓ забезпечення надходження коштів до Державного бюджету від оренди державного майна; ✓ ефективне використання об'єктів державної власності.
Регуляторна політика та розвиток підприємництва	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Залучення до підприємницької діяльності жителів сіл та селищ у районах області, зростання кількості фізичних осіб-підприємців у районах області; ✓ забезпечення підтримки розвитку малого та середнього підприємництва в районах, об'єднаних територіальних громадах, у пріоритетних галузях економіки та галузях, які активно розвиваються, зокрема шляхом надання компенсації відсотків по кредитам; ✓ розміщення інформації щодо актуальних питань у здійсненні регуляторної діяльності органами влади та місцевого самоврядування.
Надання адміністративних послуг	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ступінь впровадження електронних сервісів у ЦНАП: 30 – 60 %. ✓ збільшення кількості наданих адміністративних послуг через ЦНАП; ✓ збільшення кількості утворених ЦНАП об'єднаних територіальних громадах шляхом будівництва або розміщення ЦНАП у вже існуючих приміщеннях.
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА	<p>Досягнення показників:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ зростання зовнішньоторговельного обороту товарів та послуг області на 2,0 - 2,5%; ✓ зростання обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку області (за наростаючим підсумком) прогнозується на рівні 1,5-2,0 %.
ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Зменшення величина втрат теплоти будівель і витрат на потреби опалення в середньому на 40-50%; ✓ збільшення потужностей підприємств альтернативних джерел енергії; ✓ збільшення кількості укладених енергосервісних договорів; ✓ до 10% економії енергоресурсів за рахунок енергоефективної поведінки споживачів; ✓ до 20% скорочення енергоспоживання за рахунок налагодження енергоефективної експлуатації об'єктів; ✓ зменшення викидів CO₂ за рахунок впровадження енергозберігаючих заходів.
СОЦІАЛЬНА СФЕРА Демографічна ситуація та розвиток ринку праці	<p>Досягнення показників:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ кількість населення, зайнятого економічною діяльністю, збільшиться до 1005,0 тис осіб, рівень зайнятості – до 59,9%;

Напрямок заходів	Індикатори
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ кількість безробітного населення зменшиться до 69,0 тис осіб, рівень безробіття становитиме 6,5%; ✓ утворення в усіх сферах економічної діяльності майже 27,0 тис робочих місць; ✓ рівень зареєстрованого безробіття становитиме 1,2%.
Грошові доходи населення та заробітна плата	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Зростання середньомісячної заробітної плати до 15 625,0 грн (темп росту до 2020 року – 30,2%); ✓ підвищення середньомісячної заробітної плати в області до загальноукраїнського рівня; ✓ скорочення заборгованості із виплати заробітної плати.
Соціальне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Надання цільової адресної допомоги малозабезпеченим верствам населення області та сім'ям, які опинилися у скрутних життєвих обставинах; ✓ посилення соціального захисту та медичного забезпечення ветеранів війни та праці, інвалідів та інших малозабезпечених верств населення; ✓ покращення якості життєдіяльності людей з обмеженими потребами, учасників АТО та інших.
Житлово-комунальне-господарство	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Забезпечення питною водою (13 населених пункти) із розрахунку 44,543 тис жителів Болградського та Ізмайльського районів; ✓ встановлення систем доочищення питної води; ✓ ремонт та реконструкція водопровідних та каналізаційних мереж; ✓ впровадження енергозберігаючих технологій; ✓ будівництво артезіанських свердловин для питного водопостачання та ремонт та реконструкція водонапірних башт.
ГУМАНІТАРНА СФЕРА Охорона здоров'я	<ul style="list-style-type: none"> ✓ перехід на нову систему фінансування 98,5% медичних закладів вторинної ланки та 97% - третинної ланки; ✓ збільшення кількості договорів із НСЗУ; ✓ відкриття сучасних приймально-діагностичних відділень у всіх районах області; ✓ зниження смертності від гострого коронарного синдрому на 5% та від гострого ішемічного інсульту на 5%; ✓ підвищення середнього рівня охоплення плановими профілактичними щепленнями до на 15%; ✓ збільшення кількості проведених мамографій серед жінок з груп ризику; ✓ збільшення відсотку раннього виявлення раку молочної залози, зниження кількості запущених форм раку молочної залози; ✓ охоплення 95% від підлягаючих медичних працівників та пацієнтів із хронічною нирковою недостатністю вакцинацією проти гепатиту В; ✓ збільшення обізнаності молоді у питання ВІЛ – інфекційних та методів профілактики; ✓ покращення доступності та збільшення відсотку прихильності до лікування вірусних гепатитів В та С.
Охорона здоров'я	<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення права осіб на здобуття освіти в різних формах або поєднуючи їх, зокрема в інституційній (очній (денній, вечірній), заочній, дистанційній), та індивідуальній (екстернатній, педагогічного патронажу); ✓ функціонування закладів загальної середньої освіти з дотриманням епідемічної безпеки учасників освітнього процесу;

Напрямок заходів	Індикатори
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ організація освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, забезпечення шкіл електронно-освітніми ресурсами, комп'ютерним та мультимедійним обладнанням, швидкісним зв'язком Інтернет у період карантинних обмежень; ✓ реалізація регіональних освітніх проєктів та програм; ✓ формування спроможної мережі закладів загальної середньої освіти області, зокрема утворення опорних шкіл, покращення їм матеріально-технічного забезпечення; ✓ реалізація проєктів «Велике будівництво» та «Спроможна школа для кращих результатів»; ✓ створення відповідної кількості закладів, в яких забезпечено безбар'єрний доступ до здобуття освіти на кожному з рівнів надання якісної загальної середньої освіти та створення умов рівного доступу до неї; ✓ збільшення відсотку закладів загальної середньої освіти, що мають безпечне оновлене освітнє середовище; ✓ збільшення кількості інклюзивних класів (груп) в закладах освіти, що забезпечить потреби учнів з особливими освітніми потребами; ✓ збільшення кількості учнів з особливими освітніми потребами, які охоплені інклюзивним навчанням; ✓ збільшення частки педагогічних працівників, які володіють навичками підтримки дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі; ✓ реалізація пріоритетних завдань передбачає формування в області закладів професійної (професійно-технічної) освіти зі статусом Центру професійної досконалості – багатофункціонального сучасного закладу, що здатний надавати високоякісні послуги у сфері підготовки кваліфікованих кадрів на основі сучасних технологій; ✓ створення нової системи управління професійною (професійно-технічною освітою) регіону, що базуватиметься на широких повноваженнях місцевих громад, децентралізації, багатоканальному фінансуванні; ✓ реформування галузі професійної (професійно-технічної) освіти та удосконалення мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти; ✓ формування регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці (за результатами моніторингу) на підставі угод із роботодавцями; ✓ забезпечення рівного доступу молоді до якісної професійної освіти незалежно від місця проживання; ✓ підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників, модернізації навчально-матеріальної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти; ✓ впровадження сучасних технологій в освітній процес; ✓ розширення переліку складних та інтегрованих професій за якими навчатимуться здобувачі освіти. ✓ якісне оновлення змісту, принципів, форм, методів та напрямів діяльності позашкільних навчально-виховних закладів, організації позашкільної та позанавчальної роботи з дітьми й молоддю; ✓ оптимізація мережі позашкільних навчально-виховних закладів незалежно від форм власності;

Напрямок заходів	Індикатори
1	2
Освіта	<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення підготовки та перепідготовки працівників закладів позашкільної освіти, підвищення ролі суспільних інституцій, батьків, громадськості у розвитку позашкільного навчання і виховання, забезпечення його престижу. ✓ забезпечення права осіб на здобуття освіти в різних формах або поєднуючи їх, зокрема в інституційній (очній (денній, вечірній), заочній, дистанційній), та індивідуальній (екстернатній, педагогічного патронажу); ✓ функціонування закладів загальної середньої освіти з дотриманням епідемічної безпеки учасників освітнього процесу; ✓ організація освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, забезпечення шкіл електронно-освітніми ресурсами, комп'ютерним та мультимедійним обладнанням, швидкісним зв'язком Інтернет у період карантинних обмежень; ✓ реалізація регіональних освітніх проєктів та програм; ✓ формування спроможної мережі закладів загальної середньої освіти області, зокрема утворення опорних шкіл, покращення їм матеріально-технічного забезпечення; ✓ реалізація проєктів «Велике будівництво» та «Спроможна школа для кращих результатів»; ✓ створення відповідної кількості закладів, в яких забезпечено безбар'єрний доступ до здобуття освіти на кожному з рівнів надання якісної загальної середньої освіти та створення умов рівного доступу до неї; ✓ збільшення відсотку закладів загальної середньої освіти, що мають безпечне оновлене освітнє середовище; ✓ збільшення кількості інклюзивних класів (груп) в закладах освіти, що забезпечить потреби учнів з особливими освітніми потребами; ✓ збільшення кількості учнів з особливими освітніми потребами, які охоплені інклюзивним навчанням; ✓ збільшення частки педагогічних працівників, які володіють навичками підтримки дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі; ✓ реалізація пріоритетних завдань передбачає формування в області закладів професійної (професійно-технічної) освіти зі статусом Центру професійної досконалості – багатифункціонального сучасного закладу, що здатний надавати високоякісні послуги у сфері підготовки кваліфікованих кадрів на основі сучасних технологій; ✓ створення нової системи управління професійною (професійно-технічною) регіону, що базуватиметься на широких повноваженнях місцевих громад, децентралізації, багатоканальному фінансуванню; ✓ реформування галузі професійної (професійно-технічної) освіти та удосконалення мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти; ✓ формування регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці (за результатами моніторингу) на підставі угод із роботодавцями; ✓ забезпечення рівного доступу молоді до якісної професійної освіти незалежно від місця проживання; ✓ підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників, модернізації навчально-матеріальної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

Напрямок заходів	Індикатори
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ впровадження сучасних технологій в освітній процес; ✓ розширення переліку складних та інтегрованих професій за якими навчатимуться здобувачі освіти. ✓ якісне оновлення змісту, принципів, форм, методів та напрямів діяльності позашкільних навчально-виховних закладів, організації позашкільної та позанавчальної роботи з дітьми й молоддю; ✓ оптимізація мережі позашкільних навчально-виховних закладів незалежно від форм власності; ✓ забезпечення підготовки та перепідготовки працівників закладів позашкільної освіти, підвищення ролі суспільних інституцій, батьків, громадськості у розвитку позашкільного навчання і виховання, забезпечення його престижу.
Підтримка сім'ї, дітей та молоді	<ul style="list-style-type: none"> ✓ збільшення виявлення та підвищення ефективності надання допомоги дітям, що постраждали від жорстокого поводження, насильства в сім'ї; ✓ зменшення кількості сімей, що опинились у складних життєвих обставинах, а саме: сімей, які ухиляються від виконання батьківських обов'язків; сімей, діти з яких перебувають в інтернатних закладах, будинках дитини та центрах соціально-психологічної реабілітації; ✓ збільшення кількості дітей, що повернені до біологічних родин та влаштовані у сім'ї громадян; ✓ збільшення кількості дітей, повернених до біологічних родин що пройшли соціально-психологічну реабілітацію в центрах соціально-психологічної реабілітації дітей; ✓ повернення у біологічні сім'ї або сім'ї родичів 35% дітей, вилучених з сімей, які опинились в складних життєвих обставинах; ✓ за прогнозованою оперативною інформацією планується влаштувати не менше 41 дитини-сироти та дітей, позбавлених батьківського піклування, до прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу; ✓ досягти 90% влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які посиротіли, до сімейних форм виховання; ✓ створення дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей.
Культура	<ul style="list-style-type: none"> ✓ збереження та популяризація пам'яток культури Одеського регіону, підвищення спроможності існуючих інституцій у сфері культури та покращення туристичного потенціалу області; ✓ збільшення кількості заходів, спрямованих на розвиток та функціонування української мови, популяризацію української літератури, українського кіномистецтва, театрального мистецтва. ✓ підвищення ефективності культурної дипломатії, розвиток міжнародного партнерства і залучення міжнародної грантової підтримки ✓ підвищення якості культурних послуг та задоволення культурних потреб населення громад, більш ефективно використання коштів громади; ✓ створення умов для забезпечення прав національних меншин та свобод віросповідання; ✓ збільшення видатків на розвиток культури та мистецтва у регіоні.

Напрямок заходів	Індикатори
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ сприяння формуванню гармонійних міжконфесійних відносин у регіоні. ✓ У 2021 році буде продовжено реалізацію заходів обласної комплексної програми «Культура Одещини - 2020-2022 роки».
Фізична культура і спорт	<ul style="list-style-type: none"> ✓ охоплення більшої кількості людей фізкультурно-оздоровчою діяльністю; ✓ проведення великої кількості спортивних заходів; ✓ включення спортсменів області до складу національних збірних команд України з олімпійських видів спорту; ✓ включення спортсменів області до складу національних збірних команд України з неолімпійських видів спорту; ✓ введення спортивних споруд в експлуатацію в 2021 році; ✓ спортсмени Одеської області, які посіли 1-6 місця на Олімпійських, Паралімпійських та Дефлімпійських Іграх; ✓ ОТГ, які повністю забезпечені закладами фізичної культури і спорту комунальної форми власності.
Туристично-рекреаційна галузь	<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення нових туристично-екскурсійних маршрутів; ✓ збільшення туристичного збору; ✓ загальна очікувана кількість туристів, що відвідують область у 2020 році – 6,5 млн. осіб.
Розвиток громадянського суспільства	<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення активності інститутів громадянського суспільства області, підтримка позитивного іміджу активних громадських об'єднань, мотивація інститутів громадянського суспільства до активної співпраці з органами публічної влади на засадах партнерства, в тому числі шляхом реалізації програм (проектів, заходів) на умовах спільного фінансування; ✓ залучення громадськості до формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення; ✓ підвищення потенціалу представників інститутів громадянського суспільства, зокрема, формування знань і вмінь щодо новітніх форм і методів співпраці з органами публічної влади; ✓ поширення позитивного досвіду та впровадження новітніх форм і методів співпраці органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства; ✓ підвищення кваліфікації представників інститутів громадянського суспільства щодо форм і методів співпраці з органами публічної влади, мотивація органів публічної влади до активізації співпраці з громадськістю, підвищення рівня прозорості та відкритості діяльності органів публічної влади; ✓ активізація співпраці органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства зі ЗМІ щодо вирішення проблем розвитку громадянського суспільства області; ✓ консолідація інститутів громадянського суспільства області та України, активізація міжрегіонального співробітництва в сфері розвитку громадянського суспільства України.
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ збільшення площі природно-заповідного фонду Одеської області до 5,4%. ✓ раціональне використання природних ресурсів та регульоване здійснення господарської діяльності у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

Напрямок заходів	Індикатори
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення умов для організованого та ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду. ✓ зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на 3%; ✓ збільшення надходження екологічного податку на 50,0%; ✓ зменшення забруднення підземних водоносних горизонтів шляхом тампонажу 45,0% артсвердловин, які є потенційно покинутими, частина з них можливо підлягає ліквідаційному тампонажу; ✓ ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ на 50,0%.

10. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

1. Програма соціально економічного та культурного Одеської області на 2021 рік враховує принцип екологічної збалансованості і в цілому орієнтована на зменшення антропогенного впливу на довкілля.

2. З огляду на достатньо складну екологічну ситуацію в області, обраний в Програмі сценарій розвитку не може розглядатися як найбільш оптимальний з точки зору зменшення впливу на довкілля. Разом з тим, з огляду на соціально-економічну ситуацію в області та існуючі фінансові можливості для реалізації Програми цей сценарій є найбільш реалістичним.

3. Цілі Програми принципово узгоджуються з національними та регіональними екологічними цілями. Деякі цілі можуть бути краще узгоджені з національними та регіональними екологічними цілями на наступних етапах планування.

4. Реалізація Програми не повинна призвести до появи суттєвих нових негативних впливів на довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

5. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Програма, та необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку області.

6. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

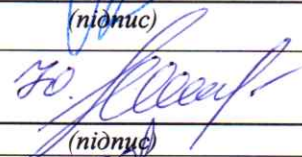
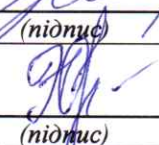
7. Варто враховувати, що процес регіонального стратегічного планування не обмежується розробленням Програми та Звіту СЕО до неї. До Плану реалізації Програми будуть включені проектні пропозиції по окремим оперативним цілям. Тому необхідно буде провести екологічну оцінку цих проектних пропозицій.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення Програма соціально економічного та культурного Одеської області на 2021 рік було проведено з урахуванням засад екологічної збалансованості, а її реалізація не сприятиме збільшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на заохочення економічного зростання та капіталовкладень у регіон, із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме розвиток регіону, для якого є важливою якістю життя нинішнього та прийдешніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Перелік цінних природоохоронних, рекреаційних територій, зарезервованих для розширення ПЗФ області (рішення від 01.10.1993 № 496-XXI).
2. Регіональна екологічна мережа Одеської області (ескізна картосхема).
3. Стан навколишнього природного середовища Одеського регіону.
4. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення, розташованих у Одеській області станом на 01.01.2020 року.
5. Екологічний паспорт регіону.
6. Одеська регіональна комплексна програма з охорони довкілля на 2020-2021 роки.
7. Атлас довкілля Одеської області.
8. Екологічний паспорт регіону 2019 рік
9. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2019 році.
10. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
11. Зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_465.pdf
12. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки: практичний посібник / Марушевський Г., Потапенко В. – Федерація канадських муніципалітетів / Проєкт міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 71 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/MP-SEO_web.pdf
13. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 [Електронний ресурс]. –Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf
14. Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.07.2019 №260.[Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2019/nakaz_260.pdf

Виконавці Звіту з SEO:

Виконавець 1 <u>Герасименко М.В. Інженер-проектувальник</u> (прізвище, ім'я, по батькові, кваліфікація)	 (підпис)
Виконавець 2 <u>Бучацька Ю.О. Еколог</u> (прізвище, ім'я, по батькові, кваліфікація)	 (підпис)
Виконавець 3 <u>Багрянцева Н.Ю. Еколог</u> (прізвище, ім'я, по батькові, кваліфікація)	 (підпис)